10 OCAK 1988 YIL:6 SAYI:1 800 TL. (KDV dahil)

nokta

TÜRK-İRAN SINIRINDA ÖLÜM VAR

Düşler dünyasında iktidar kavgası

CİNSEL FANTEZİLER

KİŞİLİK ÇİZGİSİ

mithat

ANTALYA

BAKIRKÖY

DENİZLİ

ISPARTA

İZMİR

KADIKÖY

ÜSKÜDAR

A.T.T.

İÇİNDEKİLER

TÜRKİYE

ANAP'ın adalet operasyonu 12
Portre / Ercan Vuralhan 14
Söyleşi / Abuzer Uğurlu 16
Vehbi Koç'un vasiyeti 18
SHP'nin yeni danışmanları 20
Yeni bir işkence iddiası 24

DÜNYA

Afganistan'da son saldırı 28
Süperlerin öğrenci değiş tokuşu 30
Filistin'de yaşam 34

EKONOMİ

Resim sanatının ekonomisi 40

KAPAK

Düşler dünyasında seks 48

TOPLUM

İran sınırında sırat köprüsü 58
Burjuvalar Moskova'ya!.. 62

KÜLTÜR-SANAT

Osmanlı'nın "Kuruluş"u ekranda 65
Söyleşi / Elizabeth Taylor 68
Söyleşi / A. Taner Kışlalı 71

İZLENİMLER

Bir Buçukuncu Dünya Savaşı 73

SPOR

Ciritte bir dünya rekortmeni 76

DİĞER BÖLÜMLER

Nokta'dan 5
Ne Nerede 6
Panorama / Türkiye 26
Panorama / Dünya 38
Günlerin Getirdiği 46
Mektuplar 78
Bulmaca 79
Test 80
Kutu Kutu 82

Cinsel fanteziler

Nokta, cinsel fanteziler dünyasını araştırdı. Her dört kadından üçü, her iki erkekten biri sevişirken cinsel fantezi kuruyor. Bir telekız, müşterilerinin talep ettiği fantezileri anlattı. Sinan Çetin, Hıncal Uluç, Leyla Erbil, Tarık Günersal, Nazlı Eray, Şahika Tekand ve Bedri Baykam'ın cinsel düşleri...

(Sayfa 48)

Vehbi Koç'un hayatı

TRT, ölümünden sonra yayınlanmak üzere ünlü işadamı Vehbi Koç'un yaşamını filme aldı. TRT'nin kurşun kasalarında yayın tarihini bekleyen filmde Koç'un yaşamı Türk sanayisinin tarihsel gelişimini de içeren bir belgesel olarak üç bölümlük dizi olarak yayınlanacak.

(Sayfa 18)

Adalet operasyonu

Özal hükümetinin ilk eylemi adalet operasyonu olacak. Prof. Dr. Sulhi Dönmezer başkanlığındaki komisyon, Trafik, Medeni Kanun ve Orman Kanunu ile ilgili suçlarda köklü değişiklikler hazırlıyor.

(Sayfa 12)

Sınırda İranlı katliamı

Humeyni yönetimi ve İran-Irak Savaşı nedeniyle, Türkiye'ye kaçak olarak gelen İranlıların sayısı giderek artıyor. Gelenlerin önemli bir kısmı, Türk yetkililer tarafından mahkeme kararına rağmen iade ediliyor. İade edilenler ya sınırda öldürülüyorlar ya da cepheye sürülüyorlar. **Nokta** kaçak İranlılarla, yetkililerle görüştü.

(Sayfa 58)

İşgal altındaki Filistinliler

Savaş Ay, Lübnan'ın işgal altındaki topraklarını gezdi. Bugünlerde yaşamları daha da zorlaşan Filistinlilerin günlük yaşantılarını görüntüledi.

(Sayfa 34)

GÖZLERDEN UZAK, İŞİNİZE YAKIN...

ANADOLUHİSARI OTAĞTEPE VİLLALARI

Şimdi ilginizi çekecek yeni önerilerimiz var.
Bizi arayın, tekrar görüşelim.

O·T·A·Ş
ORTADOĞU İNŞAAT TAAHHÜT A.Ş.
Yıldız Posta Cad. 48/5 Esentepe-İstanbul
Tel: 174 59 00

Otaş A.Ş. Borova Holding'in bir kuruluşudur.

Başbakan'a zorunlu yanıt...

"....Bir dergide bir eski polisin itirafları çıktı. Bizim devrimizle ilgili değil ama biz de takip ettik. (...) O adamın verdiği ifadeye göre gittiler, birtakım arazileri kazdılar. Hiçbir şey çıkmadı. (...) Ama ne oldu, onu da söyleyeceğim... O adamın verdiği bilgilerle, o mecmuamızda çıkan yarı yanlış, yarı doğru ibareler, ondan sonra Avrupa basınına alındı... Sanki şimdi Türkiye'de işkence yapılıyormuş gibi yazıldı..."

Bu cümleler, hükümet programının Meclis'te görüşülmesi sırasında Başbakan Turgut Özal tarafından TV aracılığı ile tüm Türkiye'ye naklen yayınlandı. Başbakan'ın sözünü ettiği "dergi" **Nokta**, "eski polis" ise yaşadığı işkenceleri itiraf etmesiyle bir anda Türkiye'nin gündemini karıştıran polis memuru Sedat Caner'di. Bundan yaklaşık iki yıl önce "Bir işkenceci polisin itirafları" manşeti ile çıkan **Nokta**, kamuoyuna işkence olayını gözle görülür, elle tutulur bir biçimde somut olarak ilk kez sergilemişti.

Sayın Başbakan "yarı yanlış, yarı doğru ibareler" diyerek neyi kasdediyor acaba? İşkencenin yarısı var, yarısı yok mu demek istiyor, yoksa **Nokta**'nın haberinin yarısı doğru, yarısı yanlış demeye mi getiriyor. Hangisi olursa olsun, "biz bu filmi daha önce de görmüştük..."

Sedat Caner'in itiraflarını yayınladığımız zaman dergimiz toplatılmış ve Başbakan Turgut Özal ve devrin İçişleri Bakanı (şimdinin Meclis başkanı) Yıldırım Akbulut tarafından yayınımız yalanlanmaya, olay amacından saptırılmaya çalışılmıştı. Caner'in solcu olduğundan tutun da "bir mumdur, iki mumdur" şarkısının kaç yıllık olduğuna kadar, anlamsız, gerçekdışı tartışmalar ortaya atılmıştı. Ve Türkiye'nin dış itibarını zedelemek suçlaması ile o zaman da karşı karşıya kalmıştık. Bu asılsız suçlamalar birkaç hafta içinde unutulup gitmişti. Geriye kalan ise **Nokta**'nın, bir insanlık suçunun kökünün kazınması için, iki yıl sonra bile gündemde kalan yürekli çıkışıydı ve gerçeklere dayanan haberciliğiydi.

Ne yapmıştı **Nokta**, neydi **Nokta**'nın haberi?

Bunu o sayımızda şöyle özetlemiştik: "İşkenceci olduğu Askeri Yargıtay kararı ile saptanmış bir emniyet görevlisinin yaptığı itirafları ve bizzat uyguladığı çok sayıda işkence yöntemleri... Kayınbiraderine bile yapılan işkencede bulunmuş bir işkencecinin pişmanlığı ve dramı..."

O zaman yaptıkları açıklamalarla haberimizin kılına bile dokunamayan yetkililer ve Başbakan, bunca zaman sonra olayı yine gündeme getirdiler.

Nokta yalan yanlış bir yayın yapmadı Sayın Özal. Size yanlış bilgi vermiş olmalılar. Meclis'te sözünü ettiğiniz mezarlar olayı dergimizde yayınlanmadı. Gerçi Caner'in saatlerce teyp kasetlerini dolduran açıklamaları arasında onlar da vardı. Ama yayınlanmadı. Neden mi? Çünkü **Nokta**'nın haber anlayışı, bu açıklamaları elde ettikten sonra bizi yoğun bir inceleme ve araştırma sürecine sokmuştu. Caner'in anlattıklarıyla yurdun çeşitli bölgelerinden elde ettiğimiz somut belgeleri birleştirmiş ve bu yayını titiz bir süngerden geçirerek yapmıştık. Sizin, bugün Meclis'te sözünü ettiğiniz mezarları ve daha nice bilgiyi, belgeleyemediğimiz için yazmamıştık. Bir gün belgelersek yazarız...

Sedat Caner, işlediği suçtan cezaevine girdi. Yattı ve çıktı. Caner ile birlikte ben, bu yayını yapmaktan dolayı iki sene süren bir yargılama sonunda aklandık. Ve Sayın Başbakan hâlâ, yalan yanlış bir haberden, Türkiye'nin itibarının zedelenmesinden söz ediyor.

Acaba bir ülkenin itibarı, işkence olaylarının ve tüm pisliklerin üstünü örterek mi zedelenir, yoksa bu gerçekleri saptayıp üzerine giderek mi?

Bu sorunun yanıtını o günlerde Rauf Tamer kendi sütununda şöyle yanıtlamış: "Solcuymuş, komünistmiş... Geçiniz... Şimdi neredeymiş ona bakınız. Yaptığı gazetecilikten dolayı **Nokta** dergisini kutlarım. Herkes kendi mesleğini iyi yapmak zorunda olduğuna göre şimdi başarı sergilemek sırası şaibeden kurtulmak isteyen taraftadır..."

Anlaşılan "o taraf" şaibeden kurtulmayı hâlâ beceremiyor...

Arda Uskan

nokta

SAHİBİ
Gelişim Yayınları A.Ş. ve Süreli Yayınlar A.Ş.
Yönetim Kurulu Başkanı
Ercan Arıklı

YAYIN KURULU BAŞKANI
Dr. Adil Özkol

YAYIN KURULU Duygu Asena, Korhan Atay, Aycan Giritlioğlu, Gülay Göktürk, Deniz İnsel, Dr. Salih Memecan, Mustafa Özyürek, Emin Tanrıyar, Hıncal Uluç, Arda Uskan, Hilmi Yavuz

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Arda Uskan

GENEL YAYIN YÖNETMEN YARDIMCISI
Gülay Göktürk

ANKARA TEMSİLCİSİ
Aycan Giritlioğlu

GÖRSEL YÖNETMEN
Salih Memecan

SORUMLU HABER MÜDÜRÜ
Emin Tanrıyar

İSTİHBARAT ŞEFLERİ Korhan Atay (İstanbul), Erdal Kılıçoğlu (Ankara)
DIŞ HABERLER Aydın Demirer, Viki İzrail
EKONOMİ Nilgün Uysal
TOPLUM Levent Tayla
KÜLTÜR Haşmet Babaoğlu
SANAT Sungu Çapan
HABER ARAŞTIRMA BÖLÜMÜ Hümeyra Özalp, Eren Külahlı
YAYIN DANIŞMANI Engin Ardıç
REDAKSİYON Alper Görmüş
TEKNİK SEKRETER Tahsin Armağan
BÜROLAR İstanbul: Hakan Akçaoğlu, Figen Akşit, Ayşe Baştürk, Ali Boratav, Yücel Göktürk, Sefa Kaplan, Şaziye Karlıklı, Gülçin Tahiroğlu, Mahmut Övür, Serhat Öztürk, Mehmet Yalçın
Ankara: Gül Büyükbeşe, Ruşen Çakır, Hıdır Göktaş, Can Karakaş, Cengiz Kuşçuoğlu, Haluk Müftüoğulları, Nuray Şirin, Aytekin Yıldız
İzmir: Ahmet Kökçü
Yurt dışı: ALMANYA: Yağmur Atsız, İSVEÇ: Abdullah Görgün, YUNANİSTAN: Mihail Vasiliadis, KIBRIS: Serdar Saydam
GÖRSEL BÖLÜM Nihan Bilkay (Görsel Yönetmen Yardımcısı) Nejat Ceyhan
FOTOĞRAF Adem Altan, Erzade Ertem, Batuhan Kıran, Ümit Kırdil
TEKNİK ŞEFLER Ahmet Aksel (Düzelti), Yurdakul Işıtman (Renk Ayrımı), Serpil Köse (Dizgi), Fazıl Mecit (Pikaj-Montaj), Yalçın Salur (Kamera), Savaş Kayar (Fotoğraf Laboratuvarı)
KATKIDA BULUNANLAR Pertev Atasoy, Hakkı Deveci, Reha Erdoğan, Hilkat Saydamer, Şahin Erkoçak, Ayça Gülsoy, Emre Ulaş, Hızır Tüzel, Kamil Yavuz, UBA
Adres Gelişim Yayınları, Levent - İstanbul Tel: 169 66 80 (20 Hat) TELEX: 26510
REKLAM Kadriye Filiz, Bülent Öner
REKLAM İÇİN TELEFON 169 66 80
ANKARA BÜROSU Konur Sokak No: 7/4 Tel: 117 44 50 (5 Hat)
Fax Tel: 125 80 83 TELEX: 42008
İZMİR BÜROSU Şehit Nevres Bulvarı Sedir Ap. No. 5/5 Alsancak-İzmir Tel: 21 27 58—22 37 80
SATIŞ BÜROLARI İstanbul Klod Farer Cad. Oğuz İşhanı No: 25 Cağaloğlu
Ankara Konur Sok. 7/4 Kızılay
BASILDIĞI YER GE-PA Basım Sanayi ve Ticaret A.Ş.
DAĞITIM Hürriyet Holding A.Ş.

GELİŞİM

BAŞKAN VEKİLİ VE GENEL KOORDİNATÖR/ Mustafa Özyürek, **BAŞKAN YARDIMCISI/ Finansman** Ümit Umar, **BAŞKAN YARDIMCISI / İdare-Reklam** Deniz İnsel, **HALKLA İLİŞKİLER VE ARAŞTIRMA MÜDÜRÜ** Fatoş Erbil, **SATIŞ MÜDÜRÜ** Yıldırım Ünverdi, **TEKNİK MÜDÜR** Güman Birincioğlu, **DIŞ İLİŞKİLER MÜDÜRÜ** Ayşe Karabece

KİTAP

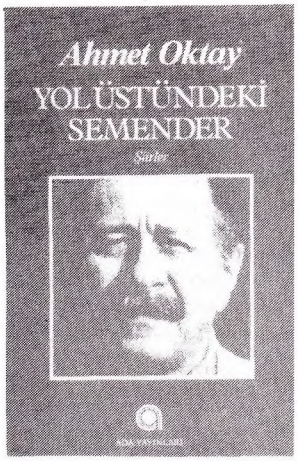

YOL ÜSTÜNDEKİ SEMENDER, Ahmet Oktay, Ada Yayınları, İstanbul 1987, 77 sayfa.

1987 Behçet Necatigil ödülüne de değer görülen **Yol Üstündeki Semender,** aslında bir intiharlar kitabı. Şu ya da bu yolla intihar ederek ölümlerini bilinçli bir seçimle gerçekleştiren ve her biri sahasında önde gelen birer aydın olan on iki intiharı şiirleştirmiş Ahmet Oktay. Bir bakıma başkaldırı olarak da değerlendirilen intiharlar, şiire dökülünce daha bir çarpıcı hale geliyor.

Oktay, malzemesini özenle seçmiş ve oldukça başarılı sayılabilecek bir şiir tezgâhından geçirmiş. Ancak, her şiirin aynı değerde olduğunu söylemek mümkün değil. Oktay, özellikle Nerval, Beşir Fuad, Attila Jozsef, Arthur Köestler, Sergey Yesenin ve İlhami Çiçek'i anlattığı şiirlerde kalıcı olanı yakalamış. Günümüzde şiire pek yüz verilmediği düşünüldüğünde Yol Üstündeki Semender, şiirseverleri sevindirecek bir kitap.

Türk musıkisi üstüne "aykırı" düşünceler

KLASİK TÜRK MUSIKİSİ ÜZERİNE DENEMELER, Cem Behar, Bağlam Yayınları, İstanbul 1987, 142 sayfa.

Boğaziçi Üniversitesi öğretim üyesi Cem Behar'ın denemeleri, Türk müziğine yepyeni, umut dolu bir pencere açmakla kalmıyor, bugüne kadar kulaktan dolma bilgilerle beslenen ve resmi ideoloji tarafında desteklenen tavrın da üstünü çiziyor. İçinde toplam dört denemenin yer aldığı kitap, Orhan Kahyaoğlu'nun Cem Behar'la yaptığı bir konuşma ile sona eriyor. Bu konuşmadan Behar'ın klasik musikiye olan ilgisinin ipuçlarını yakalamak mümkün.

Behar'ın denemeleri, Klasik Türk Musikisi hakkında son derece önemli tespitler ihtiva ediyor. Bunlardan ilki, klasik müsikinin bugüne kadar estetik değil, siyasal bir bakışla değerlendirilmesi. Behar, bunun tepedeninmeci bir yöntemle ve "uçucu bir çağdaşlık adına" yapıldığını vurguluyor. Denemelerin çıkış noktası olarak "Klasik Türk Musikisi geleneğinin kendi içindeki tutarlılığını" gösteren Behar, nota olmadığı halde "hafızanın mutlakiyeti" sayesinde bu musikinin kendini yenileyebildiğini ve devam zincirini kırabildiğini belirtiyor.

Behar'ın ikinci tespiti, klasik musikide geniş bir özgürlük alanı bulunması ve makamsal yapının bu imkânı sağlaması. Üçüncü tespit ise şu: "Cumhuriyet ideolojisinin yarattığı klişenin aksine, üretim icra ve dinleyici kitlesi olarak, hiç değilse kendi ortamı olan kentlerde, halka sanıldığından daha yakın"dır. Behar'ın dikkat çektiği bir başka konu ise Klasik Musikinin Demokratlığı: "Toplumsal köken açısından musikişinaslığın nispeten 'açık' ve 'demokratik' bir alan olduğu söylenebilir. Müzisyenler arasında padişah ya da paşalardan çok 'Basmacızade, Suyolcuzade'lere daha sıkça rastlanır."

Cem Behar çoktandır ihmal edilen bir alanda oldukça yetkin sözler söylüyor. "Klasik Türk Musikisi Üzerine Denemeler", Behar'ın bilim adamı yönüyle daha bir zenginleşiyor. "Denemeler"in önümüzdeki günlerde üzerinde en çok tartışılan bir kitap olması, kimseyi şaşırtmamalı...

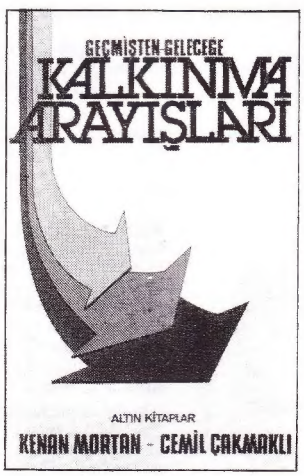

KALKINMA ARAYIŞLARI, Kenan Mortan, Cemil Çakmaklı, Altın Kitaplar Yayınları, Kasım 1987, 393 sayfa.

Bir hasta var, adı Türkiye... Son kırk yılda yol üstünde akıp giden Türkiye'nin neden her on yılda bir tıknefesliği tutar? Kenan Mortan ve Çemil Çakmaklı bu sorunun ötesinde klasik iktisadi kalkınma çerçevesini zorlayarak çıkıyorlar. Değişen dönemler boyunca, kilit iktisat politikası araçları ele alınıyor, bu yapıtta.

1959-64 planlı kalkınma arayışları, 70'lerin radikal devalüasyon "hamlesi" ile nihayete eren temel sanayileşme atılımları, dünya ekonomisiyle bütünleşmeye yönelik somut adımlarıyla son dönem iktisat politikaları... Türkiye iktisadi kalkınma sürecinin en önemli kilometre taşları, dönemlerini karakterize eden iktisadi kararlar aracılığıyla anlatılıyor "Kalkınma Arayışları"nda. İktisatla ilgilenenlere ve son dönem iktisat politikalarının kökenlerini araştıranlara temel bir başvuru olma niteliğini, muhakkak ki titiz taramalarıyla kazanan **Kalkınma Arayışları,** türün son yıllardaki özgün örneklerinden biri olma hakkını da kazanıyor.

En çok satan kitaplar

1. **Ziverbey Köşkü,** İlhan Selçuk, Çağdaş Y. (1)
2. **Kadının Adı Yok,** Duygu Asena, Afa Yayınları (6)
3. **Bir Duvar Yazısıyız,** Gülay Kutal, Metis Y. (2)
4. **Sıfır Noktasındaki Kadın,** Neval El Seddavi, Metis Y. (5)
5. **Tarihle Söyleşiler,** Oriana Fallaci, Can Yayınları (4)
6. **Askeri Yargıda Çifte Standart,** Ahmet Atak, Belge Y. (9)
7. **40 Haramiler,** Mustafa Sönmez, Gözlem Yayıncılık (7)
8. **12 Eylül Adaleti,** Uğur Mumcu, Tekin Yayınları (11)
9. **Che'nin Ardından,** Derleme, Kıyı Yayınları (10)
10. **Hayır,** Adalet Ağaoğlu, Remzi Yayınevi (3)
11. **Sanık Ayağa Kalk,** Ahmet Kahraman, Milliyet Y. (8)
12. **Solak Kadın, Peter Handke,** Metis Yayınları (12)
13. **Nasıl Bir Demokrasi İstiyoruz,** Server Tanilli Yayınları (—)
14. **Özal'lı Yıllar,** Yavuz Donat, Bilgi Yayınevi (14)
15. **Dublinliler,** James Joyce, İletişim Yayınları (15)

Bu listenin oluşturulmasında bilgilerine başvurduğumuz kitabevleri: İstanbul'da **Akademi, Acar, Bibliotheque, Deniz, Gençlik ve Nezih,** Ankara'da **Bilgi, Dost, Galeri Arkadaş, Gün, İlhan-İlhan, Dönüşüm ve İmge,** İzmir'de **Dost, İleri** ve **Yavuz,** Antalya'da **Akdeniz.** (Parantez içindeki sayılar, kitabın bir hafta öncesinin sıralamasındaki yerini belirtmektedir.)

DÖNEMLİ DY YAYINCILIK

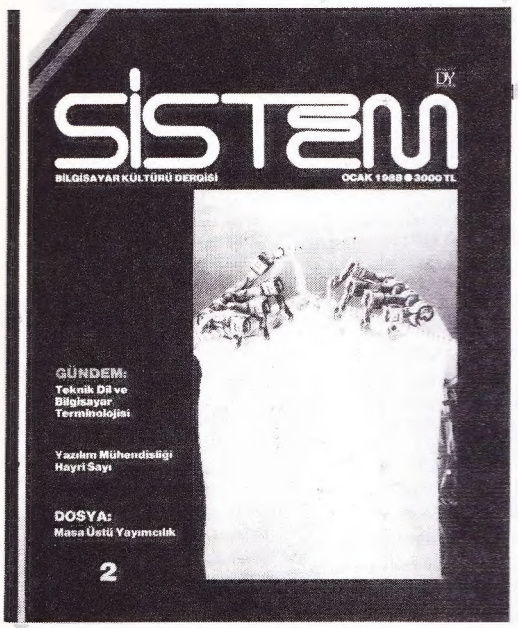

BU KIŞ JAPONLAR GELECEK!

Vadim O Kadar Yeşildi ki...

Silikon Vadisi, bilgisayar teknolojisinin nabzını elinde tutuyor.

Bilgisayar Kültürü Dergisi'nin ikinci sayısında:

Dosya:
Masa Üstü Yayımcılık

Gündem:
Teknik Dil ve Bilgisayar Terminolojisi

- Yazılım Mühendisliği
- Ortaöğretim Kurumlarında Bilgisayar Eğitimi
- Homo Homunculus: Kendini Yaratamayan İnsan

Ve: Mehmet Demirel, Hayri Sayı, Ersin Töreci, Vedat Çakmak, Ulus Baker, Kadir Güleç Sinan Çetin, Engin Karakaya,

ABONE FORMU

Adı Soyadı .....
Adresi .....
.....
.....
Tarih ..... Telefon .....

Ödeme şeklinizi lütfen işaretleyin
Abone bedeli **30.000 TL**'yi

☐ Yapı Kredi Gayrettepe Şubesi 1633-7 nolu hesaba yatırdım. Banka makbuzu veya fotokopisi ektedir.

☐ Halk Bankası Mecidiyeköy Şubesi 1161 nolu hesaba yatırdım. Banka makbuzu veya fotokopisi ektedir.

- KKTC abone fiyatı: **66.000 TL**
- Avrupa Ülkeleri abone fiyatı **134.000 TL**
- ABD abone fiyatı **228.000 TL**

Yukardaki formu DÖNEMLİ YAYINCILIK A.Ş. Abone Servisi BÜYÜKDERE CAD. No:59 80310 Mecidiyeköy-İstanbul adresine gönderiniz
Tel: 174 63 73

Yayınevimiz ödemeli istekleri karşılayamamaktadır.

SİSTEM
DEVREDE!

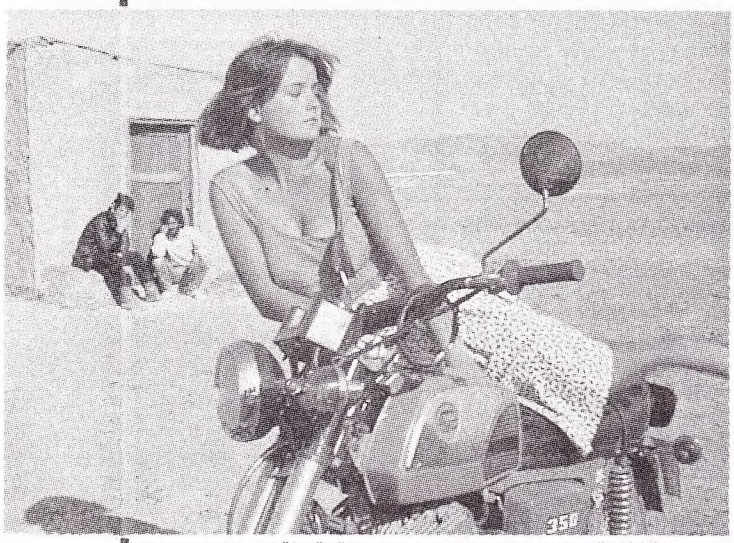

Sinan Çetin "Gökyüzü"nde Lucie Strobbe adlı güzel bir Belçikalıyı oynatmış

SİNEMA

Yeni yılın ilk ilginç filmleri

YER DEMİR GÖK BAKIR. Tanınmış Fransız sinema eleştirmeni Marcel Martin'in "dünyaca ünlü besteci Livaneli'nin olağanüstü plastik kaliteyi özenle seçtiği görüntülerle, yazdığı çok güzel müzikle kaynaştırdığı film" olarak nitelediği, 1987 Cannes Festivali'nde Erden Kıral'ın **Dilan**'ıyla birlikte Türk sinemasını temsil eden, Yaşar Kemal'in romanından uyarlanmış, **Yer Demir Gök Bakır,** bu hafta seyirci karşısına çıkıyor. Yurt dışında olumlu yankılar uyandıran filmin senaryosu, müziği ve yönetimi Zülfü Livaneli'nin. Karlarla kaplı bir Doğu Anadolu köyündeki köylülerin "yaşamın ve doğanın güçlüklerinden kaçmak için bir düş dünyası yaratıp ona sığınmalarını ve içlerinden birini ermiş, kutsal bir kişi yapmalarını" anlatan Livaneli, ele aldığı bu temayla evrensel bir mitos yaratmaya girişiyor ilk yönetmenlik denemesinde. Rutkay Aziz, Yavuzer Çetinkaya, Macide Tanır, Serap Aksoy, Eray Özbal ve Gürel Yontan'ın oynadıkları filmin yapımcısıysa, bilindiği gibi Wim Wenders.

BİRİ VE DİĞERLERİ. 15 yıl kadar bir aradan sonra yeniden sinemaya dönen yönetmen Tunç Başaran'ın son Antalya Film Şenliği'nde özellikle eleştirmenlerin beğenmesiyle dikkati çeken **Biri ve Diğerleri,** yeni yılla birlikte sökün eden ilginç Türk filmlerinden. Yağmurdan kaçıp ıslanmamak için bir bara sığınan, kapanış saatine kadar ve daha sonrasında da orada kalan yalnız bir adamın (Aytaç Arman) bardaki insanlarla ilişkilerinin öyküsünü anlatan Tunç Başaran, ortaya değişik ilgi çekici ve zarif bir film koymuş. Bütünüyle bir bar dekorunda geçmesine karşın hiç sıkmadan, belli bir atmosfer yakalayan filmde yönetmen en büyük desteği kameraman Aytekin Çakmakçı'nın özenli görüntü çalışmasından alıyor. Aytaç Arman'ın yanı sıra Meral Oğuz, Mücap Ofluoğlu, Engin İnal, Güler Ökten ve Savaş Yurttaş'ın da oynadığı **Biri ve Diğerleri**'ni izleyenlerin kesinlikle pişman olmayacaklarına garanti verebiliriz.

GÖKYÜZÜ. Yeni yılın ilk haftasında gösterilen bir başka yerli film de Sinan Çetin'in son çalışması **Gökyüzü**. Bu kez aşk ve özgürlük üstüne bir gençlik filmi kotarmış Sinan Çetin. Kimilerince biraz "uçuk ve özenti" bulunabilecekse de bizce "peygamberliğe" soyunmadığı zaman ilginç yapıtlar gerçekleştirebileceğini kanıtlayan yönetmen **Gökyüzü**'yle seyri hoş, esprili ve modern bir film yapmış. Lucie Strobbe, Ayhan Seçkin ve film yönetmeni rolündeki Sinan Çetin'in rol aldığı **Gökyüzü**'nün genç kahramanları olan delikanlıyla kız, "özgür aşkı savunup gerçekleştirmek istiyorlar ama filmin diğer oyuncuları böyle bir aşka karşı düşmanca bir tavır alıyorlar." Bu aşkın ve genç çiftin tek savunucusu, epik öğe gibi ara yerlere girip bazı şeylerin altını çizen ve baştan sona hikâyeyi anlatan film yönetmeni, ancak onun çabalarının da bu aşkı gerçekleştirmeye yetip yetmeyeceğini, filmin başına gönderme yapılan finalinde görüp izleyecek seyirci.

Zülfü Livaneli'nin ilk yönetmenlik denemesi "Yer Demir Gök Bakır"da Rutkay Aziz başrolde

SERGİ

GÜLCAN KARADAĞ. Sezer Tansuğ gibi oldukça "güç beğenir" eleştirmenlerin övgüsünü kazanan genç ressam Gülcan Karadağ "Müzisyenler" adı altında topladığı resimlerini İstanbul Etiler'deki Tanak Sanat Galerisi'nde 16 Aralık - 20 Ocak arasında sergiliyor.

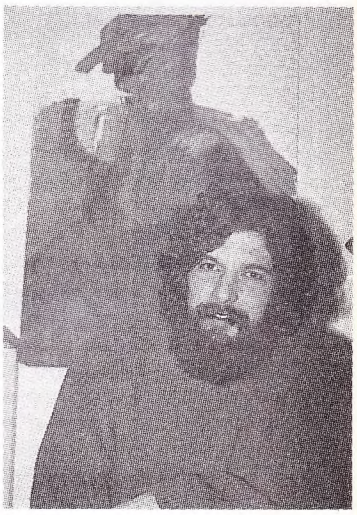

Esat Tekand

ESAT TEKAND'ın resimleri 6 Ocak-2 Şubat arasında Sanfa Sanat Galerisi'nde sergileniyor. Adını (Ö-Drei Nacht Express) genç ressamın sabahlara kadar süren çalışmaları boyunca dinlendiği Avusturya radyosu üçüncü kanalından alan bu sergi, çeşitli karma sergilere katılan ve özellikle Can Yayınları'na yaptığı kitap kapaklarıyla adını duyuran Esat Tekand'ın sekizinci kişisel sergisi.

KONSER

GRUP BULUTSUZLUK ÖZLEMİ, 10 Ocak'ta Ortaköy Sanat Merkezi'nde bir konser veriyor. Nejat Yavaşoğulları (elektro gitar, akustik gitar, vokal), Kanöz Ozan (bas gitar), Filip Sümbülkaya (davul), Akın Eldez (elektro gitar) ve Sina Koloğlu'ndan (tuşlu çalgılar) oluşan grup bu konserlerinde ilkbahar aylarında piyasaya çıkacak yeni kasetinde de yer alacak parçalarını seslendirecek.

3 OCAK Pazar

TV1

08.00 Açık Öğretim
10.01 Voltron
10.25 Pazar Sineması "Birleşen Aileler"
12.00 Pazar Konseri
12.30 Batı Hülyası-1
13.45 Haberler
14.00 Batı Hülyası-2
14.15 Spor Magazin
16.30 TV'de Sinema "Yaban Kazları"
18.30 Haberler
18.35 Stüdyo Pazar
20.00 Haberler
21.00 Yeni Dönemi Tanıtma Programı
22.55 Yeniden Doğmak-4
23.00 Spor
24.00 Haber Dosyası

TV2

14.00 Haberler
14.10 İşte Pazar
17.00 Bitmeyen Görev "Terör Hâkimiyeti" -13
17.45 Hayvanlar Âlemi -13
18.30 TV'de Sinema "Sahilde"
20.00 Sazlarla Başbaşa
20.15 Bizim Ev
21.00 Spor
21.30 Haberler
22.12 Orhan Boran'la Pazar Geceleri
23.45 Haberler

4 Pazartesi

TV1

06.30 Açık Öğretim
08.00 Günaydın Türkiye
10.00 Eğitim Önlisans Programı
10.45 Kapanış
14.15 Açılış
14.16 Eğitim Önlisans Programı
15.00 Haberler
15.15 Öğleden Sonra
17.00 Haberler
17.15 Palmer Kasabası-13
18.00 He-Man
18.35 Muzaffer Sarısözen'i Anma Programı ve Yurttan Sesler
19.25 Cosby Ailesi-1
20.00 Haberler
21.00 Kuruntu Ailesi
21.50 32. Gün
23.00 Garibaldi-1
23.45 Haber Dosyası

TV2

19.00 Haberler
19.10 Merhaba Çocuklar "Bizim Sınıf"
19.35 Bizim Sazımız Bizim Sözümüz
20.00 Küçük Konser
20.15 Pazartesi Oyunları
21.30 Haberler
22.05 Verdi -1
22.55 Profil
23.45 Haberler

5 Salı

TV1

07.00 Açık Öğretim
08.00 Günaydın Türkiye
10.00 Eğitim Önlisans Programı
10.45 Kapanış
14.15 Açılış
14.16 Eğitim Önlisans Programı
15.00 Haberler
15.15 Öğleden Sonra "Deprem"
17.00 Haberler
17.15 Akşamın Getirdikleri
18.45 Rüzgâr Gülü
19.20 Emret Bakanım -1
20.00 Haberler
21.00 TV'de Sinema "Kahkahalar Kralı"
23.00 Dikkat
23.15 Her Telden
23.55 Haber Dosyası

TV2

19.00 Haberler
19.10 Merhaba Çocuklar "Çocuk Tiyatrosu"
19.35 Besteciler ve Yorumcular
20.00 Sazlarla Başbaşa
20.15 Merak Ettikleriniz
20.45 Haftanın Dizisi "Perde Arkası"
21.30 Haberler
22.05 Caz
23.35 Haberler

6 Çarşamba

06.30 Açık Öğretim
08.00 Günaydın Türkiye
10.00 Kapanış
15.00 Açılış
15.01 Haberler
15.15 Öğleden Sonra
17.00 Haberler
17.15 Sağlıklı Olmak
17.55 Az Gittik Uz Gittik
18.30 Spor Magazin
19.25 Altın Kızlar
20.00 Haberler
21.00 Hayattan Bir Yıl
22.00 Ayın Konusu
23.00 Quincy-8
23.45 Haber Dosyası

TV2

18.58 Açılış ve Program
19.00 Haberler
19.10 Merhaba Çocuklar "Düğme Burun" -13
19.30 Dünden Bugüne Musikimiz
19.55 Belgesel
20.40 Perihan Abla
21.30 Haberler
22.05 Dünya Sinemalarından "Aşk Gözyaşlarına İnanmıyor"
23.45 Haberler

7 Perşembe

TV1

07.00 Açık Öğretim
08.00 Günaydın Türkiye
10.45 Kapanış
14.15 Açılış
14.16 Eğitim Önlisans Programı
15.00 Haberler
15.15 Öğleden Sonra
17.00 Haberler
17.15 Bizim Sınıf
17.40 Köşeli Leopar -1
18.10 Walt Disney'in Harika Dünyası
18.55 İl İl Türkiye
19.25 İnanç Dünyası
20.00 Haberler
21.00 Kıbrıs'ta Vuruşanlar -1
22.00 Anadolu'dan Çeşitlemeler -1
22.35 "Bir Milletin Doğuşu"
01.15 Haber Dosyası

TV2

19.00 Haberler
19.10 Satranç -1
19.35 Dizi "Dokunmayın" -1
20.00 Küçük Konser
20.15 Örtü
20.45 "Perde Arkası" -2
21.30 Haberler
22.05 Hafta Arası
23.40 Haberler

8 cuma

TV1

06.30 Açık Öğretim
08.00 Günaydın Türkiye
10.00 Kapanış
15.00 Açılış
15.01 Haberler
15.15 Öğleden Sonra
17.00 Haberler
17.15 Gençlik ve Bilim
17.30 Polyanna
18.00 Yaşadıkça
19.25 Charles İş Başında
20.00 Haberler
21.00 Binbir Güç "Doğu Türkistan"
22.10 Türk Sanat Müziği Konseri "Zekai Tunca"
23.10 Mavi Ay -13
23.55 Haber Dosyası

TV2

19.00 Haberler
19.10 Merhaba Çocuklar
19.35 Gençlerle Birlikte
20.10 Dizi "Gizli Görevli" -1
21.00 İslam ve Toplum
21.30 Haberler
22.05 TV'de Sinema "Jones'un Kurtuluşu"
23.40 Haberler

9 cumartesi

TV1

08.00 Açık Öğretim
10.00 Cumartesiden Cumartesiye
13.00 Cumartesi-13
15.00 Başka Bir Dünya -Son
15.50 Felaket -1
16.45 Haberler
16.50 TV'de Sinema "Herşey Yolunda"
18.30 Otuzların Dünyası
19.55 Perihan Abla
20.00 Haberler
21.00 Cumartesi Gecesi
23.00 TV'de Türk Sineması "Beyaz Bisiklet"
00.25 Konser
01.15 Haber Dosyası

TV2

14.00 Haberler
14.10 TV'de Sinema "Altın Kayaklar"
15.40 Bilgisayar Öğreniyorum
16.40 Pop Caz
17.15 Belgesel
17.45 Taşın Gölgesi (Son)
18.10 Spor
18.35 Dizi "Kay O'Brien" -1
19.25 Belgesel
20.20 Galip Sokullu ve Hamiyet Turan Konseri
20.45 "Perde Arkası"-3
21.30 Haberler
22.05 Bale
23.45 Haberler

TELEVİZYON

TV1 BİRLEŞEN AİLELER (With Six You Get Egg Roll). Karısından boşanmış bir adamla kocasından ayrılmış bir kadın evlenmeye karar verirler. Ne var ki daha önceki evliliklerinden olma çocukları birbirleriyle anlaşamazlar. Ayrıca hangisinin evinde oturacakları da aralarında sorun olacaktır... Şarkıcılıktan sinemaya geçen Amerikalı sarışın çilli Doris Day'in Brian Keith'le çevirdiği ve Howard Morris'in yönettiği bu yirmi yıllık film, eski ve bayat da olsa pazar sabahınızı şenlendirebilecek tipik bir aile filmi. Gencecik, güzel Barbara Hershey'e de dikkat. 1968 ABD yapımı, 99 dakika.

3 Ocak Pazar

TV2 SAHİLDE (Stranded). İki rakip reklam şirketinde çalışan Stanley ile Nick'in düzenlenen balonlu bir reklam kampanyası sonucunda kazayla ıssız bir adaya düşmelerini hikâye eden bu TV filminin yönetmeni Rod Daniel. Loni Anderson, Perry King ve Elaine Stritch'in başlıca rollerini paylaştığı **Sahilde**, uzun süre bir adada Robinson'culuk yapmak zorunda kalan iki reklamcının meslek uğruna başlarından geçen olaylarla birlikte adadan kurtulma çabalarını ilginç yanlarıyla görüntülüyor. Yarı serüven yarı güldürü havasında gelişen tipik Amerikan yapımı bir TV filmi . 1986 ABD yapımı, 90 dakika.

3 Ocak Pazar

"Sahilde" de Loni Anderson ve Perry King

TV1 YABAN KAZLARI (The Wild Geese). Andrew V. McLaglen'in, 1978 yapımı, İngiliz kiralık askerlerinin orta Afrika'daki serüvenlerini aktaran Richard Burton, Roger Moore, Richard Harris ve Hardy Kruger'in oynadığı ünlü üstün yapımını taklit eden bir İtalyan filmi **Yaban Kazları.** Athony M. Dawson takma adıyla uyduruk serüven filmlerini beceriyle tezgâhlayan İtalyan yönetmen Antonio Margueriti'nin imzasını taşıyan bu önemsiz filmde Klaus Kinski, Ernest Borgnine ve Lee van Cleef gibi ünlü "kötü adamları" izlemek istiyorsanız bir diyeceğimiz yok tabii 1982 yapımı, 110 dakika.

3 Ocak Pazar

TV1 DEPREM. Şerif Gören'in, ekranda daha önce de izlediğimiz yerli malı bu "felaket filmi" denemesi Türkan Şoray'la Kadir İnanır'ı bir araya getiriyor. Türkan Sultan'ın on yıl kadar önceki dönemde gözde partneri olan Kadir İnanır'la çevirdiği filmde, güzel köylü kızı Zeynep'le demirci Ahmet'in aşkını, bizim sinemamızın olanakları içinde başarılı sayılabilecek "zelzele" sahneleriyle izleyeceğiz. Bilinen klişeler ve Şerif Gören'in bilinen kurgu ustalığı. Gündüz saatlerinde yayınlanacak olan **Deprem,** ikinci kez de olsa yerli film tiryakilerine hitap edebilir. Türk filmi, 1976, 95 dakika.

5 Ocak Salı

Şerif Gören'in "Deprem"i ikinci kez ekranda

TV2 AŞK GÖZYAŞLARINA İNANMIYOR. (Moskva Slezam Ne Verit). Katerina, Antonina ve Liudmika 1950'lerde küçük bir kasabadan büyük umutlarla Moskova'ya gelen üç arkadaş. Son yıllarda açıklık politikasının da etkisiyle yapılan farklı filmleriyle festival ödüllerine abone olarak Batı'da yeniden eski saygınlığına ulaşma yolundaki Sovyet sinemasının orta karar yönetmenlerinden Vladimir Menşov, 1981 Yabancı Film Oscar'ını kazanan ve SSCB'de hasılat rekorları kıran "Moskova Gözyaşlarına İnanmıyor"da bu üç kız arkadaşın 1970'lere kadar uzanan öyküsünü anlatıyor. Bir-iki mevsim önce sinemalarda gösterilen, Vera Alentova, Aleksey Batalov, Irma Muravyova ve İnnokenti Smoktunovski'nin oynadığı "Moskova Gözyaşlarına İnanmıyor" (İlgililer "Moskova" adından ne de olsa hoşlanmadıklarından herhalde "Aşk" deyivermişler), oldukça uzun ve hantal

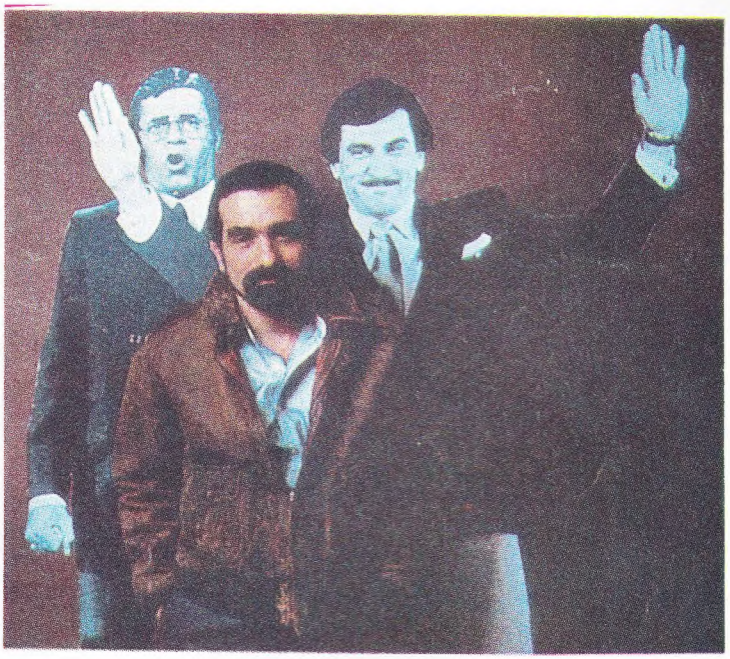

Yönetmen Martin Scorsese de "Kahkahalar Kralı" filminde rol alıyor

Komedinin kralı...

TV1 KAHKAHALAR KRALI (The King of Comedy). Günümüz Amerikan sinemasının ustalarından Martin Scorsese'nin 1983 Cannes şenliğinde ülkesini temsil eden **Kahkahalar Kralı,** bütünüyle Amerika'ya özgü o göz alıcı, büyük "show business" dünyası içinde, milyonları 24 saat boyunca "afyonlayan" en etkili kitle iletişim aracı televizyonun büyüsüne kapılmış, ille de ekranda boy gösterip sunuculuk yapmayı aklına koymuş, yarı çılgın bir Rupert Pupkin'in (Robert De Niro) şaşırtıcı öyküsünü aktaran, eğlenceli bir "fars". Taptığı TV yıldızı, komedyen Jerry Langford'u (Jerry Lewis) kaçırarak onun programında onun yerini almak isteyen, New Jersey'li bu bir garip orta direk Amerikalı Rupert Pupkin'in, "Boxcar Bertha-Aşk ve Ölüm", "Raging Bull-Azgın Boğa" ve "Taxi Driver-Taksi Şoförü" gibi izlediğimiz diğer Martin Scorsese filmlerinin kahramanlarının bir uzantısı olduğunu söylemek de olası. Ve Scorsese'nin gedikli aktörü Robert De Niro'nun delidolu, taşkın bir oyunla canlandırdığı kahramanımızın

Sovyet filmi "Aşk Gözyaşlarına İnanmıyor"da Vera Alentova'yla Irma Muravyova

başka bir Jerry hayranı olan bir masal büyücüsü kadar çirkin ama sevimli kız arkadaşıyla (Sandra Bernhard) birlikte kaçırdığı TV yıldızının programında "idol"ünün yerini almasıyla mutlu sona bağlanıyor Scorsese'nin modern masalı. Amerikan toplumuna eleştiriler getiren, incelikli ve keyifli bir anlatımın tutturulduğu filmde, "klinik vaka" Pupkin'in bellenmiş kalıpları yenileyen, değişik öyküsünü modern bir masal havasında veren filmde yılların "komiği" Jerry Lewis de alışılmamış, ciddi bir rolde De Niro'nun başarısına ayak uyduruyor. Toplumu dilediğince yönlendiren, kamuoyu oluşturan, kişileri üne kavuşturduğu gibi rezil de ediveren "media canavarı" TV olgusuna ufak dokunuşlarla değinen Scorsese, filmdeki TV programının yönetmeni olarak TV kulislerinde koşuştururken boy gösteriyor. Kuşkusuz ekranda haftanın filmi "The King of Comedy" 1982 ABD yapımı, 110 dakika.

5 Ocak Salı

bir film olmasına karşın, izlenebilir. 1980 SSCB yapımı, 145 dakika.

6 Ocak Çarşamba

TV1 **BİR MİLLETİN DOĞUŞU** (The Birth of a Nation). Sinema tarihinin klasiklerinden biri ekranda. Yüzyıl başlarında yayınlanmış Thomas Dixon Jnr.'un "The Klansman" adlı romanından uyarlanan ve Amerikan İç Savaş yıllarıyla Lincoln'ün öldürülüşü olayından başlayarak, iç savaştan sonra ortaya çıkan karışıklıklarla çeşitli sorunları ve kölelik-zenci-beyaz çatışmalarını hikâye eden film, sinemanın ilk ve belki de, geniş kitlelere mal olmuş en ünlü "destan" filmi. Amerikalıların millet oluşumuna sinema aracılığıyla yapılmış bir katkı oluşu ve sinema diline getirdiği teknik yeniliklerle yıllar yılı ilgi çekmişti. Ne var ki gerçekleştirildiği yıllarda "yeni bir sanatın doğuşu" olarak nitelenen **Bir Milletin Doğuşu,** sinema diline getirdiği yeniliklerin yanı sıra, kötü zenci-iyi beyaz ayrımının belirginleştiği yönetmenin ırkçı tutumuyla da epey tartışmalara neden olmuştu. Sinemanın öncülerinden David Wark Griffith'in 73 yıl önce yaptığı **Bir Milletin Doğuşu,** yer yer sıkıcı olabilen, ağır aksak ve ilkel olabilen bir film ama kuşkusuz sinema tarihine meraklı olanların kaçırmaması gereken bir klasik aynı zamanda. 1915 ABD yapımı, 185 dakika.

7 Ocak Perşembe

TV2 **JONES'UN KURTULUŞU** (The Liberation of L. B. Jones). Küçük bir "Tennessee kentindeki zenci L. B. Jones kendisini beyaz bir polisle aldatan karısından boşanmak ister ve

"Jones'un Kurtuluşu" Wyler'ın son döneminden kalma bir film

avukat Oman'a başvurur. Ama avukat boşanma davasını üstlenmek istemez. Giderek cinayete kadar gelişen olaylar trajik bir sona ulaşacaktır... Jesse Hill Ford'un romanından yazarla Stirling Silliphant'ın yazdığı, Faulkner etkileri yansıtan senaryodan, Amerikan sinemasının yaşlanmış ve yorgun ustası William Wyler'in son döneminde çektiği ilginç bir film **Jones'un Kurtuluşu.** Şiddet ve ırk cinayetine varan konusu kadar Lee J. Cobb, Anthony Zerbe, Roscoe Lee Browne, Barbara Hershey, Yaphet Kotto, Lola Falane ve Lee Majors'dan oluşan oyuncu kadrosuyla da ilgi toplayabilir. İyi çekilmiş, iyi oynanmış ama Wyler ustanın yorgunluğunu yansıtan bu film, yine de haftanın ilginç filmlerinden. 1970 ABD yapımı, 102 dakika.

8 Ocak Cuma

TV1 **HERŞEY YOLUNDA** (Something so Right). Adile Naşit'in ölümü nedeniyle yayınlanamayan **Herşey Yolunda** iki hafta kadar sonra yeniden programda. "Şampiyon"un sevimli çocuk yıldızı Ricky Schroeder'ının başrolünü üstlendiği bu duygusal aile dramının yönetmeni Lou Antonio. Patty Duke Austin'in anneyi, bu tür filmlerin gedikli oyuncularından James Frantino'nun da babayı canlandırdığı **Herşey Yolunda,** kısaca çocuklara ve aileye yönelik, oldukça yeni bir TV filmi. 1986 ABD yapımı, 90 dakika.

9 Ocak Cumartesi

TV2 **ALTIN KAYAKLAR** (Going for the Gold). Aktörlükten yönetmenliğe geçmiş Don Taylor'un yönettiği, Anthony Edwards, Sarah Jessica Parker ve Deborah Van Vallenburg'un rol aldığı film, kayakta ABD'ne ilk altın madalyayı kazandıran olimpiyat şampiyonunun öyküsünü anlatıyor. Azmi, hırsı ve çalışmasıyla başarıya erişen bir sporcunun öyküsü. **Altın Kayaklar,** daha çok gençlere seslenen ve şimdiye kadar yığınla benzerini izlediğimiz türden, sıradan bir TV filmi. ABD yapımı 1986, 80 dakika.

Sevimli afacan Ricky Schroeder

9 Ocak Cumartesi

TV1 **BEYAZ BİSİKLET.** Nisan Akman'ın ilk filmi **Beyaz Bisiklet,** teknik kalitesi, foto roman duyarlığı, genç oyuncuları ve reklam sektöründen yetişen Erol Sayıbaşı'nın "temiz" görüntü çalışmasıyla "seyri oldukça hoş" bir ilk film denemesi. Ama birkaç temel değişiklikle, Sinema Günleri 84'te izlediğimiz Claude Goretta'nın başyapıtı **Dantelci Kız**'ın da aynen taklidi. Yönetmen Nisan Akman'ın sinema dili oldukça durağan ve acemice. Claude Goretta'nın filmini nerdeyse plan plan kopya eden yerli **Dantelci Kız-Beyaz Bisiklet**'i başarılı bir film saymak pek mümkün değil. Derya Arbaş, Yaşar Alptekin, Sedef Ecer oyuncuları. 1986 yapımı Türk filmi, 85 dakika.

9 Ocak Cumartesi

Derya Arbaş'la Yaşar Alptekin "Beyaz Bisiklet"in bir sahnesinde

ADALET/ ANAP'IN İLK BÜYÜK OPERASYONU

Adalet sarayında büyük temizlik

Adalet Bakanı Oltan Sungurlu çeşitli yasalarda yapılacak değişiklikleri **Nokta**'ya anlattı. Sürüncemede kalan yüzbinlerce dava dosyasını ortadan kaldırabilecek değişiklikler içeren kanunun Meclis'ten bir an önce çıkması için Meclis İçtüzüğü'nü değiştirmek gerekiyor

Koridorları dolduran yüzlerce insanın üzerlerindeki karlar buharlaşıp sigara dumanıyla havayı daha da ağırlaştırıyordu. 1987' nin son gününde ellerindeki davaları bitirmeye çalışan yargıçlar, savcılar hiç de mutlu görünmüyorlardı. Gerçi her dava üç-beş dakikadan fazla sürmüyordu ama sağdan sola aktardıkları dosyalar da bitmek bilmiyordu. Bir de koridorlardan gelen uğultu yok mu?.. Yeni yıla girmek üzereyken yargıcı, savcısı, davacısı, davalısı ve hatta mübaşiri hayattan usanmış bir görüntü sergilerken aynı anda Adalet Bakanı'nın **Nokta**'ya söylediklerini duysalardı bir umut kırıntısını ceplerine koyabilirlerdi.

Mahkemelerin yükü hafifleyecek. Bakan Oltan Sungurlu, ANAP iktidarının yeni dönemde ilk icraatının adalet alanında olacağını müjdeliyordu. 17 ya da 19 yasa adalet mekanizmasından alınıp idareye devredilebilirdi. Pratik sonuçları anında görülebilecek bu devir için Bakan Sungurlu şöyle diyordu: "Biz bunların altısını daha önemli gördük. Burada da cezaları idare nev'ine çevirdik. Yetkiyi de, takdiri de idareye bıraktık. Bu suretle mahkemelerin yükü yüzde 25 hafifleyecektir."

Adalet Bakanı Sungurlu'nun verdiği bilgiye göre, Orman, Trafik, SSK ve İş Yasası'na ilişkin suçlarla bundan böyle mahkemeler meşgul edilmeyecekti. Bu suçlar anında ve ilgili idareler tarafından cezalandırılacaktı. Orman yakmaktan kaçak ağaç kesmeye kadar uzanan orman suçlarında orman idaresinin daha bir uzman gözüyle sonuca ulaşabileceği düşünülüyordu. Bu durumlarda cezalandırma yetkisi orman idaresine geçiyordu. Peki, orman yakma suçu karşısında idare hapis cezası da verebilecek miydi? Hayır veremeyecekti. Suçlu eskiden olduğu gibi yine hâkim karşısına çıkarılacaktı. Ama, örneğin kaçak kesimde orman idaresi pekâlâ para cezası kesebilecekti.

Mahkemeleri meşgul ettiği kadar sürücü ve şoför esnafını da bıktıran trafik suçları için de yasa değiştiriliyordu. Bundan sonra, örneğin fazla hız yapan sürücü hâkim karşısına çıkmayacaktı. Burada yargıç yetkisini trafik polisi görecek ve para cezasını da bizzat kendisi belirleyecekti. Üstelik trafik polisinin belirleyeceği para cezası da suçludan anında tahsil edilecekti.

SSK Yasası'nda yapılacak değişiklikle de kurum, sigorta primlerini ödemeyen işverenler için para cezasını bizzat kendisi takdir edecekti. Böylece icra mahkemeleri devreden çıkarılıyordu.

Bunların yanı sıra İş Yasası ve Bağ-Kur Yasası'nda da değişiklik yapılacaktı. Bununla Bağ-Kur'un daha iyi çalışması amaçlanırken İş Yasası'nda yapılacak değişiklikle de idarenin yetkisi artırılacaktı. Adalet Bakanı, hiçbir güvencesi olmayan küçük çiftçilerin de düşü-

Adalet Bakanı Sungurlu: "Mahkemelerin yükü yüzde 25 hafifleyecek..."

nüldüğünü söylüyordu. Onların da Bağ-Kur kapsamına alınması için yasa çıkarılacaktı.

Şimdi boşanabilirsiniz. Boşanma konusu Medeni Kanun'dan ayrı ele alınıyordu. Çünkü Medeni Kanunun yeniden düzenlenmesinin zaman alacağını herkes biliyordu. Ama binlerce boşanma davası mahkemelerde sürünüp duruyordu. Adalet Bakanı, bir-iki maddenin değiştirilmesi suretiyle boşanmanın kolaylaştırılabileceği kanısındaydı. Esasta yargıcın yetkisi artırılıyordu. Uzun süredir ayrı yaşayan çiftlerden biri istemese bile hâkim onları boşayabilecekti.

TCK ve Medeni Kanun'un geleceği. Adalet Bakanı Sungurlu, yapılacak bu değişikliklerle mahkemelerin yükünün yüzde 25 hafifletileceğini söylerken, TCK ve Medeni Kanun'un geleceği konusunda fazla iyimser konuşmuyordu. Bakan, öncelikle Meclis İçtüzüğü'nün çıkmamış olmasından yakınıyordu. Gerçi hazırlanmakta olan yeni içtüzükte "... ana kanunlar özel gündemde görüşülür" biçiminde bir madde vardı. Ama içtüzük çıkmadığı için bu maddeden yararlanarak TCK ve Medeni Kanun'u değiştirmek de mümkün değildi. Bakan Sungurlu şöyle diyordu: "Şimdi bu kanunların komisyona girdiğini düşünün. Acaba Meclis çalışmalarına göre kaç senede çıkar? Bir de Meclis Genel Kurulu'nda tartışmalar var, oradan kaç senede çıkar? Beş yılda mı, on yılda mı?.." Bakan, son çözümü özel bir yasada arıyor ve bunun için çalışmalar yürütüyordu.

Hukuk reformu mu? Hükümet programında 12 bin yasanın 800'e indirileceği açıklanınca hukukçuları bir şaşkınlık almıştı. Bu nasıl gerçekleştirilecekti?.. Eğer gerçekleştirilebilirse hukukta bir reform olmayacak mıydı?.. Ne var ki, 11 bin 200 yasaya şöyle bir göz atıldığında yapılanın bir reformdan çok, bir temizlik operasyonu olduğu anlaşılacaktı.

Başbakanlık'ta Mevzuatı Geliştirme ve Yayınlar Genel Müdürü Muammer Oytan başkanlığında bir komisyon kurulmuştu. Çalışmalarını çok gizli ve hızlı yürüten komisyon ilk aşamada bu temizliği gerçekleştiriyordu. 10 bin 800 kanun ciltlerden çıkarılıp çöp sepetine atılıyordu. Neydi bu kanunlar?..

—Kişiler ve günün koşullarına göre çıkartılmış özel yasalar, idam cezaları yasaları, Cumhurbaşkanı'nın özel af yasaları ile emekli, dul ve yetimlere aylık bağlamaya ilişkin yasalar.

—1930 tarihili çekirge sürülerine karşı sürdürülecek mücadeleyle ilgili yasa.

—1939 tarihli yabani zeytinliklerin ıslahıyla ilgili yasa.

—1437 sayılı Âli Mektep mezunlarından devlet hizmetine gireceklere verilecek avans hakkında kanun.

—Ankara'da Gençlik Parkı'ndaki bina ve tesislerin Ankara Belediyesi'ne devri hakkındaki kanun.

—Eşkiya müsademesinden malûl olan iktisadi buhran vergisi istisnaiyetinden ve inhisar eşyası beyyinesinden istifade hususlarında harp malûlü hizmetinde olduklarına dair kanun...

Erdal KILIÇOĞLU

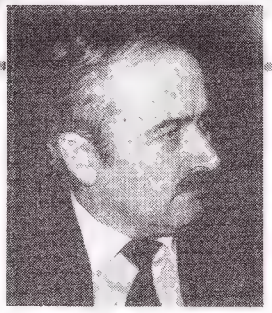

Ekrem Pakdemirli

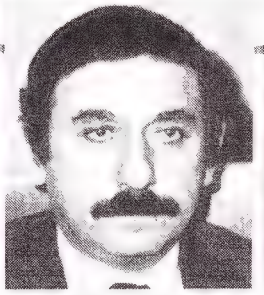

Kurtcebe Alptemoçin

Kaya Erdem

Liberallerde suskunluk...

Pek çok yasayı değiştirmeyi planlayan ANAP iktidarının 141, 142 ve 163. maddelere bakışı nasıldı? Avrupa Topluluğu içindeki yerini almak için atağa kalkıldığı şu sıralarda bu maddelerin değiştirilmesi ya da kaldırılması konusundaki yaklaşım, doğrusu hiç de liberal değildi.

Adalet bakanı O. Sungurlu: Dünyanın hiçbir hukuk sisteminde, ben düşünceyi mahkûm ediyorum, denilmez. Bizim Türk Ceza Kanunu'muz bunu eylem olarak kabul etmiş.

Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem: Bu konuda ayak üstü bir şey söyleyemem. Hele Meclis'e bir gelsin.

Bayındırlık Bakanı Safa Giray: 141, 142 ve 163'üncü maddelerin kaldırılması zamanının geldiğine inanmıyorum. Bu maddeler aynen kalmalı bana göre.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı B. Akarcalı: Genelde bu konuda kompleksli değiliz. Ben meseleye sadece 141, 142, 163 olarak bakmıyorum. Diğer maddelerin de belirli bir denge içinde olması gerekir. Çok ağır cezaların caydırıcı olduğu devirler geçmiştir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı İ. Aykut: Biz bu konularda oldukça demokratız. Üstelik ben, Türk Demokrasi Vakfı'nın kurucusuyum. Bu konu Meclis'e gelsin değerlendiririz.

Dışişleri Bakanı M. Yılmaz: Konu parlamentoya geldiğinde konuşuruz.

Devlet Bakanı Y. B. Özal: Hele bir gelsin... Faraziye üstünde konuşmam.

Ulaştırma Bakanı E. Pakdemirli: Konu, Meclis gündemine gelmeden bir şey söylemem mümkün değil.

Maliye ve Gümrük Bakanı A. K. Alptemoçin: Bu konuda ANAP grubu olarak bir karar almamız gerekir. O zamana kadar bir açıklama yapmam mümkün değil.

Bakanlar açık bir görüş belirtmemek için büyük bir özen gösterirken, ulaşabildiğimiz TCK Hazırlama Alt Komisyonu üyeleri çağdaş bir yaklaşım sergiliyorlardı. Gerçi Komisyon Başkanı Sulhi Dönmezer, görüş belirtmeyeceğini söylüyordu ama üye avukat Burhan Karaçelik ve üye avukat Teoman Ergül, 141, 142 ve 163'üncü maddelerin tamamen kaldırılmasından yanaydılar.

Bengi ve Ercan Vuralhan birbirlerini gençliklerinde tanımış ve hemen evlenmişlerdi. Şimdi 19 yaşında kızları var

BİR PORTRE / ERCAN VURALHAN

Bir hayal gerçekleşirken...

Özal hükümetinin en tartışmalı bakanı olan Milli Savunma Bakanı Ercan Vuralhan'ı dostları, düşmanları, eşi, dostu* Nokta*'ya anlattı.

Bütün hayali, "Hariciyeci" olmaktı Ercan Vuralhan'ın. Tarsus Amerikan Koleji'nin son sınıfındayken gözlerine uyku girmiyor, sabahlara dek "Ya Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni kazanamazsam" diye düşünüp duruyordu.

Öğretmen bir anne babanın çocuğu olan küçük Ercan, son derece başarılı bir öğrenciydi. Koleji "pekiyi" ile bitirip, soluğu SBF'nin giriş sınavında aldığında mutluluktan uçuyordu. Sorular çok kolay gelmiş, hepsini doğru cevaplandırarak Mülkiye'ye girmeye hak kazanmıştı. İngilizceyi de, neredeyse su gibi biliyordu, ileride "Hariciye" Bölümü'ne girmesi bir sorun olmayacak, rüyaları gerçekleşecekti.

Dersleri kaytarmadan çalışıp çabalıyor ve ünlü diplomat İlter Türkmen'den sonra, "Hariciye Bölümü'nden en yüksek not ortalaması ile mezun olan Mülkiyeli" sıfatı ile SBF'yi bitiriyordu. Sıra, Dışişleri Bakanlığı'na girebilmeye gelmişti. Çok geçmeden bakanlıkça açılan ilk sınava giriyor ve "aday memur" olarak diplomatlığa ilk adımını atıyordu.

Kolejli aşkı. Artık hayallerinin gerçekleşmesine çeyrek kalmıştı ama önünde iki engel bulunuyordu. Çünkü, daha askerliğini yapmamıştı ve bekârdı. Askerliğini yapmayan ve de bekâr olanların yurt dışı tayinleri biraz zordu. O nedenle çok geçmeden yedek subaylığını yapmaya gidiyor, temel eğitimi sırasında Arnavutköy Amerikan Koleji'nin en güzel kızlarından Bengi'ye âşık oluyordu. Bu aşk, Bengi Hanım'ın, genç kızlığını bile yaşamasına engel oluyor daha on sekizini bitirmeden, kendisini önce nikâh masasında, dokuz buçuk ay sonra da doğumevinde buluyordu.

Askerlik bitmiş, artık gerçek diplomat olmak için engel kalmamıştı. Dışişleri'nde bir süre merkezde görev yaptıktan sonra, 1970 yılında Sofya Büyükelçiliği İkinci Kâtipliği'ne atanıyor, ardından da Stutgart Konsolosluğu'na, sonraları da Lahey Büyükelçilik Müsteşarlığı'na getiriliyordu.

Ecevit hayranlığından Özal'cılığa. Türkiye'de iken politika ile pek ilgilenmeyen Vuralhan, Avrupa'daki yaşamı sırasında politikaya ilgi duymaya başlıyordu ve o dönemlerde koyu bir Ecevit hayranıydı. Bu hayranlık 80'li yıllara kadar, ta ki Özal'larla tanışıp, "aile dostu" oluncaya kadar devam ediyordu. Özal'larla ahbaplığı onu önce çocukluk hayallerinin en üst mertebesi büyükelçiliğe, ardından da politikanın içine sokuyordu. Bu pek kendi isteği ile de olmamıştı. Büyükelçiliğini borçlu olduğu ve son derece saygı duyduğu başbakan, bir gece Riyad'a telefon ediyor ve milletvekilliğine adaylığını koymasını istiyordu. Vuralhan'ın bu teklife "hayır" diyecek hali yoktu. Başbakan böyle emrederse bakanlığın da

"Onu engellememiz imkânsız oldu"

Ercan Vuralhan'ın eşi Bengi Vuralhan Nokta'*ya kocasını anlattı.*

Nokta: Eşinizin kişiliğini kısaca tanımlayabilir misiniz?

Vuralhan: Eşim her şeyden önce çok dürüst bir insandır. Ailesine çok bağlıdır. Eşine ve çocuğuna çok düşkündür, ancak işine olan düşkünlüğü bir yerde aileyi ikinci plana itebilir. İşine çok düşkün ve çok çalışkandır. İstediği her şeyi elde etmek için mücadele eder. Yani çalışarak, en zor şeyi yenmeye gayret eder. 20 senelik bir beraberliğimiz, evlilik hayatımız var. Şimdiye kadar ailesini hiçbir zaman kırmadı, üzmedi. Ailesi onun için çok önemlidir. Aynı nispette işi de çok önemlidir, işine çok bağlıdır.

Nokta: Büyükelçi eşi olmak mı daha iyi, bakan eşi olmak mı daha iyi?

Vuralhan: Valla açıkçası büyükelçi eşi olmayı tercih ederim. Çünkü bakan eşi olmak çok zor. Yani politik hayat gerçekten çok zor.

Nokta: Sayın Vuralhan'ın politika ile ilişkisi ne zaman başladı?

Vuralhan: Onun eskiden beri içinde bir kırıntı vardı. Açık söylemezdi ama ben hissederdim. Politikayı severdi, ilgilenirdi. Fakat ben politikadan her zaman için uzak olduğumdan aramızda politik konuşmalar cereyan etmezdi. Daha sonra baktım ki kendisinin bu arzusu çok büyük bir boyuta ulaştı, engellememiz imkânsız oldu. Yani kendisi seviyordu. Gene de mesleğinde ilerlemeyi tercih eden bir insandı. Başbakanımızdan gelen bir talimat üzerine politikaya girmiş oldu.

Nokta: Bu yolsuzluk iddiaları sizi üzüyor mu?

Vuralhan: Çok fazla. Çünkü o kadar eminim ki böyle bir şey olmadığına ve hangi hanım olursa olsun eşi hakkındaki ithamlara çok üzülür. Ben buna kesinlikle inanmıyorum ve hakikaten çok fazla üzülüyorum.

Nokta: Siz hangi bakanlığı bekliyordunuz?

Vuralhan: Ben esasında şunu bekliyordum diye bir şey söyleyemeyeceğim. Ancak son zamanlarda bir Devlet Bakanlığı söz konusuydu. Milli Savunma Bakanlığı çok büyük bir sürpriz oldu.

ucu görünüyor demekti.

Bakanlığa doğru. "Bakanlığın kokusunu almasa, 43 yaşında, yedi yıl için kaptığı büyükelçiliği, yedi ayda bırakıp milletvekilliğine soyunur muydu hiç?"

II. Özal hükümetinde yer alışı sürprizle karşılanan, hele de Milli Savunma Bakanı olması, tüm şimşekleri ve bazı iddiaları üzerine çeken Ercan Vuralhan için böyle diyordu, bir yakın arkadaşı.

Yıllardır tanıdığı arkadaşının dediği gibi Vuralhan, milletvekilliğinin yanı sıra bakanlığın da kokusunu önceden almış ve Riyad Büyükelçiliği'ni daha yedinci ayında kesip, ANAP'tan aday oluvermişti. Önce Ankara'dan adaylığı elde etmiş, yeniden iktidar olunca da, Milli Savunma Bakanlığı koltuğuna oturuvermişti. Ardından da iddialar gelmişti.

...Ve yolsuzluk iddiaları. Bir kısmı Almanya'da konsolos olduğu döneme, bir kısmı da merkezde bütçe ve idari işler dairesi sorumlusu iken yapıldığı öne sürülen yolsuzluk ve kişisel menfaat sağlamaya yönelik bu iddialar ise ana başlıklar itibariyle şunlardı:

- "Yakınlarının yapacağı turistik yatırıma Alman kredisi bulmak karşılığı, dış temsilciliklerimizin büro ve kırtasiye malzemelerini, o zamana kadar bir sigorta şirketi olan Schuca firmasından satın almak."
- "Dışişleri mensuplarının korunması için 'zırhlı' diye alınan araçların aslında tam zırhlı olmadıkları, pahalıya mal olan bu araçların alımında menfaat sağlandığı."
- "Dış temsilcilikler koruma görevlileri için alınan çelik yeleklerin çok ince oldukları ve kurşun geçirdikleri, şartnameye uygun olmayan yeleklerin alınmasında menfaat sağlandığı."
- "İş temsilciliklerimiz istemediği halde, gereksiz güvenlik panoları satın alınması."
- "Elçilik binalarının korunması ile ilgili harcamalarda usulsüzlük olduğu hakkında, kendisine 'Bakanlık Bütçe Genel Müdürü' olarak yapılan ihbarları hasır altı etmek."
- "Seçim kampanyası sırasında kaldığı Büyük Ankara Oteli faturalarını, özel bir şirkete ödettirmek."

Vuralhan ise, bu iddialara "asılsız" demekle yetiniyor, kendisinin ayrıntılı açıklama yapmayacağını, iddialara Dışişleri Bakanlığı ya da hükümetin yanıt vereceğini söylüyordu ●

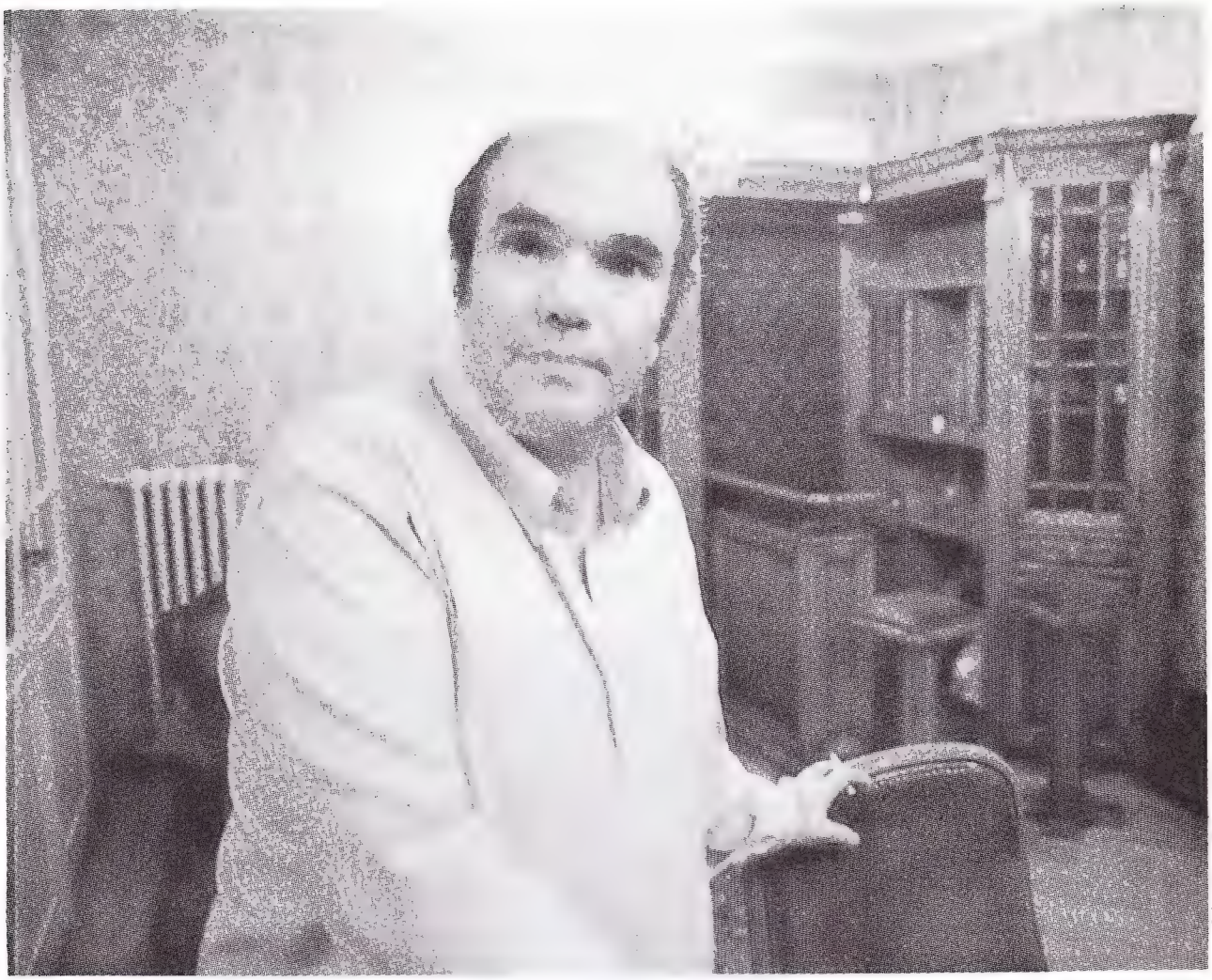

ÜMİT KIRDİL / NOKTA

BABALAR / ABUZER UĞURLU

'Babalık mahkemede işe yaramadı'

Adı Abdi İpekçi cinayetine, Papa suikastına, çeşitli kaçakçılık olaylarına karışan ve bu olaylarla ilgili davalardan beraat eden yeraltı dünyasının ünlü ismi Abuzer Uğurlu, son olarak yargılandığı "Boru kaçakçılığı" davasından 15 yıl hüküm giydikten sonra, cezaevinde geçirdiği süreler düşülerek tahliye oldu. **Nokta***'dan Ayşe Baştürk, Uğurlu ile, cezaevinden çıkışından birkaç saat sonra konuştu.*

Nokta: 12 Eylül'le birlikte "babalar" da içeri alındı. Daha sonraki dönemlerde bazılarının "meydan boş kaldı" düşüncesiyle babalığa oynadığı ileri sürüldü. Son zamanlarda Alaattin Çakıcı'nın adından bu konuda sıkça söz ediliyor. "Baba" olarak ne dersiniz?

Uğurlu: Valla, benim böyle bir iddiam olmadığı için, babalığa kim oynarsa oynasın, meydan ona hayırlı olsun. Bu babalık beni çok rahatsız ediyor. Ben olmayayım da...

Nokta: Ama şöhretiniz oldukça işe yaramış olmalı. İnsanlar sizden çekinmiş olmalılar. Mahkemelerde özen gösterilmiştir.

Uğurlu: Yok işe yaramadı bence. Tek işe yarayan saygılı bir insan olmak "baba"lık değil. Mahkemelere gelince Ankara 4 numaralı mahkeme özel seçilmiş, kendinden emin bir mahkemeydi. Ve bütün 55 numaralı bildiri ile tutuklananlar, yani sizin deyiminizle babalar orda yargılandığı için mahkeme "baba"lara alışkındı. Orda da işe yaramadı.

Nokta: Peki "baba" yok, yeraltı dünyası yok. Bu 12 Eylül'de toplanan ünlü isimler kimlerdi?

Uğurlu: 55 numaralı bildiriye bakmayın siz. Birçok komedi var. Mesela Kapanoğlu, Avrupa'da cezaevinde yatıyor. Bildiri diyor ki, "Gel teslim ol." Nasıl teslim olsun. Adam cezaevinde. Bu bilgileri sıkıyönetime verenler sıkıyönetimi çok zor durumda bıraktılar. Mehmet Külek mesela. Adam ölmüş. 55 numaralı bildiride adı geçiyor. Düşünün ölü bir adam resmi olarak, ciddiyetle aranıyor. Mesela Kalkavan, 55 numaralı bildiri ile arananlardan. Daha geçen gün bu bildirinin en üst makamı olan Devlet Başkanı ile televizyonda Armatörler Birliği Başkanı olarak göründü. Şu işe bakın. Kader. 55 numaralı bildiri ile

aranmak ille de suçlu olmak mı?

Nokta: İşkence gördünüz mü?

Uğurlu: İşkencesiz olur mu? Gördük elbette. Polis ifadesinde her şeyi kabul ettik.Mahkemede işkenceyi anlattık. Böyle böyle yaptılar diye.

Nokta: MHP yanlısı olduğunuz söyleniyor.

Uğurlu: Aman... aman... Allah korusun!

Nokta: Siyasetle hiç mi ilginiz yok? Sıradan bir insan kadar bile...

Uğurlu: Yedi yıl cezaevinde yattım, nasıl ilgim olsun? Ama şimdiden sonra oyum ANAP'ın. Çünkü Özal hemşerim. Malatyalı.

Nokta: Bu kadar şöhretli bir insan olarak sosyal hayatınızı nasıl dengeliyorsunuz? Biz sizin gibi insanları hep karanlık geceler, esrarlı telefonlar, hani böyle biliriz.

Uğurlu: Yok öyle değil. Ben çok mazbut bir insanım. Sabah sekizde uyanırım. Akşam beş buçukta evde. Gerçi yedi yıldır cezaevindeyiz, sosyal hayat filan yoktu ama. Karımla çok iyi anlaşırız. Üç çocuğum var. Tabii onları bu "babalık" şöhreti çok üzüyor. Oğlum geçen yıl kötü bir bunalıma girdi bu nedenle. Karım basını okudukça çok üzüldü.

Nokta: Kadınlar "baba" olduğunuz için sizinle çok ilgileniyorlardır...

Uğurlu: Bu babalık ben cezaevinde yatarken çıktı. Maalesef cezaevinde de kadın yoktu. Ben ayrıca çok mazbutumdur.

Nokta: Mazbutum diyorsunuz. Bazı çevreler Başbakan'ın ailesinin gayrı mazbut yaşadığını iddia ediyorlar. Bu size ters gelmiyor mu?

Uğurlu: Aa, o bence Amerikan tarzı politikanın gereği. Gayrı mazbutluk değil.

Nokta: Sizi Ağca şöhret yaptı. Uğur Mumcu yazdı. Uğur Mumcu'ya ve Ağca'ya kin duyuyor musunuz?

Uğurlu: Ağca Hz. İsa, söyleyecek bir şey yok. Uğur Bey ise sayemde ününe ün kattı.

Nokta: İsminiz nedeniyle yaşadığınız hoş anılar olmadı mı?

Uğurlu: Epeyce çok. Bizim bir arkadaş bizim dava ile ilgili arandığı sırada bir tiyatroya gidiyor. Oyunun sonuna doğru aktör elini onun oturduğu sıraya uzatıp, "Nerde Abuzer" diye bağırıyor. Arkadaş fırlıyor yerinden. Yanındaki arkadaşı, "Yapma oğlum, bu oyunun repliği, her gece bunu tekrarlıyorlar. Seninle ilgisi yok" diyerek güç bela yatıştırıyor. Arkadaş sonradan tutuklanıp yanıma gelince anlattı. Karım da çekti tabii. Mamak'a bana görüşe gelirken görüş otobüsüne biniyor nizamiyeden. Tam bu sırada kırmızı bir Mercedes, mali şubenin. İçinde bir bayan, sivil polis. Otobüsün yanından geçiyor. Otobüstekiler söylenmeye başlıyorlar. "Ulan şu Abuzer Uğurlu'ya bak. Yaptı yine numarısını. Karısı Mercedes'le özel görüşe gidiyor."Karım sesini çıkaramıyor. Dese ki"Ben Abuzer Uğurlu'nun karısıyım", tepkiler ortada. Demese şaibe. Böyle karışık bir şöhret işte.

Nokta: Doğrudan sizinle ilgili olan?..

Uğurlu: Evet, bir yemeğe gidiyoruz Çakıl Gazinosu'na. Zamanın Bakırköy savcısı da orada. Masada bana sordu: "Bir Abuzer Uğurlu var, tanıyor musun?" diye. Ben hemen, "Ahhh, ahh" dedim, "Benim ondan çektiklerim... Sormayın, isim benzerliği" dedi. "Gel seni bir öpeyim." Tabii sonradan öğrenmiştir benim olduğumu. Aslında samimiydim. Gerçekten bu Abuzer Uğurlu isminden çektiğim...

Nokta: Babalık dışında ne iş yaparsınız?

Uğurlu: Ben kurukahveciyim. 64'te ithalat-ihracat işine girdim. Bir okulum var, bir de fabrikam. Fabrikayı içerdeyken geçimimi temin için sattım.

Nokta: Dündar Kılıç içerde çok bağırıp çağırdığı için babalık statüsü artmış gibi görünüyor. Siz içerde pek sesinizi çıkarmadınız. Neden?

Uğurlu: Aman deli misiniz? Benim şimdi yapacağım bütün iş şöhretimi başaşağı etme çabası olacak. Kastelli nasıl bütün sansasyonlardan sonra kötü şöhretini yok ettiyse... Ben hiç şöhret istemiyorum. Önümüzdeki günlerde bunu yok etmenin yöntemini arayıp savaşını vereceğim. Bu şöhreti sevenler için "babalık" bir yaşam biçimi olabilir. Benim için asla değil!

Nokta: Özellikle yazmamızı istediğiniz bir mesaj var mı?

Uğurlu: Şunu ısrarla söylüyorum. Süngünün ucu kime yöneliksе, yani antidemokratik uygulama kime yapılıyorsa yorum ona göre oluyor. Mesela işkenceyi İlhan Selçuk görünce bağıranlar, bizler görünce sanki onaylar gibi bir tavır alıyorlar. Böyle şey olmaz. Bir uygulama ya demokratiktir ya değildir. Yoruma açık olamaz ●

TEŞEKKÜR

Hastalığım sırasında güleryüzlü ilgilerini benden esirgemeyen ve sağlığıma kavuşmam için elbirliği ile çalışan, GAZİ ÜNİVERSİTESİ, ARAŞTIRMA ve UYGULAMA HASTANESİ, Dahiliye Servisi doktorlarından,

Prof. Dr. Harif Dörlemez'e
Doç. Dr. Rauf Haznedar'a
Asistan Dr. Ertuğrul Oğuzöncü'ye
Asistan Dr. Deniz Yamaç'a
Asistan Dr. Musa Bali'ye
diğer personele ve Genel Cerrahi servisinden,
Doç. Dr. Zafer Ferahköşe'ye
sonsuz şükranlarımı sunar, teşekkürü borç bilirim.

MAKBULE İNCESUR

Tebeşir tozuna paydos

Bürolar, okullar, evler, toplantı ve konferanslar için geleneksel "karatahta"nın yerini alan çağdaş bir yardımcı.

Manyetik satıhlı, özel mıknatıslı bir çizim tablası.. Aynı zamanda birinci sınıf bir projeksiyon perdesi. Sökülebilir, taşınabilir, üstelik 20 yıl garantili.

ORPA Ltd. Şti.
Tel: 133 00 28-29 Telex 31022 etks tr.

VEHBİ KOÇ / YAŞAMI TRT DİZİSİ OLDU

Koç'u nasıl bilirsiniz?

Vehbi Koç'un hayatı TRT'de 3 bölümlük dizi olması için banta kaydedildi. Bu dizi ancak Koç öldükten sonra gösterilecek

"O Türkiye'nin holdingler kralı, en ünlü işadamı ve trilyoner olanı idi. Türk toplumu onu dünyanın en iyi işadamı ödülü ile de içtenlikle bağrına bastı. Hükümet, devlet yetkilileri ona teşekkür etti. O ise sade bir şekilde yaşadığı günlerinde hiçbir değişiklik yapmadan çalışmalarını, yaşamını sürdürdü.

Taa ki, vakit gelinceye, çark duruncaya kadar. Evet o çark bugün durdu! Ama onun harekete geçirdiği dişliler dönmeye devam ediyor ve edecek..."

Vehbi Koç'u tanımlamaya çalışan bu sözcükler "Ölümünden sonra yayınlanmak üzere" yaşamını, tüm çabalarını ve son arzularını anlattığı TV programından küçük bir alıntı yalnızca... Tanrı gecinden versin, Vehbi Koç'a TV'de ölümünden sonra hayat var!...

TV'ye şartlı evet. TRT'nin Türk politik, siyasal ve ekonomik tarihinde önemli yeri olan yaşayan ünlülerle "öldükleri gün yayınlanmak üzere" bir arşiv belgeseli niteliğinde hazırladığı yaşamöykülerinden üçüncüsü ünlü işadamı Vehbi Koç'la gerçekleştirildi.

Ankara Televizyonu Haber Programı yapımcılarından Olcay Göker merhum eski cumhurbaşkanlarından Fahri Korutürk ve Celal Bayar ile de "ölümlerinden sonra yayınlanmak üzere" bir program yapmış ve TRT'de ilk kez Korutürk ve Celal Bayar'ın ardından ekrana gelen özel program "sıradan alelade bir arşiv programı" değil, kendi ağızlarından yaşamöyküleri, icraatları olmuştu... İşte ünlü işadamı Vehbi Koç TRT'nin "ölümünden sonra ekrana gelecek" belgesel nitelikli bir arşiv programı için ikna edebildiği üçüncü kişi oldu... Ancak TRT'nin "ölümünden sonra yayınlanacak" şartına karşın, Vehbi Koç da TRT'ye şartlı "evet" dedi. İsteği çekimlerin 'Yaygaraya verilmeden, sessiz, sedasız gerçekleştirilmesi idi..."

Vehbi Koç'un hayatı TV Haber Dairesi Başkanı Cafer Demiral tarafından da denetlendikten sonra şu anda TRT'nin kurşun dolaplarında ve büyük bir titizlikle saklanıyor. İlk kez TRT'nin ve programı hazırlayan yapımcının da dileği, Vehbi Koç programının olabildiğince geç ekrana gelmesi! Bu nedenle tüm ihtimaller en uzun süreye göre hesaplandı. Ve film hiçbir deformasyona uğramadan en az 10 sene muhafaza edilebileceği kurşun dolaba kilitlendi. Film bu süre içinde teknik açıdan sürekli kontrol altında tutularak ısı ve nemden kaynaklanacak bir bozulma tehlikesinde hemen yeni bir banta aktarılarak saklanacak. Böylece filmin yayın anına kadar aynı kalitede 10-15 yıl saklanabilmesi mümkün olacak.

"Gizlilik esası." TRT'nin Veh-

ERZADE ERİLM / NOKIA

Vehbi Koç'un hayatı TRT tarafından filme alındı. 3 bölümden oluşacak dizi ölümünden sonra yayınlanacak. Film tam yedi ayda tamamlandı

bi Koç'la sürdürdüğü çekim çalışmaları da verilen söz üzerine büyük bir gizlilik içinde tam yedi ayda tamamlandı. TV kameraları bu program için aralıksız 10 gün ünlü işadamı ile evinde ailesiyle, fabrikalarında, holdinglerinde ve onu yakından tanıyan dostları ile birlikte oldu. Üç saatlik ve üç bölüm halinde yayınlanacak program içinde, bugüne değin vurgulamaktan kaçındığı, çok özel dost sohbetlerinde bir-iki yakın dostu ile paylaştığı kişisel görüşlerinin yanı sıra, Türk ekonomisinin adım adım sıkıntılarını da dile getirmeye karar vermişti. Ve TRT'nin her sorusunu açık açık yanıtlamaya...

HİLKAT SAYDAMER / NOKTA

TRT yapımcısı Olcay Göker eski cumhurbaşkanlarından Fahri Korutürk ve Celal Bayar ile de "ölümlerinden sonra yayınlanmak üzere" bir program yapmış ve ilk kez bir arşiv programını değil, kendi ağızlarından yaşam öyküleri yayınlanmıştı.

Mademki Türk ekonomisinin sıkıntıları da bu programda gündeme gelecek ve sanayide Koç'un öncülük ettiği konulara da parmak basılacaktı. O halde dönemin yetkililerine de "Koç'unasıl bilirsiniz?" diye sormakta yarar vardı. İşte bu görüşle TRT önce Maliye eski bakanlarından Ziya Müezzinoğlu'nun kapısını çaldı. Müezzinoğlu, Vehbi Koç'u iki nedenle iyi bilirdi. Koç'un sanayide varlığını gösterdiği 1960'lı yıllarda Müezzinoğlu da Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı görevinde idi. Ve Koç'un sanayi alanındaki hemen tüm projeleri elinden geçmişti... İkincisi, Ziya Müezzinoğlu pek çok işadamının olduğu gibi Vehbi Koç'un da sıkıntıya düşmesine neden olan Maliye Bakanı'ydı aynı zamanda. Çünkü 1965 yılında işadamlarının dış borçlarını eski kur üzerinden ödemesini sağlayan ve aradaki farkın Hazine tarafından ödenmesini öngören bir "kur garantisi" kanunu vardı; oysa Ziya Müezzinoğlu Maliye Bakanı olur olmaz, "kur garantisi"ni kaldırmış ve Vehbi Koç'un bile sıkıntıya düşmesine neden olmuştu.

Sonra Sanayi eski Bakanları'ndan Mehmet Turgut'un kapısını çaldı TRT. "Sayın Turgut, Vehbi Koç'u sanayideki atılımları ile nasıl değerlendirsiniz?" sorusunu da Mehmet Turgut anlattı. Çünkü Vehbi Koç'un ürettiği ve Türkiye'deki ilk yerli otomobil olan "Anadol", Mehmet Turgut'un Sanayi Bakanlığı dönemine rastlıyordu. Daha sonra bir zamanlar Koç Holding'in en üst yöneticisi olan ve Koç'un ilk önemli adamı diye anılan Berna Nasum, ünlü patronunu ve onun vazgeçilmez iş prensiplerini anlattı TV kemeraları karşısında... TRT, Koç Holding'in şimdiki yöneticisi Can Kıraç'ı da unutmadı tabii ki... Ancak Can Kıraç, patronu ile ilgili olarak 1950'li yıllar üzerine konuşmayı tercih etti...

Ölümünden sonra yayınlanacak bu programda Koç'un bazı soruların kamera önünde sorulmasına izin vermesi de sürprizdi. Örneğin yakın dostu İhsan Sabri Çağlayangil ile birlikte TV kameralarının karşısına geçtiğinde, Çağlayangil'in "Kefenin cebi yok Vehbi Bey, ne yapacaksınız bu kadar çok parayı?" sorusunun ekrana aynı şekilde yansımasında hiçbir sakınca görmedi. "Neden çok para ve neden holding?" sorusuna cevabı özetle şöyle olacaktı:

"Çünkü benden sonra istese de varisleri tesislerimi satamaz. Çünkü onlara miras olarak şirketleri, fabrikaları değil, holdinglerimin hisselerini bırakıyorum."

"Vehbi Koç'un ölümünden sonra ekrana gelecek" bu programda sadece kendi varislerine değil, Türk ekonomisinin varislerine de önemli bir mesaj iletmeyi son görev bilmişti kendine. Aynen şöyle:

"Büyük kuruluşların kişilere bağımlı kalınmaksızın uzun ömürlü olması, Türk ekonomisini de güçlendirir. Gelişmesinde büyük rol oynar. İşte bu nedenle Türk ekonomisini de yakından ilgilendiren son arzumu şöyle dile getireceğim: Holdingcilik göz ardı edilmesin. Türk ekonomisinin dişlileri olanca hızı ile dönsün. Çok çalışılsın ve en güçlü olsun."

Hilkat SAYDAMER

Çocuklarıma vasiyetname

1. Ölümümden sonra Sadberk Hanım Müzesi'nde benim için bir oda ayrılsın. (Eğer yeni bir pavyon yapılacaksa orada yer ayrılsın.)

2. Bu odaya "Liste 1"deki eşyalar konsun.

3. 19.1.1984 günü Semahat Arsel, Sevgi Gönül ve Suna Kıraç'la birlikte tespit edilen, şimdiye kadar bana hediye edilen "Liste 2"deki eşyalar da bu odaya konsun.

4. Yeniköy'de oturduğum evde mevcut halıları 13.3.1982 tarihinde tespit ettirmiştim (Liste 3). Bunların içinden sadece, Liste 1'de de yazılı olan 318×218 ebadındaki ipek halı, Müzede benim için tefrik edilen odaya konsun.

5. Allah'tan bütün duam vademi memleketimde getirmesidir. Eskilerin bir lafı vardır: 'Üç gün yatak, dördüncü gün toprak" derler, böyle olmasını diliyorum.

6. Ölümümde her gazeteye bir ilan verilsin ve Türk Eğitim Vakfı'na bağışta bulunulması notu konsun.

7. 23.2.1982 tarihinde 010747 numara ile notere verdiğim vasiyetnamemdeki tavsiyelerime dikkat etmenizi, bunları yerine getirmenizi rica edirim.

Son defa Amerika'ya giderken yazdığım 28.11.1983 tarihli vasiyetnamemde de birtakım önerilerde bulundum: bunların da üzerinde dikkatle durmanızı tavsiye ederim.

VEHBİ KOÇ

ADEM ALTAN / NOKTA

Gaziantep Milletvekili Abdulkadir Ateş, SHP'nin Kahveci'si mi olacak?

SÖYLEŞİ / ABDÜLKADİR ATEŞ

SHP, danışmanlar ordusu kuruyor

Özal'ın oldukça etkili bir danışmanlık sistemiyle ulaştığı başarıyı gözleyen ve bundan dersler çıkaran SHP'liler de kendi danışmanlık "sistemleri"ni ıslah etmeye karar verdiler. Bir süre önce Prof. Onur Kumbaracıbaşı başkanlığında başlatılan araştırma grubu, yeni bir danışmanlık sistemi hazırlamaya başladı. Ekibe dahil edilen Abdülkadir Ateş bu konuda bir nevi lokomotif görevi görecek. Deyim yerindeyse SHP'nin Kahveci'si olacak. 1944 Gaziantep doğumlu Abdülkadir Ateş, SBF'ni bitirdikten sonra Milli Eğitim Bakanlığı'nın bir sınavını kazanarak Amerika'ya gitti ve kamu yönetimi dalında master, planlama alanında da doktora yaptı. 1974-80 arasında Hacettepe Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak çalışırken 12 Eylül'den sonra 1402'likler kervanına katıldı. 1983 yılında Amerika'nın Pennsilvania eyaletinde Pitsburgh Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak çalıştı. Burada profesör olan Ateş, 18 Eylül 1987'de Türkiye'ye dönerek SHP'den aday oldu ve Gaziantep milletvekili seçildi. Ateş, danışmanlık konusunda **Nokta***'dan Hıdır Göktaş'ın sorularını yanıtladı.*

Nokta: ANAP, bir danışmanlar grubu oluşturdu ve bunun yararını gördü sanırım...

Ateş: Evet, gördü.

Nokta: İlk olarak bu yapılanmayı değerlendirir misiniz?

Ateş: ANAP'ın oluşturmuş olduğu bu danışmanlar kurulu şüphesiz yararlı bir gelişme ANAP için. Bizim partimiz içinde de öteden beri böyle bir çalışma başlatılmıştı. Ancak bunun daha modern, sorunlara daha yakın ve yardımcı olabilmesi için yeni bazı örgütlenmelere gidilmesi planlandı. Bunun için de gerek şu anda grup içinde bulunan arkadaşlarımızdan, gerekse bu partiye gönül vermiş birçok insandan yararlanacağız. ANAP'a yararlı olan bu sistemi SHP'nin bir şekilde formüle etmesi gerekiyor. Şu anda mevcut olan danışma kurulu sistemini biz daha iyi bir biçimde formüle etmeye çalışıyoruz.

Nokta: Bu, nasıl bir formülasyon olacak?

Ateş: Bu yapılanma bir kere SHP tabanının sorunlarını bilen kişilerden oluşacak. Biraz önce söylediğim gibi bu yapılanma içerisinde parlamenterlerimiz kadar kamu sektöründe çalışan sosyal demokrat

arkadaşlarımızdan da yararlanacağız. Bunlar, konunun çeşitli kesimlerinde uzun yıllardır hizmet veren deneyimli, bilgili kişiler.

Nokta: Bu kişiler kimler?

Ateş: Düşünülen parlamenterler içerisinde İstemihan Talay, sendika ve işçi sorunlarıyla ilgili olarak **Fehmi Işıklar, Abdullah Baştürk, Cevdet Selvi, Uğur Batmaz, Etem Cankurtaran** gibi isimler var.

Nokta: Bu isimler hangi özelliklere dayanarak belirlendi?

Ateş: Belli bir uzmanlaşma ve bilgi birikimi aranıyor hiç kuşkusuz. Danışma kurulunun belli kesimlerin sorunlarını iyi bilen kişilerden oluşmasını istiyoruz. Örneğin bir Dışişleri ile ilgili olarak öncelikle düşündüğümüz isimler içerisinde **Hicri Fişek** olacak. Aynı zamanda uzun süreler büyükelçilik yapmış sosyal demokrat arkadaşlarımızdan da yararlanacağız. Ekonomi ile ilgili olarak da gerek üniversitelerden, gerek kamuda çalışan, bilgi birikimi olan arkadaşlardan yararlanacağız. Bunlar arasında Maliye Bakanlığı'nda, DPT'de, DİE'de, Merkez Bankası'ndan ve özel kesimden bize yardım edecek insanlar var. Örneğin, özel kesimde çalışanlardan bir tanesi, **Eyüp Altaylı**'dır. Üniversite'den gelme **Yakup Kepenek** arkadaşımız da bu grubun içerisinde.

Nokta: Kamu ve özel sektörde çalışıp bu kurul içerisinde yer alacak diğer kişiler kimler?

Ateş: Bu arkadaşların isimlerini şu anda veremeyeceğim. Kendileriyle görüşme yaptıktan sonra, ancak onların rızasıyla açıklama yapabilirim. Bu konuda temaslarımız devam ediyor.

Nokta: Şu anda yurt dışında bulunan sosyaldemokratlar da var mı bu kurul içerisinde?

Ateş: Evet. Ekonomi ve dış ticaretle ilgili halen yurtdışında bulunan isimler de var. Bilim adamları, çokuluslu şirketlerde, IMF'de, Dünya Bankası'nda, Birleşmiş Milletler'de görev alan değerli sosyal demokrat arkadaşlarımız var. Fakat bu arkadaşların gelip buradaki toplantılara direkt olarak katılmaları olanaksız. Bu nedenle onlardan telefonla, yazışmayla, bilgi alışverişi yapacağız. İzinli olarak ülkeye geldiklerinde de direkt olarak katkılarından ve birikimlerinden yararlanma imkânımız olacak. Örneğin HDF (Halkçı Devrimci Federasyonu) Genel Başkanı **Etem Ete**'yi söyleyebilirim.

Nokta: Başka ne gibi alanlarda danışmanlarınız olacak?

Ateş: Doğu ve Güneydoğu Anadolu sorunu ile ilgili danışmanlarımız da olacaktır. Bu konuda öncelik Doğu Anadolu'dan gelen milletvekillerimizden olacaktır. Örneğin bu konuda bize yardımcı olacak kişilerden bir tanesi **Yiğit Gülöksüz**'dür. **Metin Kazancı** bir diğer isim. Bu arada danışmanlar kurulu esnek olacak, konunun özelliğine göre gerektiğinde genişleyebilecek ve danışmanların sayısı artabilecektir. Bu kurul içerisinde kesinlikle yer alacak kişilerden birisi de **Doç. Dr. Türker Alkan**'dır.

Nokta: Bu yapılanmanın hiyerarşisi nasıl olacak ve sizin üstlendiğiniz görev nedir?

Ateş: Daha önce bu işin örgütlenmesiyle **Onur Kumbaracıbaşı** hocamız ilgileniyordu. Şu anda ben de dahil edilmiş bulunuyorum. Bizim görevimiz bu çeşitli danışma grupları arasındaki koordinasyonu sağlamak ve genel başkanımıza bu bilgileri iletmek olacaktır. İşlenmesi gereken bazı konuların saptanmasında da yardımcı olacağız. Bu genel koordinatörlüğün altında, her konuyla ilgili bazı kişilere koordinasyon görevi verilebilir.

Nokta: Bu yapılanmanın kamuoyuna ulaşmak gibi bir sorunu olmayacak mı?

Ateş: Kuşkusuz bu ilişkinin kurulması gerekli. Bunun için düşündüklerimizden bir tanesi yayın organı. Mevcut basın dışında kendi partimizin yayınıyla bunu gerçekleştirmeye çalışacağız. Bu konuda bir ön hazırlık başlamıştır. Bunun ne biçimde olacağı, hukuki niteliğinin ne olacağı şu anda henüz saptanmış değildir.

Nokta: Örgütlerle bağlantı için bir yayın organı yeterli olacak mı?

Ateş: İl ve ilçe teşkilatlarımız arasındaki iletişimin yeniden düzenlenip yeni bir yapıya kavuşturulması gerektiğini düşünüyoruz. Yapacağımız işlerden ilki, genel merkezde kurulmuş olan bilgisayar merkezinin tüm illerimize bağlanmasıdır. Yani il teşkilatlarının gerektiğinde genel merkezdeki bilgileri anında almalarını sağlamaktır. Bu konuda ön çalışmalar sürmektedir●

Danışmanlık sistemini Onur Kumbaracıbaşı ekibiyle hazırlıyor

AYŞEGÜL EVREN / NOKTA

Sendika ve işçi sorunları danışmanlarından Abdullah Baştürk

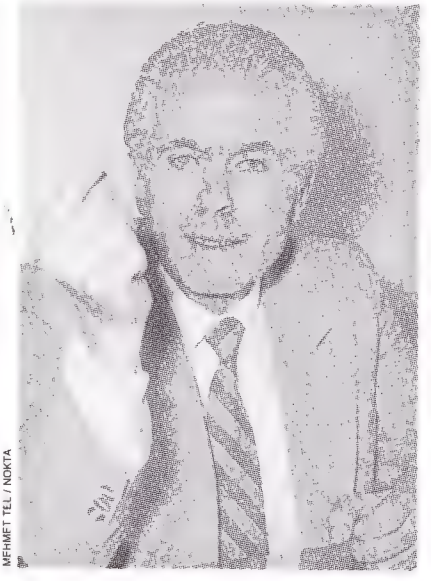

MEHMET TEL / NOKTA

Doğu sorunları Metin Kazancı'dan sorulacak

Büyük Larousse'dan Ansiklopedi

BÜYÜK LAROUSSE'a BOYUNCA FİYAT ARTIŞLAR ÜSTELİK BİR "FİZİK-KİMYA-KAZANIN!

Okurlarına Yeni Bir Fırsat:

Gelişim Yayınları
"Güvenilir Yayıncılık"

ABONE OLUN, 1,5 YIL INDAN ETKİLENMEYİN... BİYOLOJİ" SÖZLÜĞÜ

İlk fasikülü Ekim 1986'da yayımlanan **Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi** 7. cildini tamamlamıştır. Tümü renkli 20 büyük cilt, 200.000 madde, 14.000 fotoğraf, 10.000 resim, 1000 haritadan oluşan ansiklopedi, 1989 yılında tamamlanacak ve Türkçe'nin gelmiş geçmiş en büyük başvuru kaynağı olmanın haklı gururunu taşıyacaktır. **Büyük Larousse**'un başlattığı Ocak 1988 abone kampanyası yepyeni avantajlar ve çeşitli ödeme kolaylıklarıyla açılıyor:

- Ocak 88'de **Büyük Larousse**'a abone olacak her kişiye 570 sayfalık, lüks ciltli, alfabetik "**Fizik-Kimya-Biyoloji Sözlüğü**"
- Her yeni aboneye ansiklopedi tamamlanana kadar **sabit fiyat imkânı....**
- İlk ödemeyle birlikte, **Büyük Larousse'un ilk 8 cildini** elde etme imkânı...

Bu ansiklopedi Gelişim Yayınları tarafından hazırlanıp yayımlanmaktadır.

Aşağıdaki ödeme koşullarından hangisi size uygun geliyorsa, **Gelişim Yayınları A.Ş. 111910 no**'lu posta çeki hesabına en geç **5 Şubat 1988** tarihine kadar ödemeyi yapmanız gerekir. Posta çeki alındısı elinize geçer geçmez "Gelişim Yayınları Büyük Larousse Sözleşmesi" 3 gün içinde taahhütlü olarak, Büyük Larousse'un ilk 8 cildiyle birlikte, adresinize postalanacaktır. Büyük Larousse'un diğer ciltleri her 2 ayda bir tamamlandıkça taahhütlü posta ile yollanacaktır.

- **Tümü Peşin:** 240.000 TL. Son ödeme 5. Şubat 1988
- **Tümü 3 taksitle:** 276.000 TL.
  1. taksit 92.000 TL. Son ödeme 5 Şubat 1988
  2. taksit 92.000 TL. Son ödeme 5 Mart 1988
  3. taksit 92.000 TL. Son ödeme 5 Nisan 1988
- **Tümü 6 taksitle:** 300.000 TL.
  1. taksit 50.000 TL. Son ödeme 5 Şubat 1988
  2. taksit 50.000 TL. Son ödeme 5 Mart 1988
  3. taksit 50.000 TL. Son ödeme 5 Nisan 1988
  4. taksit 50.000 TL. Son ödeme 5 Mayıs 1988
  5. taksit 50.000 TL. Son ödeme 5 Haziran 1988
  6. taksit 50.000 TL. Son ödeme 5 Temmuz 1988
- **Tümü 12 taksitle:** 390.000 TL.
  Ödeme en geç 5 Şubat 1988'den başlayarak, her bir taksit 32.500 TL. olmak üzere, her ayın 5'inde ve 12 ay süreyle
  İlk ödeme: 5 Şubat 1988 **Son ödeme:** 5 Ocak 1989

"Allah yok peygamber izinde"

Erzurum'a bağlı Aras Jandarma Karakol Komutanı Adnan Dilgen ve karakol erleri hakkında işkenceden ölüme sebebiyet verme ve işkence olaylarını gizleme gerekçeleriyle şikâyet dilekçeleri verildi. Erzurum Cumhuriyet Savcılığı da soruşturma açtı.

"Olay herhangi bir hırsızlık olayı değildir. Ortakale köyü sınırında sahipsiz bulunan sekiz adet koyun, Ortakale köyü koyunlarını yaymakta bulunduğumuz bizlerin bu yaymakta olduğumuz koyunların içerisine karışmış ve biz de..."

Koyun... bütün hayatları boyunca taşıdığı önemden mi, yoksa başlarına gelen inanılmaz işkencelerin müsebbibi olarak gördüklerinden miydi bilinmez yazarken büyük harfle başlatıyorladı bu sözcüğü. Karslıydılar, "Kal-ül beladan beri" Müslüman ve çobandılar. Ahmet İlhan Iğdır'ın Karakuyu köyünden, Kemal Karapınar Aralık ilçesinin Adet köyünden ve Yusuf Viskin de aynı ilçenin Kolikent köyünden 1987 yazında yola çıkmış, soluğu Erzurum yaylalarında almışlardı. Niyetleri çobanlık yapmaktı ama, bunu bile kendilerine çok göreceklerin olabileceğini bilemediler... Ve Erzurum dağlarında koyunlarıyla dolaştıkları bir gün kendilerini Aras Jandarma Karakolu'nda, Astsubay Adnan Dilgen'in karşısında buluverdiler.

"Allah yok, peygamber de izinde." "Beş arkadaştık. Bizi suya sokup çırılçıplak bırakıyor, dışarıda direğe bağlı bırakıyordu. Bizim üstümüze biniyor, ikişer saat karakolun etrafında dolaştırıyordu. Kapının önünde "Oğlum sizi öldüreceğim, bu suçu sizin üstünüze yıkacağız" dediler. Ne söylerseniz kabul ederim ama, yukarda Allah var, dedim. Adnan Astsubay ise, 'Allah yok, peygamber de izinde. İzinden döndüğü zaman sizi bırakacığım' dedi."

Karslı çobanların dağlardan karakola uzanan macerası 22 Ekim 1987 gecesi başladı. O gece, Hayrettin Karakaya'nın dağda bulunan sürüsü, başlarındaki çobanları bağlayan dört silahlı kişi tarafından götürülüyor, daha sonra bulunan süründen 95 koyunun eksik olduğu tespit ediliyordu. Karslı üç çobanın kâbusu, işte bu kayıp koyunlardan sekizinin kendi otlattıkları koyunların arasına karışmasından ve çobanların da bu durumu sürü sahipleri Nusret ve Yakup Aras'a bildirmelerinden sonra başlıyordu. Sürü sahiplerinin durumu karakola bildirmesinden ve çobanlık süreleri sona eren köylülerin köylerine dönmelerinden sonra ise olayın ikinci aşaması başlayacaktı. Bu aşamada kayıp sekiz koyunun sahiplerinin ortaya çıkması ve daha 90 civarında kayıp koyunlarının bulunduğunu bildirerek çobanlar hakkında şikâyetçi olduklarını duyurmaları vardı. Bunun üzerine çobanlar köylerinden toplanıyor, çobanlık yaptıkları sürünün sahipleri Nusret ve Yakup Aras ile birlikte gözaltına alınıyorlardı.

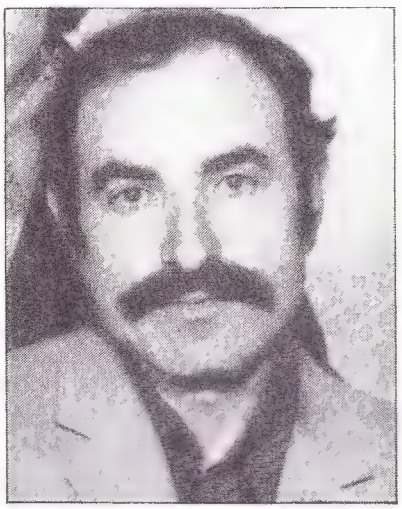

Ahmet İlhan — Kars'ın Iğdır ilçesinin Karakuyu köyünden

Iğdır'ın Karakuyu köyü muhtarı Yusuf Avcı, köylülerin ve yakınlarının gözaltına alınmaları üzerine, akibetlerini öğrenmek üzere peşlerinden gidiyor, Aras Jandarma Karakolu Komutanı Adnan Dilgen'in yanına çıkıyordu. Ne var ki, Adnan Astsubay onu dinlemek niyetinde değildi. O, bildiği yöntemlerle çobanları "Çözmüş, öttürmüş"tü. Muhtar Yusuf Avcı'nın bu yöntemlerin ne olduğunu öğrenmesi için 15 gün boyunca karakolda tutulan Aziz Viskin'i dinlemesi gerekecekti. Aziz Viskin, daha sonra, ölen Kemal Karapınar'a ve Ahmet İlhan'a yapılan işkenceleri yemin

Yusuf Viskin — Kars'ın Aralık ilçesinin Kolikent köyünden

ederek şöyle açıklamıştı muhtara: "Ayaklarına ispirto dökmüşler, yakmışlar, ayakları simsiyah olmuş. Kalın bir fiş ucunda takılı lambayı göğüslerine bastırdıklarını, bu suretle bayıldıklarını, ayıldıklarında ise kan içinde donmuş durumda bulunduklarını söylüyordu."

Peygamber izinden dönüyor ama... Astsubay Adnan Dilgen, çobanlara "Peygamber izinde. İzinden döndüğü zaman sizi bırakacağım" demiş, gerçekten de birkaç gün sonra onları savcılığa göndermişti. Üç çobanın ve sürü sahiplerinin burada olayın gerçeğini anlatan ifade vermeleri ise peygamberin yeniden izine çıkması sonucunu doğuracak, savcılık dönüşü bu kez de polis karakoluna gidilecekti.

Yusuf Viskin'in **Nokta** muhabirine anlattıkları, tıpkı jandarma karakolunda olduğu gibi, burada da "Allah'ın olmadığını" koyuyordu ortaya: "Polis karakolunda Kemal Karapınar'ı kazma sapı ile dövdü-

5 çocuğuyla dul kalan Erdem Karapınar, karakol günlerini böyle anlatıyor "Karakolda kocamı bir türlü göstermediler bana. Sonunda Adliye ye getirdiklerinde gittim ama, yüzünü tanıyamadım."

FOTOĞRAFLAR HALUK MÜFTÜOĞULLARI

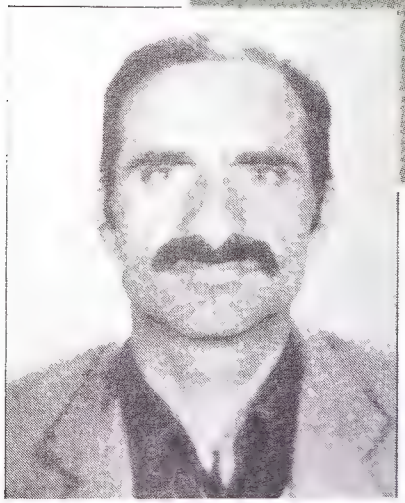

Ahmet Karapınar — Kars'ın Aralık ilçesinin Adet köyünden

ler, edebine cereyan bağladılar. İşkence zoruyla öldürdüler. Ellerimizi ayaklarımızı bağlıyor, karın içine yatırıyorlardı. Üzerimize kar döküp bizi donduruyor, sonra içeriye alıp kaynar su döküyorlardı üzerimize."

... Ve Karapınar ölüyor. "180 santim boyunda, 75 kilogram ağırlığında, 40 yaşlarında, kısa kesilmiş siyah saçlı ve kaşlı, kahverengi gözlü, pos bıyıklı 4-5 günlük sakallı, sünnetli erkek cesedinde ölü sertliğinin ve ölü morluklarının henüz başlamadığı ve vücut ısısının da tamamen düşmediği tespit edildi. Kulak kepçelerinde fazla olmak üzere yüzde ekimotik görüntü tespit edildi. El tırnak altlarının siyanöze görünümde olduğu..."

Önce jandarma karakolunu, sonra da iki kez polis karakolunu ziyaret ettikten sonra bir kurtuluş gibi kendini cezaevine atan, ancak 2 Aralık 1987'de gönderildiği Erzurum Numune hastanesinde ölen Kemal Karapınar'ın otopsi raporunda işte bunlar yazıyordu. Karapınar'ın karakollarda yaşayıp da otopsi raporunda yer almayan günlerini de beş çocuğuyla dul kalan karısı Erdem Karapınar şöyle anlatıyordu **Nokta** muhabirine: "Kocamı buradan gelip aldılar. Horasan'a bağlı Aras Karakol Komutanı Adnan Başçavuş götürdü. Ben 8 gün orada bekledim, çorap götürdüm, para götürdüm almadılar. Bana küfür ettiler, kovaladılar. Ben gelip Horasan'da yatıyordum, gündüz de gidip orada duvarların dibine oturuyor, bekliyordum ama, bir türlü kocamı bana göstermediler. Sonunda Adliye'ye getirdiklerinde gittim ama, yüzünü tanıyamadım. Sonra, kocam küçük aptestini gizlice bir şişeye koyarak Aziz Viskin'e vermiş. Bunu getirip bana verdiler, ben de bu kandır diye attım."

Aziz Viskin — "Ayaklarına ispirto döküp yakmışlar, simsiyah olmuş."

Erdem Karapınar'ın bir talebi vardı şimdi. 200 bin lira borç alarak getirttiği kocasının cesedinin mezardan çıkarılarak otopsi yapılmasını istiyor, bu şekilde işkenceden öldüğünün anlaşılacağına inanıyordu. Karapınar, bunun için aklına gelen her yere dilekçeyle başvurmuş, şimdi de sonucu bekliyordu.

"Koyun hırsızlığı davası" Erzurum Ağır Ceza Mahkemesi'nde sürerken, sanık sandalyesinde bazı görevlilerin oturacağı yeni bir işkence davası da başlayabilirdi. Çünkü Erzurum Cumhuriyet Savcılığı, şikâyetler üzerine soruşturma açmış, işkence iddialarını araştırıyordu bugünlerde. Köylüler ayrıca, "işkence emarelerini sağlık raporuyla gizlediği" gerekçesiyle Horasan Hükümet Tabibi Dr.Cengiz Bilgin'den de davacıydılar. Gerçekten şikâyet edilenlerin suçlu olup olmadıkları ve yargıç önüne çıkıp çıkmayacakları savcılığın yapacağı soruşturmadan sonra belli olacaktı.

Evet, köylüler "vatandaşlık" görevini yaparak işkence karşısında susmamışlar, durumu, Cumhurbaşkanı dahil, bütün makamlara iletmişlerdi. Onların deyişiyle, şimdi sıra Ankara'daydı. Adalete inanıyorlar, umutlu olmak istiyorlardı.

Haluk MÜFTÜOĞULLARI

MUHALEFETİN GÖVDE GÖSTERİSİ

Meclis göz doldurdu...

Hafta içinde TBMM'de yeni hükümet programı üzerine yapılan konuşmaların ardından hemen tüm gazeteler ve köşe yazarları "günün yıldızı"nın DYP lideri Demirel olduğunda birleştiler. Yedi yıl beş ay aradan sonra Meclis kürsüsüne çıkan Demirel, sayısız belge bilgi ve dökümana dayanmasına karşın "irticalen" gerçekleştirdiği konuşmasıyla hem özlem giderdi, hem de formundan hiçbir şey yitirmediğini "ele güne karşı" bir güzel kanıtladı. AP dönemlerinde parti grubunun her zaman kürsüye göre sol tarafta oturmasına alışmış olan Süleyman Bey "mutadı vechile" konuşmasını yine o tarafa dönerek yapmaya başlamıştı. Ancak bu kez karşısında ANAP'lıların gergin yüzleri vardı. Birkaç kez olumsuz tepki aldıktan sonra ki, Demirel durumu anlayacak ve konuşmasını sağ tarafa doğru dönerek sürdürecekti. Neyse ki, alkış konusunda pek de sıkıntı çekmedi. DYP'nin 58 çift eline çoğu zaman SHP'lilerinkiler de eklenecek ve parlamenterlerin yüzde 35'inin alkışlarıyla Meclis kubbesi eski günlerdeki kadar değilse de, hayli kulak doldurucu bir şekilde çınlayacaktı. Başka bir "tarihi" farklılık da Süleyman Bey'in bugüne değin ilk kez sola çatmadan, bir sol partiyi eleştirmeden konuşmasını tamamlamasıydı. Hatta daha da ileri giderek, zaman zaman CHP dönemlerine sahip çıkıyor, Özal'ın geçmişi karalayan anlayışına karşı CHP'yi savunuyordu.

Erdal İnönü'ye gelince, beklendiği gibi irticalen konuşmaya yüz vermeyecek ve 68 sayfalık bir metinle kürsüye çıkacaktı. SHP'nin ünlü hiziplerinin "barış" imzalayarak yaptıkları ekip çalışmasının

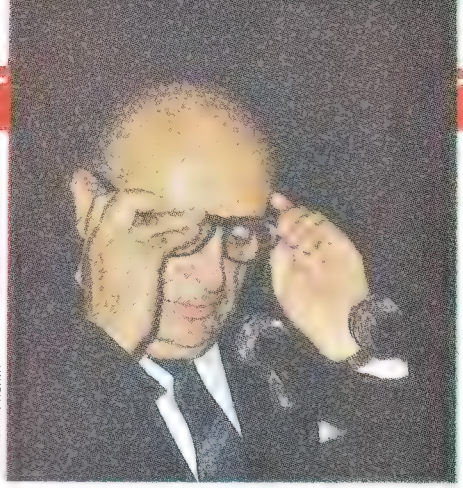

ADEM ALTAN / NOKTA

"Çoban Sülü" mühendislere karşı

HAFTANIN İNCİSİ

"...bir dergide bir eski polisin itirafları çıktı. (...) O adamın verdiği bilgilerle o mecmuamızda çıkan yarı yanlış, yarı doğru ibareler ondan sonra Avrupa basınına alındı, sanki şimdi Türkiye'de işkence yapılıyormuş gibi yazıldı."
(Meclis tutanağından)
Başbakan Turgut Özal

BİR PORTRE

Mükerrem Taşçıoğlu

Taşçıoğlu, Galatasaraylılığının, İTÜ'lülüğünün, Liege Devlet Üniversiteliliğinin ve "engin" Fransızca bilgisinin sağladığı birikime güvenilerek önce ANAP Grup Başkan Vekilliği'ne, sonra da "iyi konuşmacı" sayıldığı için Meclis kürsüsüne getirilmişti. Ne var ki, eleştirileri "irticalen" yanıtlamak zorunda kaldığında tepki yaratan sözler söyleyecek, bu tepki sonucu, muhalefet sıralarından kendisine atılan laflara ise son derece hırçın ve sinirli karşılıklar vererek havayı bir anda gereğinden fazla elektriklendirecekti. Ne ki,bu ilk değildi. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı olduğu dönemde, sendikal özgürlükler ve işçi hakları konusunda kimi öneri ve taleplerde bulunan Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) için "ILO bana vız gelir!" diyen de o değil miydi? Zaten bu tür tavırları yüzünden kabinede yer alamamış, daha hükümet açıklanmadan önce ANAP önde gelenleri **Nokta**'ya yaptıkları değerlendirmede kendisi için, "Kesinlikle gidici olanlardan... Bir söylediği diğerini tutmuyor. Ortalığı birbirine kattı" demişlerdi. Taşçıoğlu, Meclis sınavında da geçersiz not aldı...

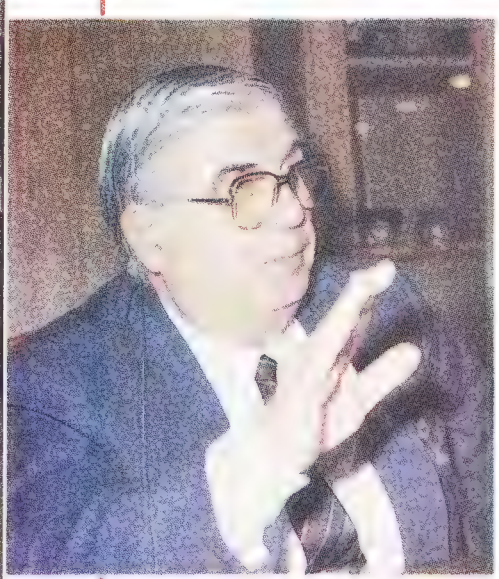

BASINDAN YORUMLAR

"Baba Show"

İlk özlemine bir ölçüde erişti Demirel. Anavatan'ın acemi grubuyla kedi fareyle oynar gibi oynadı. ANAP'lılar kürsüdeki ustanın önlerine attığı her yemi rahatça yuttular. Mesela Demirel, 1983'teki Özal hükümeti programından enflasyonun fakir fukarayı nasıl ezeceğine ve enflasyonun hangi, usüllerle düşürüleceğine dair görüşler okuyup soruyordu:

"Doğru mu?"

"Doğruuuu" diye bağırıyordu saf ANAP'lılar.

"Öyleyse niye yapmadınız?" diye gülerek azarlıyordu Süleyman Bey.

Böyle anlarda Özal'ın rengi koyulaşıyordu. ANAP milletvekilleri

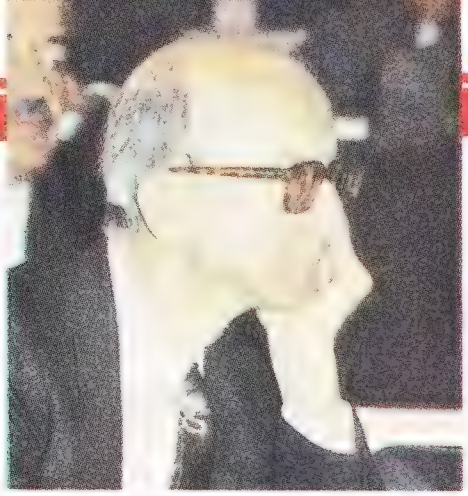

İnönü sakin ama etkileyiciydi

ürünü olan konuşma, düzeyli ve tutarlıydı. Özellikle işkence, insan hakları, Özal dış politikasının yol açacağı tehlikeli olasılıklar gibi, Süleyman Bey'in fazla yüz vermediği, ya da fazla üzerinde durmak istemediği konuları kapsayan konuşma, sosyal demokrat muhalefete ilişkin beklentileri karşılıksız bırakmıyordu.

KISA... KISA...

• **Demirel'in Meclis kürsüsünden** yönelttiği; hem enflasyonun yüzde elliye çıkarılıp, hem de dar gelirlilerin nasıl ezilmeyeceğine, dışa açıldığı öne sürülen kredilerin tahsil edilemeyen alacaklardan mı kaynaklandığına, tekelleşmenin neden kaldırılmadığına, ödenmesi gereken yıllık borç tutarının Brezilya'yı da sollayarak bütçenin yüzde 65'ine ulaştığına ve bu işin içinden nasıl çıkılacağına, 103 yeni ilçenin gerçekleştirilebilmesi için gerekli 450 milyar liranın nereden bulunacağına, ilişkin sorularını Özal yanıtlamadı.

• **Erdal İnönü'nün Meclis kürsüsünden** yönelttiği; kaçakçılığın neden önlenemediğine, hazırlanan bütçenin 10 ay geçmeden nasıl 1.2 trilyon açık verdiğine, borç ödemelerinin 1987 programına göre neden öngörülenden 1 milyar dolar fazla gerçekleştiğine, iç borçların 1983'ten bu yana neden beş kat arttığına, Türkiye'nin INF dışında kalan yeni nükleer silahların toplanacağı bir alan mı olacağına ilişkin sorularını Özal yanıtlamadı.

BİR FOTOĞRAF

SABAH

Sıra kapakları mı vurulurmuş, konuşmacılara laf mı atılırmış, arada bir boksörlük denemelerine mi kalkışılırmış, iktidar yüzde 36 oyla yüzde 65 sandalye mi kapatmış, ne gam... Parlamento yedi yıl sonra yeniden yasaksız bir seçimle işbaşı yaptı ya, ona da şükür...

ise lodos yemiş balık gibi kendilerini koltuklarına bırakıyorlardı... DYP'liler Siirtli Zeki Çelikel dışında "baba"larını heyecanla ve ayakta alkışlıyorlardı.

Teoman Erel, 29 Aralık, Milliyet

EMRE ULAŞ / NOKTA

ANAP neden kazandı?

Konuşmacılar arasında en çok DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel'i dinlerken, duygulandık.

Ama yine hissettik ki, Demirel, parlamento dışı geçen sekiz yıl boyunca, kendisini yenileyememişti... Dar ve küskün bir çevrenin kuşatımı altında, dünya gerçekleri ile ilişkisini kopartmış olmanın sonucu, 1987 yılına da, 10 yıllar öncesi açılardan bakıyordu.

(•••)

Sonuçta, Özal kürsüye gelince, 1987 seçimlerini neden ANAP'ın kazandığını bir kez daha anladık... Özal, konulara çok hâkimdi...

Mehmet Barlas, 29 Aralık, Güneş

"Köy öğretmeni" nin zaferi

Doğru Yol Genel Başkanı Süleyman Demirel'i, iki saat boyunca televizyondan dinleyenler arasında, onu "köy öğretmeni"ne, Özal'ı da, "şehirli öğretmen"e benzeten zat bulunuyorsa, herhalde hayli utanıp sıkılmıştır.

Şimdi, "Köy öğretmeni benzetmesi de nereden çıktı?" diyebilirsiniz. Gazeteci arkadaşımız Mehmet Barlas, birinden duyduğu bu yakıştırmayı sütunlarına aldı ve şunları yazdı: Dün bir sosyologla konuşuyorduk. Şöyle dedi: "En büyük hata, Özal'ı Demirel'in öğrencisi gibi görmektir. Oysa Demirel bir köy okulunun kırsal kökenli öğretmeni gibiydi. Özal ise Malatya-Amerika karışımı. İşte Demirel'e çarığı ters giydirdi."

Nazlı Ilıcak, 29 Aralık, Tercüman

Küçük mücahitler sıranın kendilerine gelmesini bekliyorlar

AFGANİSTAN / SON SALDIRININ ARDINDAN

Bu ne barış, bu ne saldırı?

Bütün dünya, Sovyetler'in Afganistan'dan çekileceğini umarken, Sovyet destekli Afgan birlikleri mücahitlere karşı şiddetli bir saldırıya girişti. Zirvenin ardından başlayan bu saldırıdan sonra TASS ajansının İran'ı ilk kez sert bir dille kınaması, akla iki süper güç arasında bir gizli pazarlık ihtimalini getiriyor.

Bütün dünya artık Sovyet askerlerinin geri çekileceğine inanmaya başlamıştı.Moskova da bir süredir Afganistan batağından kurtulmak istediğini belli ediyordu. Brejnev'le başlayan bu bela, Andropov ve Çernenko'nun zamanında da sürüp gitmiş açıklık ve reform politikalarıyla Sovyetler'in çehresini değiştirmeye çalışan Gorbaçov'a talihsiz bir miras olarak devrolmuştu. Fakat şimdi, herkes nükleer silahsızlanma konusunda dev adımlar atarak dünya çapında güven ve sempati toplayan Gorbaçov'un Batı ile ilişkilerinde çıban başı durumunda olan Afganistan sorununu çözebileceğini umuyor-

Kabil yönetiminin lideri Necibullah

Ülkenin,özellikle kırsal bölgelerde, üçte ikisini ellerinde tutan mücahitler, sekiz yıldır sürdürdükleri Host kenti kuşatmasını yardırmamak için tüm güçleriyle direniyorlar

du. Böyle bir iyimserlikle işgalin dokuzuncu yılına girilirken, geçtiğimiz hafta teleksler birden, Afgan hükümet birliklerinin mücahitlere karşı yeni bir saldırısının haberini geçmeye başlayacaktı.

Sovyet yanlısı Kabil hükümeti, sekiz yıldır Host kentini kuşatma altında tutan mücahitlere karşı son yılların en büyük saldırısına girişmişti. Hedef, ablukayı yarıp kente yardım yollarını açmaktı. Moskova televizyonu ilk kez Afganistan'daki çatışmaların görüntüsünü yayınlayacak ve Sovyet birliklerinin çarpışmalara katılmadığını ileri sürecekti. Oysa Batılı kaynaklar hiç de aynı kanıda değildi. Sovyetler, Kabil hükümetinin tek başına mücahitlerin üstesinden gelebileceğinin propagandasını yapmaya çalışıyordu. Ama direniş hareketini oluşturan yedi grubun lideri Yunus Halis, Afgan ordusuna on sekiz bin kişilik bir Sovyet askeri gücünün destek olduğunu açıklıyordu. Batılı gözlemciler de bunun başka türlü olabileceğine pek ihtimal vermiyordu.

Barışa ne oldu? Bundan bir süre öncesine kadar tek taraflı olarak ateşkesler ilan eden, siyasi tutuklulara genel af vaat eden ve mücahitlerle uzlaşma yolları arayan Kabil hükümetine ve devlet başkanı seçildikten sonra sık sık namaza gitmeye başlayan Necibullah'a şimdi ne olmuştu? Afganistan'daki askerlerini geri çekmek istediğini çeşitli vesilelerle belli eden Sovyetler, tam da bu konuda adım atması beklendiği bir anda niye şiddetli bir saldırıya geçmişti?

Afganistan'ın Sovyet yanlısı lideri Necibullah, saldırının şimdiye kadar sürdürülen barış görüşmelerinin bir sonuç vermemesi üzerine başlatıldığını ileri sürecekti. Fakat sorunu Kabil'deki uydu hükümet değil de, işgalci Sovyet birlikleri açısından ele alanlar, daha değişik nedenler arıyorlardı.

Saldırının Reagan-Gorbaçov zirvesinin hemen ardından başlaması, birkaç gün sonra da Sovyet TASS ajansının İran'ı ilk kez son derece sert bir dille eleştirmesi akla ister istemez zirvede bir gizli pazarlığın olmuş olabileceğini getiriyordu. Gorbaçov, pekâlâ Reagan'a, Sovyetler'in İran konusunda ABD ile beraber tavır koymaya hazır olduğunu, ama bir süre için kendilerini Afganistan'da rahat bırakmalarını istemiş olabilirdi. Kaldı ki, Afganistan'da Sovyet birlikleri çekilir çekilmez yeni bir İslam devletinin kurulacağı, bunun da, iki süper gücün hiç de işine gelmeyeceği, uluslararası platformlarda tartışılmaya başlanmıştı. Halbuki şimdi Sovyetler, isterlerse Müslüman gerillaları dize getirebileceklerini göstermiş oluyorlardı. Müslüman direnişçilere güçlerini gösterdikten sonra, barış masasına daha güçlü oturabilecekler, kendi birlikleri ülkeden çekildikten sonra yönetime ortak olabileceklerdi. Böyle bir durumda, Kremlin'in, Washington'a Batılılarca desteklenen devrik Afgan kralı Zahir Şah yanlılarının da ortak bir hükümette yer alabileceğini çıtlatmış olması hiç de yabana atılacak bir iddia değildi. Zaten uluslararası gözlemcilerin belirttiklerine göre, Moskova bir süreden beri Roma'da sürgünde yaşayan Zahir Şah'ı geri çağırarak, komünistlerle mücahitler arasında kurulacak muhtemel bir ulusal uzlaşma hükümetinde ona tampon görevi gördürmeyi düşünüyordu. Hatta, bir süre önce, Necibullah, devrik kralın ülkesine dönmesinin söz konusu olabileceğini bizzat kendisi açıklamıştı.

Ya Sovyetler çekilmezse? Uluslararası politika yazarlarına göre bu ihtimalin gerçekleşmesi söz konusu değildi. Son saldırının nedeni ne olursa olsun, ortada inkâr edilmeyecek bir gerçek vardı. Sovyetler,Afganistan'da batağa saplanmışlardı. Öncelikle dokuzuncu yılına giren bu savaş, Moskova'ya çok pahalıya mal oluyordu. Sovyetler ülkede bulunan 115 bin askeri beslemek ve teçhizatlandırmak, ayrıca Afgan ordusunu silahlandırmak için her gün milyarlar döküyordu. Üstelik, tıpkı ABD'nin Vietnam'da düştüğü durum gibi, saplandığı bu bataktan askeri çözümle kurtulamayacağını anlamıştı. Öte yandan, işgal, Moskova'ya Batı'da ve Üçüncü Dünya ülkeleri nezdinde hayli puan kaybettirmişti. Birleşmiş Milletler'de bulunan 156 ülkeden 123'ü Sovyetler'in derhal Afganistan'dan geri çekilmesini istiyordu. Ayrıca Batı ile ilişkilerini geliştirmek, barış ve silahsızlanma görüşmelerini ilerletmek için attığı her adımda Sovyetler'in karşısına Afganistan sorunu çıkıyordu. Dahası, Sovyetler, bu savaşın gerekliliğine artık kendi halkını bile inandıramaz olmuştu. Afganistan'da ölen askerlerin aileleri, geçtiğimiz günlerde, gösteriler düzenleyerek Kremlin'i güç duruma sokmuşlardı.

Gorbaçov'un popülaritesinin ABD'de ve bütün Batı'da doruklarda olduğu, Sovyet liderinin Batılı basın yayın organlarınca "yılın adamı" seçildiği bugünlerde Kremlin'in Afganistan üzerinde ne gibi oyunlar oynamaya hazırlandığı yeni tartışmalara konu oluyordu ●

Süperlerin öğrencileri birbirlerini tanıyınca

Geçtiğimiz yıl yapılan değişimle bir yıllığına Sovyetler'e giden Amerikalı lise öğrencileriyle, ABD'ye giden Sovyet lise öğrencileri evlerine döndüler. ABD'li öğrencileri en çok şaşırtan, Sovyet eğitim sisteminin rahatlığı oldu.

"Sovyetlerle bir değişim anlaşması yapıp, bizim öğrencileri bir yıllığına oraya göndersek, onlarınkileri de buraya davet etsek..." İki yıl kadar önce, ABD'de Andover'da bir lisenin müdürlüğünü yapan Donald McNemar'ın kafasında bu düşünce uyanmaya başladığında, ne "glasnost" kelimesi dünyada duyulmaya başlamıştı, ne de kimse Sovyet-ABD ilişkilerinin bir balayı dönemine gireceğini umuyordu.

McNemar, düşüncesini somutlaştırmaya başladığında, tahmin etmediği kadar taraftar topluyordu. İlk elde, Pepsi Cola şirketi, kendisine, Sovyetlerle öğrenci değişimini gerçekleştirmek için 150 milyon lira vermeye hazır olduğunu belirtmişti. Öğrenci velilerinin çoğu da, bu tür bir değişimi destekleyeceklerini açıklıyorlardı. Tasarı kısa sürede büyük bir ilgiyle karşılanacak, Birleşik Devletler Enformasyon Ajansı'nın gayreti ve Başkan Reagan'ın devreye girmesiyle bir "ABD -SSCB Değişim Kurulu" oluşturulacak, Sovyet Milli Eğitim Bakanlığı'yla temaslar kurulacak, sayıları 300'ü bulan eğitim uzmanlarından görüş alınacak ve McNemar'ın düşü gerçek olacaktı. ABD ile SSCB arasındaki bu ilk öğrenci değiş tokuşuyla Andover'lı 86 öğrenci Sibirya'ya, yatılı Novosibirsk Lisesi'ne gönderiliyor, karşılığında aynı sayıda Sovyet öğrenci Andover'a geliyordu.

Aradan bir yıl geçmişti. Kısa bir süre önce Sovyet öğrenciler yurtlarına dönerken, Amerikalı öğrenciler de valizleri, hatıra eşyaları ve kafaları ilginç izlenimlerle dolu olarak ABD toprağına ayak basıyorlardı.

Amerikalı öğrencileri en çok hayrete düşüren Novosibirsk Lisesi'ndeki sınıf arkadaşlarının rahat tavırları olmuştu. Sovyet öğrencileri ders sırasında mektup yazıyorlar, dergi, gazete karıştırıyorlardı. Hatta uyuklayanlara bile rastlamak

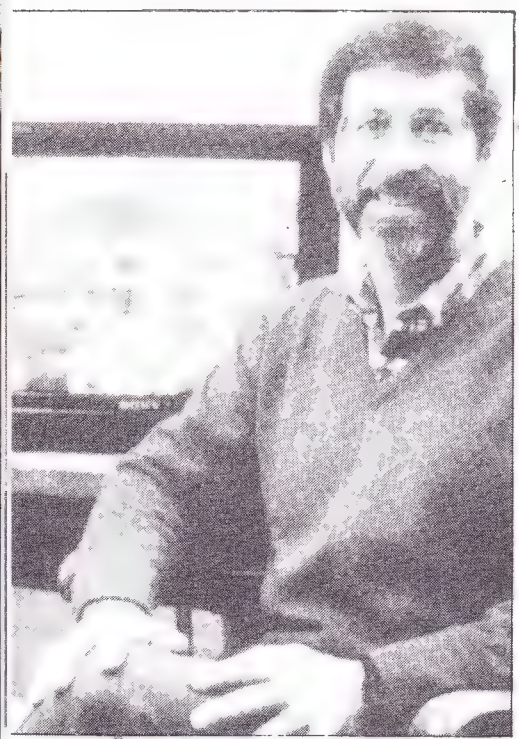

Uydu aracılığıyla ortak ders

İki süper güç arasındaki öğrenci değişimi gerçekten olumlu bir girişimdi. Peki, iki ülkenin öğrencileri, kendi üniversitelerinden, uydu aracılığıyla bazı dersleri, aynı öğretim üyelerinden, aynı kitaplardan izleyerek öğrenemezler miydi? ABD'nin Tufts Üniversitesi Dekanı Jean Mayer, geçen yıl Sovyet lideri Gorbaçov'a bir mektup yazarak düşüncesini iletti. Gorbaçov'un yanıtı olumluydu. Çok geçmeden hangi üniversitelerde ne dersinin okunacağı kararlaştırıldı. İki ülkenin öğrencileri ABD'nin Tufts Üniversitesi ile Sovyetler'in Lomonosov Üniversitesi'nde "ABD-SSCB ve Nükleer Yarışın Tarihi Perspektifi" adlı dersi beraberce okuyacaklardı.

Öğrenim bu yıl başladı. Uydu sistemleri oluşturuldu, simültane tercümanlar bulundu ve dersler başladı. Şimdi öğrenciler, nükleer bombanın ilk kullanıldığı günden başlayarak bugüne kadar olan gelişmeleri beraberce öğreniyorlar. Ortak öğretim üyeleri arasında, Sovyetler'den Gorbaçov'un nükleer danışmanlığını yapan Yevgeni Velikhov ile ABD'den konunun tanınmış adlarından Martin Sherwin de bulunuyor.

Sovyet gençleri bir yıl boyunca Amerikanvari bir yaşantının tadını çıkardılar. ABD'li öğrenciler döndüklerinde Sovyetler'den hayli hediyelik eşya getirmişlerdi

Ortak üniversitenin öğretim üyelerinden Sherwin, yeni uygulamayla ABD ve SSCB'de birbirini anlayan bir kuşağın yetiştiğini söylüyor.

mümkündü. Öğretmenler, çocukların bu rahat tavırlarına kesinlikle ses çıkartmıyorlardı. Ara sınavlar sırasında ise, kâğıt değiş tokuşu yapmak, bir problemin çözümü konusunda sıra arkadaşlarıyla teşriki mesaide bulunmak, vakayı adiyeden sayılıyordu. Hatta bu yardımlaşmanın adı bile vardı: "Kolektif çalışma."

Amerikalı öğrencileri şaşırtan bir diğer konu ise, öğrencilere fazla yüklenilmemesiydi. Kendi ülkesinde her gece ders çalıştığını ve okulda her gün not aldığını söyleyen 16 yaşındaki Pottle'ın belirttiğine göre, Sovyetler'de ev ödevi verme âdeti yoktu ve sınavdan sınava ders çalışılıyordu. Böylelikle akşamlar genellikle boş kaldığından çay partileri veriliyor ve sohbet saatlerce sürebiliyordu.

İki tarafı da etkileyen olaylardan biri de, ülkelerinde, diğer ülke için yapılan aleyhte propaganda idi. Andover'de okuyan Maksim Drobişev, safça, "niye Amerikalılar bizim savaş istediğimizi sanıyorlar, bir türlü anlamıyorum" derken, Amerikalı öğrenciler, karşılaştıkları her Sovyet gencinin kendilerine "ABD'deki işsizler, evsizler ve AIDS'liler hakkında soru sormalarından şikâyetçi olduklarını" söylüyorlardı. Pottle'a göre, kendisine en zor gelen şey, sınıf arkadaşlarıyla siyaset konuşmak olmuştu. Ama bazı şeyler öğrendiğini de reddetmiyordu. Örneğin, hayatında ilk kez "faşist" diye bir kelime duymuştu.

İdeolojik ayrımlar bir yana, hem Sovyet hem de Amerikan öğrencilerinin birçok ortak yanı da vardı. Örneğin iki taraf da rock müziğini, giyinmeyi ve sporu çok seviyorlardı. Amerikalı kız öğrencilerden 15 yaşındaki Stone, Sovyetler'e getirdiği renkli müzik ve spor dergilerinin sınıf arkadaşları tarafından kapışıldığını söylerken, 16 yaşındaki Kalkstein "Mick Jagger posterim için o kadar büyük istek vardı ki kime bırakacağıma son güne kadar karar veremedim" diyordu.

En ilginç olaylardan biri de, Sibirya'daki lisede Sovyet ve Amerikalı öğrenciler televizyondan SSCB-ABD basketbol maçını seyrederlerken olmuştu. Amerika maçı önde götürürken, önce esrarengiz bir biçimde görüntü kesilivermişti. Görüntü geri gelince ise yatma zili çalmış ve maçın devamını izlemek mümkün olamamıştı ●

Şimdi abone olun!

DOKTORLAR TIP ÖĞRENCİLERİ TIP MENSUPLARI

JAMA dünyanın en çok basılan ve sayı başına en fazla okunan tıp dergisidir. A.B.D. baskısı dışında JAMA, 8 ayrı dilde, 18 ülkede basılıyor. Ve okurlar JAMA'da seçkin tıbbi makalelerin dışında kendi kültürlerinin tıbbi yanlarını yansıtan yazıları içermesinin hoşnutluğunu yaşıyorlar.

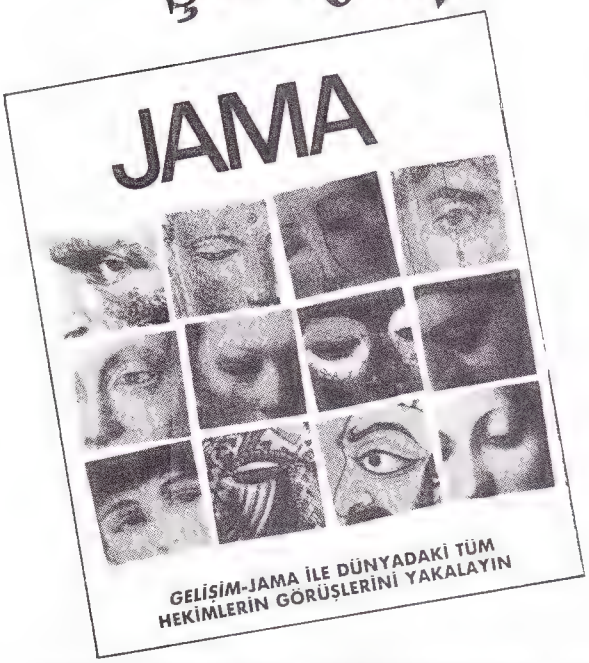

VE ŞİMDİ TÜRKİYE'DE

Amerikan Tabibler Birliği (AMA)'nın resmi yayın organı olan JAMA, Ocak 1988 tarihinden itibaren özenle seçilen ve çevrilen orijinal yazılarıyla Gelişim Yayınları tarafından Gelişim-JAMA adı altında Türkçe ve aylık olarak yayınlanacaktır. Size dünya tıp literatürünü anında izleme olanağını verecek bu eşsiz kaynak Gelişim-JAMA'nın, satışı öncelikle abone sistemiyle olacak ve derginiz her ayın başında piyasaya verilmeden önce size taahhütlü postayla gönderilecektir. Abone olan okurlarımız yıl içinde olabilecek fiyat artışlarından etkilenmeyecek ve 12 sayıyı 10 sayı fiyatına alacaklardır. Aşağıdaki abone formunu eksiksiz olarak doldurup banka veya posta çeki makbuzunuzun bir kopyasıyla birlikte bize göndermeniz yeterlidir.

Adres:
Gelişim-JAMA Gelişim Yayınları, Levent-İstanbul

Gelişim-JAMA'ya bir yıllık abone olmak istiyorum. 12 sayı fiyatı olan 24.000.- TL. yerine indirimli abone fiyatı 20.000.-TL. nın

( ) Banka : İş Bankası Nişantaşı Şubesi 33360 No.'lu hesabı,
( ) Posta çeki : Süreli 128139 No.'lu hesabı, (makbuzu ilişiktedir.)

Soyadı: (Varsa) Unvanı :
Adı : (Varsa) İhtisası :
İş adresi:

Muayenehane adresi:

Ev adresi:

Gelişim-JAMA'yı ( ) Ev ( ) İş ( ) Muayenehane adresime gönderin

Tarih: İmza:

Kasparov'a uygulanan testleri size de sunuyoruz

BUGÜN EK SÖZ'Ü OKUYUN

Dünyanın en ünlü test-psikologları, Dünya Satranç Şampiyonu Garri Kasparov'u terlettiler!.. Kasparov'a bravo!..

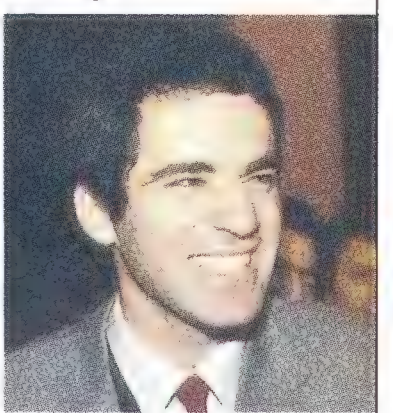

- *EYSENCK'in müthiş zekâ testi!*
- *Kasparov'un IQ'su 135, yani o sıradan bir dahi! Ya siz?*
- *Kasparov "resim"den çaktı, "mantık"tan pekiyi...*
- *Zekânın altı boyutundan sizde en baskını hangisi?*
  1. Dilsel 2. Mantık 3. Resim
  4. Mekân 5. Müzik 6. Kişilik..

Bugün SÖZ almayı unutmayın

Ayrıca: Bilgi testleri ve çeşit çeşit bilmeceler, bulmacalar, süperzekâlara süper labirentler...

SÖZ

Kaliteli Gazete

ORTADOĞU / FİLİSTİN VE İSRAİL'DE YAŞAM

Filistin'de yaşamak zor zenaat...

Ortadoğu'da Filistin dramının yoğun olarak yaşandığı iki bölge var. Biri, Lübnan'ın güneyindeki Sayda ve Sur kentleri. Filistinli gerillalar 1982 yılında Lübnan'ı terk etmek zorunda kalırken, sadece bu iki kentte az sayıda da olsa gerilla kalmıştı.

Şimdi gerillalar Mia Mia Kampı'nda barınıyorlar. Aralarında her fraksiyondan olanlar var. Beraberce İsrail'e intihar eylemleri düzenliyorlar. İsrail de her seferinde misilleme eylemlerine girişiyor. Kentte yaşayan sivil halk ise İsrail saldırılarından en fazla etkilenen kesim.

İkinci bölge ise Gazze. Burada yaşayan her Filistinli ikinci sınıf insan sayılıyor. Her Filistinli üç ayda bir bölgesindeki karakola giderek bu süre içinde "hiçbir olaya karışmadığını" gösterir bir belge almak zorunda. Her Filistinlinin gece on ikiden sonra sokağa çıkması yasaklanmıştır. Ve yine Filistinlilerin belediye otobüsüne ya da herhangi bir kamu aracına binmesine izin verilmez. Sadece ve sadece plakasında çarpı işareti bulunan ve bu işaret bulunduğu için de her noktada durdurulup aranan özel dolmuşlara binebilirler. Kısaca, burası, dünyanın ikinci Güney Afrika Cumhuriyeti'dir.

SABAH muhabiri Savaş Ay, bir aydır yoğun olaylara sahne olan her iki bölgeye de giderek buralardaki yaşamı görüntüledi.

Bazıları İsrail bombardımanı sonucu sakat kalmış, sivil halktan insanlar. Bazılarıysa eski gerillalar. Bir zamanlar ellerini kollarını sallaya sallaya yürüdükleri kentin sokaklarında, şimdi koltuk değnekleri ve tekerlekli sandalyeleriyle İsrail işgalini protesto ediyorlar.

Filistinliler kaç kuşaktır savaşıyorlar? Dede hâlâ gerilla. Torunu erkek olsaymış, birkaç yıl sonra o da silahını kuşanacakmış.

FOTOĞRAFLAR SAVAŞ AY

Gazze'deki kentin merkezindeki dükkânlar, önce Filistinli gençlerin "bugün kepenk kapatma eylemi var" uyarısıyla kapanır. Sonra İsrail askerleri gelip "kepenkleri açın" komutu verirler. Bir gün içinde bu olay en az on beş kez yinelenir.

Adı Abdülaziz Şerif. FKÖ üyesi. 21 yaşında Mia Mia Kampı'ndan Beyrut Üniversitesi Dişhekimliği Fakültesi'nin ikinci sınıfından terk. Babası Arafat'ın silah arkadaşlarındanmış. Telzaatar katliamında iki kardeşiyle beraber ölmüş. Son intihar timinin iki-üç hafta önce planörle İsrail'e inip bombalama eylemine katılmayı çok istemiş ama olmamış. Bu eyleme katılanlardan üçü öldürülmüş, biri ağır yaralı olarak İsraillilerin eline geçmişti.

Evler yıkık... eşyalar dışarıda... ibadet edilebilecek tek yer sokak. O da çatışma olmadığı zamanlarda...

Lufthansa şimdi Türkiye'de dört yere birden uçuyor: Ankara, Antalya, İstanbul ve İzmir.

Hiç bir yabancı havayolu bu kadar çok şehre uğramıyor ve hiç bir havayolu, Türkiye'yi, Federal Almanya ile bu denli yakınlaştırmıyor.

Şimdi, Ankara, Antalya, İstanbul ve İzmir'den Almanya'ya haftada 28 direkt bağlantı sunuyoruz. Ayrıca, Frankfurt yoluyla Lufthansa size, bütün dünya ile daha iyi bağlantı sağlıyor. Uçağımıza hoş geldiniz. Lufthansa'dan memnun kalacağınızdan eminiz.

Lufthansa

Yaşlı Filistinli her üç ayda bir karakola gidip belgesini almak zorunda. Her İsrail vatandaşı doğal olarak polis ve asker sayıldığından, Filistinlilere belge sorma yetkisi var. Sadece yetişkin asker değil, 12 yaşındaki bir çocuk da yaşlı Filistinli'yi durdurabilip belgesini sorabiliyor.

Filistinlilerin evlerinde su yok. İhtiyaçlarını, çatışmanın olmadığı sıralarda gecekonduların arasında kurulmuş iki-üç mahalle çeşmesinden karşılıyorlar.

İsrail'de arabesk çılgınlık

İsrail'de, israil vatandaşları arasında da statü farkları oldukça belirgin. Doğu Avrupa'dan göç eden eşkenaz Museviler kaymak tabakayı oluşturuyor. Türkiye'den göç eden sefaradlar ise biraz daha aşağıda. Örneğin İsrail parlamentosunda bir tane bile Türkiye'den göç eden Musevi yok. Türk Musevileri, kendi mahallerinde yaşıyor, buradaki okullara gidiyor. Tamamen ayrı bir kültürleri var.

Arabesk müzik ise özellikle Türkiye'den göçenler arasında tam bir çılgınlık haline gelmiş durumda. Öyle ki, İsrail kendi arabesk şantörünü kendisi çıkartabiliyor. Örneğin, Türkiye'de hiç adı duyulmayan Kenan, "Küçük Ali" İsrail'in arabesk devleri. "Oy oy Emine"nin İbranicesi "Oy oy Şoşanna" şarkısı dillerden düşmüyor. Geçen seneye kadar, her yıl başı Frank Sinatra gibi Amerika'nın ünlü şarkıcılarını getiren İsrail'in gazinocular kralı Şavon bu yılbaşı için bu geleneği bozdu. Bu yılbaşı İsrailliler Bülent Ersoy ve Acıların Kadını Bergen'i dinleyecekler.

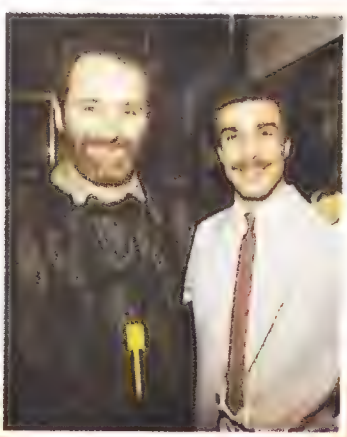

İsrail'in "Zeki Müren"i Kenan (sağda) Savaş Ay ile

Piyanist şantörlü, şarkılı türkülü ve arabeskli taverna geceleri Türk ve İsrail bayrakları altında gerçekleşiyor

İRAN

Kremlin de yüz çevirdi

Sovyetler Birliği TASS ajansı, İran yönetimini ilk kez son derece ağır bir dil kullanarak eleştirdi. Yorumunda, savaşın dini politikacıların varlık nedeni haline geldiğini iddia eden ajans, bu kişilerin komşu bir ülkenin yönetimini devirmek ve devrimi yaymak için yaptıkları kana susamış çağrıların dışında kendi halkına hiçbir şey veremediklerini söyledi.

TASS ajansının bu açıklaması, Körfez İşbirliği Konseyi'nin Suudi Arabistan'ın başkenti Riyad'da devam eden sekizinci zirve toplantısına katılan Arap liderleri arasında sevinç uyandırdı. Liderler Kremlin'e, bölge barışı için etkin rol oynaması çağrısında bulundular.

Gorbaçov mollalarla bütün köprüleri attı

Daha birkaç hafta öncesine kadar düzelme yoluna giren Moskova-Tahran ilişkilerinin Reagan-Gorbaçov zirvesinden sonra ani olarak bozulması ve Sovyetler'in Afganistan'da yeniden harekete geçmeleri, akla ister istemez bu konuların zirvede konuşulup iki süper güç arasında bir gizli anlaşma yapıldığı ihtimalini getiriyor.

ARJANTİN

Ve cellat affedildi

Generallerin bir aydır sürdürdüğü başkaldırı ve istifa tehditleri, ültimatomlar nihayet sonuç verdi ve Arjantin Devlet Başkanı Raul Alfonsin, "melek yüzlü cellat" lakabıyla tanınan, karanlık dönemin işkence sembolü Teğmen Astiz'e yüzbaşı rütbesi verilmesini kabul ederek, cuntacıların karşısında bir geri adım daha attı. Alfonsin, hemen akabinde, işkenceci subayın emekli edilmesini istemeyi de ihmal etmedi.

Alfonsin insanlık suçlularını daha ne kadar affedecek?

Ama gözlemciler, emeklilik isteğinin sadece bir jest olarak kabul edilmesi gerektiği, teğmenin rütbesinin yükseltilmesinin, sivil yönetimin işbaşına geldiği bugüne kadar, generallere verilen en büyük tavizlerden biri olduğu konusunda birleşiyorlar.

AVUSTRALYA

Otomobil fiyatına savaş uçağı

Bir F-15 savaş uçağının fiyatıyla Sadler A-22'lerden oluşan 360 uçaklık dev bir hava filosu kur-

PORTRE

AZİZ NİKOLA

Noel Baba diye bir efsane

Aslen Antalyalı'ydı. Kalkan yakınlarında, Patara'da doğmuş, başlıca geçim kaynağı denizcilik ve balıkçılık olan Demre'de yaşamıştı.

Günün birinde tekneyle denize açıldığında, önce hava patlamış, Aziz Nikola duaya başlayınca deniz süt liman oluvermişti. Bir keresinde de, Demre'nin açlıktan kırıldığı bir yıl kasabaya buğday yüklü bir gemi gelmiş ve halkı açlıktan kurtarmıştı. Gemi geri döndüğünde, denizciler boş ambarın buğdayla yüklü olduğunu görüyorlardı. Aziz Nikola halkı açlıktan kurtaran gemicileri ödüllendirmişti. Efsaneler kulaktan kulağa yayılacak, Ermiş Nikola, Yunan mitologyasındaki deniz tanrısı Poseidon'un yerini alacaktı. Artık denizciler dalgalarla boğuşurken ondan yardım istiyorlar, tasvirini denize atarak fırtınaların dineceğine inanıyorlardı.

Yılbaşında hediye verilmesi geleneği, Aziz Nikola'nın her yıl, Aralık ayının 26'sında kasabada yaşayan üç yoksul kız kardeşe birer kese altın vermesinden doğmuş. Ama Akdenizli Noel Baba'nın niye kürklü ve ren geyikli olarak tasvir edildiği hâlâ tam olarak açıklanmıyor.

Sadler, adını dünya havacılık tarihine geçirebilir

mak mümkün. Sadler A-22'ler ne mi? Avustralyalı Bill Sadler'in 400 saat uğraşarak imal ettiği yeni savaş uçağı. Saatte 300 km yapabiliyor ve 150 kilo patlayıcı taşıyabiliyor. Kanatlarının altındaki iki makineli tüfek de cabası. Fiyatı ise, yeni model, birazcık lüks bir Avrupa arabasıyla aynı. Sadece 50 bin dolar, yani 50 milyon lira.

Bill Sadler, uçağını özellikle parası olmayan ve başı gerilla belasından bir türlü kurtulamayan azgelişmiş ülkelere hararetle tavsiye ediyor. Yakında seri üretime geçeceğini ve talep patlaması beklediğini de söylemeden edemiyor.

Japon fotoğrafçı Nishinoue'nin ilgi alanı yanardağ fotoğrafçılığı. Ülkesindeki Sakurajima yanardağının patlamalarını değişik bir biçimde görüntüleyebilmek için tam 5 yılını harcamış. Sonunda, dağın çevresine tam 3 ayrı fotoğraf makinesi yerleştirerek, yanardağın bu yılki 70. patlamasında istediği sonucu elde edebilmiş. Nishinoue, gelecek yıl Japonya'da yapılacak olan ve dünyanın en ünlü volkanoglarının katılacağı uluslararası konferansta, yanardağ patlamaları fotoğrafçılığı konusunda bir de seminer verecek.

ABD

Dünyanın en küçük otomobil hırsızı

New York'ta görevli polis memuru Robert Vogel, kahvesini yudumladığı büfenin önünden, sürücüsüz bir otomobilin hızla geçtiğini görünce önce dehşete kapıldı. Arkasından esrarengiz otomobilin peşine düştü. Sirenlerle ve selektörle durdurmayı da başardı.

Otomobilin yanına gittiğinde olup bitenleri anlamaya başlamıştı. Şoför mahallinde 5 yaşlarında bir erkek çocuğu oturuyordu. Yanında da 2 yaşındaki kız kardeşi. Annelerinin uyuduğu, babalarının işte olduğu bir anda anahtarları çalıp yola koyulmuşlardı.

Ayakları gaz pedalına zor yetişiyordu ama...

Aile fertlerinin duruma müdahale etmesiyle 5 yaşındaki Rococo paçayı kurtardı. Ama uzmanlar, trafiğin en kalabalık saatinde, önünü bile doğru dürüst göremeyen 5 yaşındaki bir çocuğun, New York gibi bir kentte evinden kilometrelerce uzağa gidecek kadar arabayı kazasız belasız nasıl kullanabildiğini hâlâ merak ediyorlar.

KISA... KISA...

• **Halen ABD vatandaşlığına** geçememiş olan dünyanın ünlü tenisçileri Lendl ile Navratilova'nın Seul Olimpiyatları'na gidemeyecekleri açıklandı.

• **SSCB'nin ileri gelen yayın** organlarından, İzvestia'da Stalin'in İkinci Dünya Savaşı öncesinde Hitler'e karşı izlediği politika sert bir dille eleştirildi.

• **Filipinlerde geçtiğimiz hafta** meydana gelen gemi faciasının suikast olabileceği ihtimali ortaya atıldı.

KOLEKSİYONCULUK / RESMİN EKONOMİSİ

En kârlı yatırım resim koleksiyonculuğu

70'li yılların sonunda oluşan karaborsa kârları, yatırım alanı olarak, bir ölçüde "resim koleksiyonculuğuna" da kayınca; eski Türk ressamlarına ait tablolar son 10-15 yıl içinde yüzde bir milyon prim yapar hale gelecekti...

Biri yılların antikacısı, öteki kısa bir süre önce onun hukuki sorununu halletmiş ünlü bir avukattı. Avukat Y.Ö. antikacı Cahit Tur'un daveti üzerine gelmişti Asmalımescit'teki küçük dükkâna. Cahit Tur, kendisini önemli bir dertten kurtarmış avukata ne hediye edeyim diye uzun uzun düşünmüş, sonunda da elinde bulunan iki İbrahim Çallı tablosundan birinde karar kılmıştı. Ne var ki, antikacının bütün ısrarları boşa gidecek, avukat Y.Ö. kendisine önerilen tabloya değil de, kıyıda köşede kalmış bir fincan takımına gönül düşürecekti. O sırada dükkânda konuşmaları heyecanla izleyen üçüncü bir kişi daha vardı. Vural Arıkan hemen yapıştı tablolardan birine ve istenilen 1.000 lirayı oracıkta sayarak sahibi oluverdi. Arıkan ötekine de talipti ama, "Bir Çallı da bana kalsın" diyerek razı olmadı satışa dükkân sahibi.

Yüzde 1 milyonluk fiyat artışı. Asmalımescit'teki küçük dükkânda bu konuşmalar yapıldığında yıllardan 1974'tü... Ve aradan 13 yıl geçip de 1987'ye gelindiğinde Çallı'nın tablolarının üzerinde artık 1.000 değil, 10 milyon rakamları yazılıyordu. 13 yılda bir "mal"ın fiyatının yüzde 1 milyon artacağını değil tabloları reddeden avukat, işin erbabı Cahit Tur da tahmin edemezdi kuşkusuz. Ama işte aynen böyle oldu. Aradan geçen 10 küsur yılda, Türk resim piyasası inanılmaz rakamların telaffuz edildiği bir piyasa haline gelmişti.

İşin uzmanlarının belirttiğine göre, Türkiye'de ilk büyük koleksiyonculuk hareketi 1976'da ortaya çıkmıştı. İlk saldırıda eski Türk ressamları Şeker Ahmet Paşa, Osman Hamdi ve Halil Paşa'nın resimleri fethedilmişti koleksiyoncular tarafından. Söz konusu ressamların tabloları 75-100 milyon liradan satılıyordu bugün.

Ondan sonra gelen kategoride Avni Lifij, Nazmi Ziya, İbrahim Çallı, Namık İsmail, Şevket Dağ gibi Cumhuriyet döneminin ilk Türk ressamları bulunuyordu ki, onların tabloları da rahatlıkla 20-25 milyon liraya alıcı buluyordu.

Koleksiyoncuların sürekli takibi altında olan ressamların üçüncü kategorisinde ise, Cumhuriyetin ilk ressamlar kuşağından gelip, Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde hocalık yapan ve bazıları bugün de sağ olan ressamlar yer alıyordu. Tablolarının fiyatları 10-15 milyon lira arasında değişen bu ressamların başlıcaları arasında da Mahmut Cuda, Feyhaman Duran, Hikmet Onat, Zeki Kocamemi, Cemal Tollu, Turgut Zaim gibi isimler sayılıyordu.

Burjuvazi devrede. 1970'li yıllarda Türk resim piyasasını karakterize eden önemli gelişmelerden biri de, çoğu işadamı olan bazı zenginlerimizin balıklama piyasaya dalmasıydı. Bu yeni müşteriler de kendi arasında ikiye ayrılıyordu: Kendisine Mengü Ertel'in yol gösterdiği Ali Koçman gibi sanata samimi bir merak duyan küçük bir azınlık ve yalnız resimle değil, sanatla da pek bir ilgisi olmayan büyük çoğunluk... Bu ikinci bölümde yer alan para sahiplerinin resim dünyası ile ilişkiye geçmelerinin ise oldukça ilginç bir öyküsü vardı. Anlatılanlara göre, bir zamanların kaçak eşya cenneti Amerikan pazarları yasaklandığında, Fındıklı ve Pilavcı pasajlarındaki dükkân sahipleri kaçak eşyaları bodrum katlarına almışlar, görüntüyü kurtarmak için de dükkânlarını, aralarında eski tabloların da olduğu antika eşyalarla doldurmuşlardı. Böylece, Rosenthall

Avni Lifiş'in 1908'de yaptığı kendi portresi... Avni Lifiş eserleri 20-25 milyondan alıcı bulabilen sanatçılardan biri...

marka çatal-bıçak arayan hanımlar bu dükkânlara girdiklerinde o zamana kadar pek karşılaşmadıkları yeni bir harcama alanı ile tanışıyorlar, duvarlardaki resimlere de "Bunlar nedir?" diye garip garip bakıyorlardı. Kuşkusuz, 70'li yılların sonunda oluşan olağanüstü karaborsa kârlarının -vergi memurlarına yakalanmadan- akabileceği çok elverişli bir alan olmuştu resim koleksiyonculuğu...

Tablo almanın bugün de geçerli olan başka bir avantajı, miras olarak bırakıldığında Veraset ve İntikal Vergisi dışında kalmasıydı. Örneğin, babadan çocuklara kalan bir daire ancak vergisi ödendikten sonra mirasçıların kullanımına geçebiliyorken, tablo alımında böyle bir zorunluluk yoktu.

Turgut Zaim'in (1906-1974) keçili kompozisyonu...

1904 doğumlu Mahmut Cûda'nın, "Peyzaj Orman"ı... Mahmut Cûda, eserleri 10-15 milyondan alıcı bulabilen sanatçılar arasında anılıyor

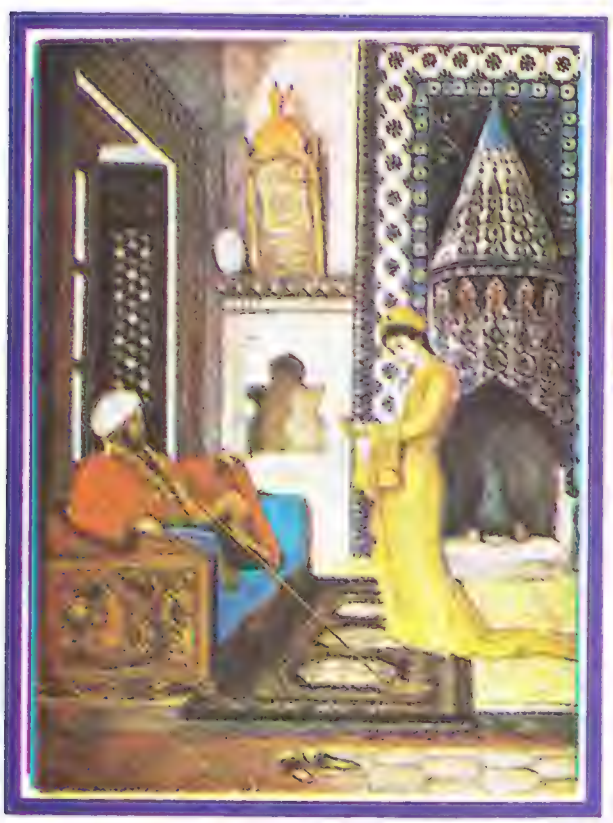

1842-1910 yılları arasında yaşayan Osman Hamdi'nin "Enteriyör" (An Interior) adlı tablosu... Bugün Osman Hamdi, eserleri bazen 75-100 milyon liraya satılabilen eski Türk ressamları arasında yer alıyor

Bu özellik, tablo alımını, kazancını deklare etmek istemeyenlerin başvurduğu ilginç bir yatırım alanı haline getiriyordu böylece.

Galeri numaraları. Nasıl kambersiz düğün olmazsa, galerisiz resim dünyası da olmazdı. Mademki Türkiye'de bir resim alıcısı vardı, öyleyse galeri sayısı da hızla artabilirdi. Nitekim aynen böyle olmuş, İstanbul'da 1984 yılında 9 olan galeri sayısı bugün yaklaşık 120'yi bulmuştu. İstanbul'da resim galerilerinin son yıllardaki gözde semti Bebek'ti. Yalnız bu yıl dört galeri

Çağdaşlaşan yeni yılını

Önde gelen hazır giyim kuruluşlarını ülkenin ilk **sektörel** dış ticaret sermaye şirketinde bir araya getiren GSD GİYİM SANAYİCİLERİ DIŞ TİCARET A.Ş. ikinci yılına giriyor. Bir ekonomik modelin doğru yorumunun ikinci yılına!

1987 başında büyük bir potansiyeli harekete geçirirken, kendimize iddialı bir hedef seçmiştik. **Kooperatif anlayışla, açıklık** ve **eşitlik ilkeleriyle** çalışan, ihtisaslaşmış bir dış ticaret sermaye şirketinin, sektörün kaynaklarını en etkin biçimde kullanabileceğini göstermeyi amaçlamıştık. Modelimizin ve ilkelerimizin doğruluğu kısa sürede kanıtlandı:

GS

GİYİM SANAYİCİLE

ULTRA

Türkiye'nin kutluyoruz.

Bir yıl içinde **200 milyon doları aşan ihracatımızla** en cüretli tahminlerin bile ötesine geçtik. **Bugün Türkiye'nin en büyük hazır giyim ihracatçısıyız.**

1988 için daha da büyük hedefler seçtik. Faaliyetimizi **dış ticaretin bütün dallarına** yayarak çeşitlendirmeyi, **hizmet verdiğimiz kesimleri genişletmeyi** amaçlıyoruz.

Bu öncü girişimi destekleyen, yeni ekonomik modelin doğru yorumuna güç katan herkese teşekkür ediyor, çağdaşlaşan Türkiye'nin yeni yılını kutluyoruz.

SD

Rİ DIŞ TİCARET A.Ş.

dök dök ye

YENİ

tat

KETÇAP

Tat Ketçap şimdi kullanımı kolay, ekonomik, kırılmaz plastik şişelerde...

tat ketçap

Koç

birden açılmıştı Bebek'te...

Galerilerin, tablo satışlarından daha fazla kazanmak için uygulamaya koydukları birkaç taktik vardı.

Galericilerin başvurdukları ilginç bir taktik, resim sanatı üstüne "kitap basmak"tı. Taktiğe göre galeri, gözüne kestirdiği bir ressama belli sayıda resim ısmarlıyor, bir kısmını satın aldıktan sonra geri kalanı da "kataloge" ediyor, bir başka deyişle bastırdığı kitapta yayınlıyordu. Bu şekilde "kitaba giren" resimlerin fiyatı artıyor, sonuçtan da hem galeri sahibi, hem ressam kârlı çıkıyordu. Örneğin, Tiglat Galerisi'nin 1983 yılında yayınladığı üç ciltlik Türk Resim Sanatı adlı kitap,bu taktiğin bir uygulamasıydı piyasa çevrelerine göre.

Sorunlar, çarpıklıklar. Henüz yeni yeni oluşmakta olan Türk resim piyasasının bol miktarda sorunu da vardı hiç kuşkusuz. Türkiye'de her şeyden önce bir fiyat netleşmesi yoktu. Örneğin dünyada bir Dali

SÜLEYMAN TEL / NOKTA

Koçman, koleksiyon yapmaya başladığında, Mengü Ertel'in de fikrini almıştı...

resminin fiyatı aşağı yukarı sabitken ve dünya ölçüsünde kote edilmişken ülkemizde böyle bir kategorileşme oluşmamıştı. Türkiye'de ressam odalarının olmaması bu çarpıklığın daha da genişlemesinin başlıca sebebiydi.

Peki, Türkiye'de değerleri milyonları bulan Türk ressamlarının dünya borsalarındaki değeri neydi acaba? İşte bu soruya net cevap vermek mümkün değildi pek. Şeker Ahmet Paşa gibi Batı'nın da tanıdığı eski Türk ressamları için bir şey denemezdi, ama geri kalan çok büyük bir bölüm Türk ressamı için en iyi ekmek kapısı yine de Türkiye'ydi ●

Koleksiyonculuğun püf noktaları

Bir tablo koleksiyoncusunun oğluna vasiyeti:

• Büyük ve meşhur ressamlara yanaşma. Önemli olan, gerçek bir ressamı gençken keşfedebilmektir.

• Ressamlar Derneği'nden resimlerini beğendiğin genç ressamın adresini bul. Atla evine git. Önce konuş ve anla bakalım. Senin beğendiğin ressam, sonuna kadar bu işi yürütebilecek gibi mi? Resim yapmayı yaşamının parçası haline mi getirmiş, yoksa bu işi arada-sırada yapma yanlısı mı? İkincisiyse, işine yaramaz.

•Kişiliğini de tanımaya çalış. Kendini beğenmiş biri mi? Kendini fazla beğenen ressamlar kısa süre sonra zorlanırlar. Çünkü resimleri beğenilmezse küsüp bir daha resim yapmamaya kalkışabilirler. Beğeni aldıklarında ise şımarmaları ihtimali vardır. Bir koleksiyoncu için en fazla istikbal vaat eden ressam, alçakgönüllü olanıdır.

• Hazır ressamla tanışmışken, kullandığı malzemeye de bak. Kaliteli mi? Unutma ki, aldığın bir resim gerçek değerini ancak 30 yıl sonra bulacaktır. Malzemesi iyi olan bir tablo, zamana dayanır. Tanıştığın genç ressam gelecek vaat ediyorsa ve malzemeleri de kötüyse, ona iyi malzemeler al ve hediye et.

• Sonra, bu ressamdan resim al. Kendi arkadaşlarınla tanıştır. Onlara da resim aldırt. Bunun gibi 3 ressam daha bul. Yine aynı şeyleri yap.

• Baktın senin bu seçtiğin ressamlardan biri 3. sergide gerçek bir başarıya ulaştı, git, hemen o ressamın akrabalarını bul. Mutlaka onlara birkaç tablo hediye etmiştir. Bu tabloları da uygun fiyata kapat. Yaşadığı yerin belediyesine git. Orada tabloları varsa 5 tanesini daha al. Belediyeye resimleri daha girmemişse, girmesi için önayak ol.

• Resim piyasasında en önemli mesele, bir ismin ortaya çıkışını sağlamaktır. Genellikle Güzel Sanatlar Akademileri'ndeki öğretim üyeleri bu piyasada tekel oluştururlar. Onlara rakip kurumlar ya da okullardan gelenler ise, o tekeli kırmak için çok daha değişik aranışlar içinde olmak zorunda kalırlar. Onun için de gerçek değerler o karşıt gruplardan çıkar. Resim alırken buna da dikkat et.

• Mutlaka meşhur bir ressamdan tablo almak istiyorsan, sergisinin son günü tam kepenkler kapanmak üzereyken, içeri gir ve satılmamış tabloları al. Çünkü, ressamlar satılmayan tablolarına biraz küserler ve onu daha düşük bir fiyatla satmaya kolay razı gelirler. İşin tuhaf yanı, resimden anlamayan burjuvalar, en şatafatlı tabloları alıp, gerçek sanat değeri olanları kolay seçemedikleri için, alacağın tablo, büyük bir olasılıkla değeri en yüksek olanıdır.

EMRE ULAŞ / NOKTA

Cevat Korkmaz "Tek yemekli, çok müşterili lokanta" modelini almıştı...

OHA, BUYRUN...

GAP Projesi, kuşkusuz Güneydoğu Anadolu'nun makus talihini yenebilmesinde çok önemli bir rol oynayacaktı. Ancak, bölgenin tek sorunu "susuzluk" değildi ki... Eğer, bölgeye bir canlılık gelecekse, tam gelmeliydi. Hukukçu **Yusuf Özalp,** emekli eğitimci **Şeref Akgün,** doktor **Rıdvan Işık,** çiftçi **Esat Çetin,** iktisatçı **Faruk Korkmaz** ve gazeteci **Cevat Korkmaz** böyle düşünüyorlardı. Onlara göre, mahalli muhabirlerin çilesi artık bitmeliydi. Bitmeliydi ama nasıl? İşte bu onları, Ortadoğu Haber Ajansı'nı kurmaya yönelten temel soru olmuştu... Cevat Korkmaz, fikrin lokomotifliğini yapacak ve kolları sıvayacaklardı... Amaçları, Ortadoğu ve Güneydoğu'daki güncel ve sıcak olayları vermekti.

Ortadoğu Haber Ajansı'nın Genel Müdürlüğü'nü üstlenen Cevat Korkmaz. "Bir lokanta düşünün her türlü yemeği yapar. Ama müşteri toplayamaz. Oysa, tek yemek yapıp, hasılat rekorları kıran lokantalar vardır. Biz ikincisi olmaya çalışacağız" diyordu.

"Tek yemekle hasılat rekorları" kırmaya hazırlanan bu yeni "haber mutfağının", bir küçük esprili sorunu vardı ancak... Telefonlara nasıl cevap verecekler-di?

"Buyrun, OHA" mı diyeceklerdi kısaca?

Yoksa, haberde "hızlılık" hedefinden bir küçük taviz verip, uzun uzun "Buyrun Ortadoğu Haber Ajansı" diye mi açacaklardı telefonları?..

ALMANYA'DA LİMAN KİRALAYAN TÜRK

Almanya'da liman kiralamaya kalkışmış bir Türk düşünebiliyor musunuz?

Kahramanımız, Sarabar Transport Comp. Ltd.'nin sahibi **Mustafa Yetişmişoğlu.** 25 yıldır uluslararası taşımacılık alanında faaliyet gösterdiğini söylüyordu. Bundan bir süre önce Bamberg'de nehir üstüne kurulu 300 bin metre karelik liman alanı içinde; 11.892 metrekarelik bir bölümünü Yetişmişoğlu uzun süre ile kiralamak istediğinde Almanlar'ın ilk tepkisi "şaşırmak" olmuştu.

Yetişmişoğlu, Almanya'da liman kiralama maceralarını şöyle anlatıyordu:

"Bu işe giriştikten bir süre sonra, Alman yetkililer, ilk defa bir yabancıya böyle bir izin verdiklerini söylediler."

"Almanya'da liman kiralamak nereden gelmişti akıl-

BİR MEKTUBA İKİ JAPON

Karaköy'de kendi halinde küçük bir büroları vardı. Yıllardır "un değirmeni" alım satımı ile ilgilenmişlerdi. Onların da işi buydu. Bir gün, ellerine küçük bir "broşür" geçti. Bir Japon firmasına ait bir broşür... Sayfalarını karıştırınca, orada, kendi ilgi alanlarına giren bazı araç ve gereçlerin bulunduğunu göreceklerdi... Görünce de merak edip firmaya mektup yazacaklardı: "Acaba bize daha ayrıntılı bilgi ve döküman yollayabilir misiniz?" diye...

Japonya'ya yazdıkları bu mektubu, postaya vereli bir hafta ya da bilemediniz 10 gün geçmişti ki, Karaköy'deki küçük bürolarından içeri iki küçük çekik gözlü adam girdi... İki Japon...

Bunlar da kimdi böyle? Doğrusu, on gün önce yazdıkları mektupla, bürolarından içeri giren iki küçük Japon arasındaki bağlantıyı hemen kuramamışlardı.

Allah'tan Japonlar hemen konuya gireceklerdi:

"Hani", diyorlardı "...bir mektup yazmıştınız ya... İşte biz geldik. Ne öğrenmek istiyorsanız, sorun anlatalım."

Bizimkiler, tümüyle şaşkına dönmüşlerdi. Altı üstü, "daha ayrıntılı" döküman istemişlerdi Japonya'dan... Şimdi, karşılarında; bilgi istedikleri söz ko-

larına?''

Bu soruyu Mustafa Yetişmişoğlu şöyle yanıtlıyordu:

''Uluslararası alanda taşımacılık hacmi Türkiye açısından giderek artıyor. Biraz araştırınca, yeni güzergâhın Tuna Nehri olabileceğini gördük. Almanya'dan, Avusturya-Çekoslovakya'ya, oradan da Karadeniz'e ulaşmak mümkündü. Bir yeni ve gözden kaçırılmaması gereken faktör daha vardı ki, o da Mayn Nehri ile Tuna Nehri arasında 1992'de bir kanal açılacak olmasıydı. Böylece, Akdeniz'den taa Kuzey Denizi'ne ulaşma imkânı ortaya çıkıyordu. 4 Ocak 1988'de açılış törenimizi yapacağız.''

Evet, dışa açılma, daha geniş çaplı bir ulaşım gereğini, o da dış ülkelere liman kiralama gibi şimdiye kadar pek alışık olmadığımız kavramları gündeme getiriyordu... Tuna Nehri üstünde ''akıncılık'' yapılan günler artık yerini ''ticaret'' yapılan günlere bırakmıştı...

BATUHAN KIRAN / NOKTA

Yetişmişoğlu, Almanya'da liman kiralayan ilk yabancı mıydı?

nusu Japon firmasının adamları duruyordu. (Aman Tanrım!) Firmanın Ortadoğu temsilcisiydiler. Atina'yı merkez alarak çalışıyorlardı ve Atina'dan atlayıp gelmişlerdi İstanbul'a...

Ne denebilirdi ki, bu hıza... Söz bitmişti...

Karaköy'deki küçük büronun elemanları, sıkıla utana ''Biz görüşme filan talep etmemiştik. İstediğimiz, biraz daha ayrıntılı bilgi içeren dökümandı'' türünde bir şeyler söylemeye çalıştılar.

Bir mektuba, ''iki adam'' gönderecek kadar hızlı davranan Japonlar, Allah'tan durumu anlamakta da aynı hızı gösterecekleri.

''Üzülüp, ezilecek ne var? Hemen geniş bağlantılar kuramadıysak da tanışmış olduk. Fena mı? diyorlardı kapıdan çıkarken...

GARİP BİR ÖDÜL

Yılbaşı ikramiyelerinde umudu kırılanları, ''hak etmek koşuluyla'' bir başka ilginç ödül bekliyordu. Ama her şeyden önce ''hak etmek'' koşuluyla... Ödül vereceğini açıklayan, Zonguldak İnanış gazetesi sahibi **Kemal Sönmez**'di. Ödül vermesinin nedeni ise biraz acıydı: Bir süre önce kimliği belirlenemeyen şahıslar tarafından saldırıya uğramış olmak...

Kemal Sönmez, ''faillerin bulunması hızlansın'' diye ödül koyduğunu açıklamıştı. diyor du.

''Ödül diye koyduğum 10 milyon lira alın terimin ürünüdür. Hak edene helal olsun''

Kemal Sönmez'i kafasını kırıncaya kadar döven saldırganların belirlenmesini sağlayacak kişinin kimliği saklı tutulacak ve hamiline yazılı 10 milyon liralık bir Ziraat Bankası çeki kendisine verilecekti.

Bu da böyle bir başka ve garip bir umut kapısıydı işte...

Kemal Sönmez için de... Para kazanmak isteyenler için de...

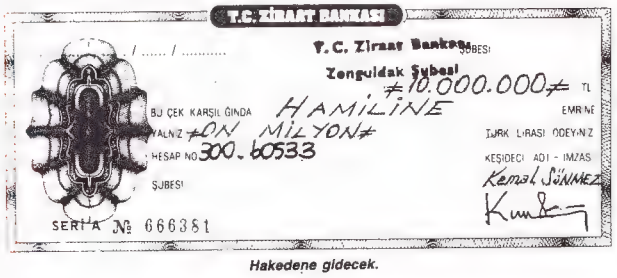

Hakedene gidecek.

BAZI DOKTORLAR RESSAM SEVER

Jama, ABD Tabipler Birliği'nin çıkardığı ''haftalık'' bir tıp dergisi. ABD'nin dışında ''18 ülkede'' basılıyor. Bu rakam, 1988'de 19'a çıkacak. Jama'nın basıldığı 19. ülke ise Türkiye...

Gelişim Yayınları ile Jama'nın işbirliği ile çıkacak olan derginin yayın yönetmeni Dr.**Mehmet Pekus**, ''Daha çok doktor ve tıp öğrencilerine hitap edeceklerini'' söylüyor ve dergiyi tanıtırken şu noktaları vurguluyordu:

''Jama, basıldığı 18 ülke içinde sadece 8 ülkede, o ülkelerin kendi dilleri ile yayınlanıyordu. Türkiye, bu kategoriye, dokuzuncu ülke olarak katılmış olacak. Jama'yı Türkçe ve aylık yayınlıyoruz.''

Dünyaca ünlü tıp dergisi Jama'nın bir ilginç özelliği de her sayı, ''kapağında'' bir başka ünlü ressamın ''resmini'' yayınlaması... Bu karakteristik, Türkiye'de Türk ressamların bir resmin kapakta yayınlanması biçiminde bir küçük değişiklik geçirerek sürecek.

BATUHAN KIRAN / NOKTA

Dr. Pekus Jama'yla doktorlara dünya penceresini açıyordu...

Jama'nın bir başka ilginç özelliğini Pekus şöyle dile getiriyordu:

Dergimize yazı yazmak isteyen Türk doktorlarının yazıları, yayın kurulundan geçtikten sonra ABD'deki Jama'nın Yayın Kurulu'na gönderilecek. Yazı, o kuruldan da geçerse, tüm dünyada yayınlanmak fırsatını bulacaktır.''

Anlaşılan Jama, Türk tıp adamlarına son gelişmeleri yakından izlemek fırsatını verdiği ölçüde Türk doktorlarının da ne kadar dünya standartlarını yakaladığı konusunda ilginç ipuçları sunmaya aday.

Mesela!

Sosyalizmin dilden dile dolaşan yeni tarifi:

Sosyalizm, ''kapitalizm'' ile ''kapitalizm'' arasında, uzun belalı, meşakkatli bir yolculuktur.

CİNSELLİK / FANTEZİLER

DÜŞLER DÜNYASINDA SEKS...

Yanınızda yatan kişinin, kafanızdaki "o" kişiden haberi var mı? Araştırmalar, dört kadından üçünün, iki erkekten birinin eşiyle sevişirken cinsel fantezilere başvurduğunu gösteriyor. Cinsel yaşamımızda gittikçe daha önemli yer tutan fantezilerimiz gerçekte "cinsel" mi? Nasıl biçimleniyor, yaşamımızı nasıl etkiliyorlar?

"Bazen bir barda tanışıyorum onunla, bazen bir kumsalda. Kimi zaman yakınımda yaşayan, tanıdığım bir kadın oluyor. Ama tercihan genç. Olay nasıl gelişirse gelişsin sonunda aynı biçimde sonuçlanıyor. Yalnız kaldığımızda onu uyutuyorum. Uyku ilacı ya da içkiyle. Hatta bayıltıyorum. Ve o, bütün tarafsızlığıyla öyle uzanmış yatarken ben dilediğim sürece dilediğim her şeyi yapıyorum. Saçlarından başlayıp parmak uçlarına kadar... Yavaş yavaş, sindire sindire. Hayatımın en uzun, en yoğun orgazmını hiçbir tepki vermeyen o bedenin üzerinde yaşıyorum."

Hayatını özel bir şirkette üst düzey yöneticilik yaparak kazanan ama asıl işinin "özel hayatını anlamaya çalışmak, binbir türlü baskı ve yasak yüzünden çorak bir toprağa benzeyen cinsel kültürümüzün gelişip zenginleşmesi için kafa yormak" olduğunu söyleyen 35 yaşındaki A.Z., favori cinsel fantezisini **Nokta**'ya böyle anlatıyor ve hemen arkasından çözümlemeye giriyor:

"Bu fantezinin kaynağı ne olabilir? Yargılama yeteneğinden bütünüyle yoksun biri. Hesap verme zorunluluğu yok. Tahrik etmek ve tatmin etmek zorunluluğu yok. Uyutulmuş bir kadın, olabilecek en tabii şey. İlişki son derece soyut düzeyde ve fantastik ölçüde hegemonik. Öyle ki hegemonyana razı etmek zorunda bile değilsin. Aşağılamak zorunluluğu bile yok.

Bu fantezi, hegemonya kurma yeteneğine ulaşamamış birinin fantezisi olabileceği gibi, hegemonya kurma zorunluluğuna duyulan düşünsel ve duygusal bir tepkiden de kaynaklanabilir. Kadının aşağılanma arzusuna duyulan tepkiden kaynaklanabilir. Kadının bedensel haz ilkesine olan yabancılığına duyulan tepkiden kaynaklanabilir. Cinselliği çok ayıp bir şey, büyük bir suç olarak görme sonucu, 'tanıksız' suç işleme arzusundan kaynaklanabilir. Kadına cinsel istek yakıştıramayan, arzulu kadını çirkin bulan bir anlayıştan kaynaklanabilir... Ya da, kadını aşağılama, ona 'sahip' olma isteğinin bilinçaltı kalıntılarına duyulan utanç yüzünden, onu açıkça aşağılama suçundan kurtulmak isteğinden kaynaklanabilir."

İktidar kavgası. A.Z'nin düşler dünyasını kurcaladıkça bulup çıkardığı bütün bu kaynakların tek bir ortak noktası var: Hegemonya. Onu tahrik eden şey düşlediği kadının göğsü ya da cinsel organı değil, onunla arasındaki güç ya da iktidar ilişkisi. Ve ne çarpıcıdır ki, bu yalnızca A.Z'nin fantezilerinde değil, hemen hemen bütün fantezilerde böyle.

kadınca

OCAK 1988 / 1000 Lira (KDV dahil)

NEDİR ŞU ERKEKLİK DENEN ŞEY?

ERKEK FEMİNİSTLER

"KOCAM KADIN OLDU"

"KARARLI" YILLAR DİLERİZ

Ocak Sayısı Çıktı!

Cinselliğin üreme amacından kopup, bir haz alanı haline dönüştüğü çağımızda, cinsel hayatı renklendirme ve zenginleştirme aracı olarak fantezilerin önemi de giderek artıyor. Amerikalı psikolog Clark McCauley ve Cynthia Papier Swann'ın, üniversite gençleri üzerinde yaptıkları bir araştırma, her dört kadından üçünün ve her iki erkekten birinin eşiyle sevişirken fantezilere başvurduğunu ortaya koyuyor. Böylesine yoğun yaşadığımız bu dünyaya; fanteziler dünyasına daha yakından ve ayrıntılı bakmak da kaçınılmaz oluyor bu nedenle. Ve son zamanlarda Batı'da yapılan çok sayıda araştırmanın ortaya koyduğu gerçek şu: Cinsel fantezilerdeki asıl tahrik unsuru, seks değil, seks dışı ögeler. Statü, şöhret, para, başarı, hükmetme, hükmedilme, ezme, ezilme, boyun eğme, tapma, tapılma gibi arzular, kurulan fantezilerin asıl tahrik unsurunu oluşturuyor. Cinsellik ise, bu arzuların bir eklentisi, bir aracısı biçiminde ortaya çıkıyor. Kadınların düşlerindeki erkekler hep çok başarılı, ünlü, paralı ya da kültürlü erkekler nedense. Kurulan fantezi, bu yüksek statüden arındırılıp sıradan biri düşlendiğinde işin bütün "tadı" kaçıyor ve geriye fantezi kalmıyor. Ya da iyice alt gruplardan seçiliyor erkekler. Eskici, bakkal çırağı, şöför muavini gibi. Bu durumda, onun şahsında "üstün" erkek cinsinin bir güzel aşağılanması ve bu aşağılanmadan tahrik olunması geliyor gündeme. Ve şimdilerde, kadın evden çıkıp da yüksek statülü işlere talip olalı beri, fantezisini erkeğin olduğu kadar kendi statüsü ve başarısı üstüne de kurmaya başlıyor. Evli, bir çocuklu bir meslek kadını, bir türlü vazgeçemediği cinsel düşünü şöyle anlatıyor:

"Genellikle bir işi yüzümün akıyla bitirmişimdir. Çok yorgun ama mutluyumdur. Çevrem hayranlık içindedir. O sırada müdürüm telefon edip kutlamak istediğini söyler ve yemeğe davet eder. Derken, o yemek bir aşk şöleni şeklinde devam eder. Ya da, patronum terfi ettiğimi söylemek için odasına çağırır beni. Odada üstü örtülü bir cinsellik yaşanır. Sonunda elini uzatıp beni tebrik etmek ister. Ne olursa o zaman olur. Elimi tutup beni kendine çeker ve öpmeye başlar."

Cinsel eylem açısından ve haz verme yeteneği bakımından hiçbir önemi olmamasına karşın bekâret

Fantezilerde sadomazohist öğelere hatırı sayılır ölçüde yer veriliyor. Ancak, uzmanlara göre, bunlar çoğunlukla zararsız oyunlar düzeyinde kalıyor

"bozma"nın hâlâ erkek fantezilerinde önemli bir yer tutması da fantezilerde bedensel haz dışındaki başka etkenlerin ağırlığını ortaya koyuyor. Bekâret bozma, üstünlüğü, mülkiyeti, sahip olmayı içeriyor ve bu yüzden tahrik edici. Zaten bekâret bozmanın yaygın adı "sahip olmak" değil mi? Erkekler ve kadınlar için büyük fallus, cinsel bir simge olmanın ötesinde, bir iktidar simgesi, bir başka deyişle cinselliğin "sopa"sı.

En yaygın fantezi: Tecavüz. "Her fantezi, az ya da çok, en geniş anlamıyla şiddet içerir" diyor kimi psikologlar. Dahası, fantezinin enerjisi bu "şiddet rejimi"nden kaynaklanıyor. Çoğunluğun sevişmelerini bir "memur" intizamıyla gerçekleştirdiği, çok erken yaşlarda sadist ya da mazohist cinselliğin "öcü" olarak öğretildiği düşünülürse, şiddet bastırılmış bir biçimde sızıyor cinselliğimize. O zaman, alttaki magmanın patlaması fantezilerle oluyor. İşte her araştırmanın, ne hikmetse "sürpriz" diye yazılan sonucu: Kadınların da erkeklerin de fantezilerinde baş köşeyi tecavüz tutuyor. Herkes için, cinselliğe zorlamak ya da zorlanmanın tadı başka... Kadınlar açısından bir başka anlamı daha var tecavüze uğramanın. Böylece kadın, düşlerinde de olsa günah işlemekten ve suçluluk duygusundan kurtulmuş oluyor. Ne yapabilir ki? Karşı koyamıyor. Böylelikle, "çarnaçar" bir kaçamak yapmış oluyor. Fantezilerde eşlerin birbirlerine verdikleri "masum" gibi görünen konumlar da bu şiddet rejimini ortaya koyuyor. Kadın orospu, erkek müşteri olduğunda, bu küçük bir cinsel oyun mu sadece? Sakın, asıl olan, şu "çocuklarımın annesi"nin, "iyi aile kadınının", "temiz aile kızı"-

nın, erkeğin "layık gördüğü yere" gönderilmesi olmasın? Bütün erkeklerin ortak yeniyetmelik fantezisine bakalım: "Öğretmenim beni odasına çağırdı. 'Sınıfta ne yapıyordun bakayım öyle, seni haylaz!' diye bağırdı. Elim ayağım titriyordu. 'Ne yaptığını göster bakayım' diye emretti. Korka korka cinsel organımı dışarı çıkarttım." Böylece sürüp giden fantezide, gerçek hayatta görmezden gelmeye çalıştığımız "altlı üstlü" yaşantımızın apaçıklığı, ama alttakinin de cinselliğiyle üsttekini "altettiğini" görmemek mümkün mü? Öğretmen buyurunca organı çıkartmamak olmaz, ama o organı görünce "koskoca öğretmenin de kendinden geçip öğrencisine teslim olmaması olmaz.

Yasakların cazibesi. "Kumsalda, yalnız başıma oturuyorum. Etrafta mutlak sessizlik var. Önümde çarşaf gibi duran deniz birden kabarıyor ve suların arasından simsiyah, kocaman bir ahtapot çıkıyor. Kımıldayamayacak kadar şaşkınım... Ahtapot yaklaşıyor, yaklaşıyor ve cüssesinden beklenmeyecek bir yumuşaklıkla kolları arasına alıyor beni. Duyduğum müthiş korku biraz sonra tamamen kayboluyor, bir zevk yumağı içinde buluyorum kendimi. Ahtapot, bunu anlamış gibi, ne yaparsa kendisinden vazgeçemeyeceğimi hissetmiş gibi sıkmaya başlıyor beni... Ben, çıldırmış gibi zevk çığlıkları atarken, yanımızda İsa belirliveriyor. İsa, bir yandan benim günahkârlığımı kınıyor, bir yandan da gözünü üzerimizden ayıramıyor. Onun bu utangaç ve istekli hali daha da tahrik ediyor beni.

Fantezimin son bölümünde ise mükemmel vücutlu bir erkek vardır. Beni ahtapotun kollarından kurtarmaya çalışan bir erkek... Halimden memnun olduğumu anlatmaya çalışmam hiçbir işe yaramaz. Güçlü kollarıyla çeker alır beni ve İsa'nın gözleri önünde ıslak kum-

"Seks kölesi" kadınlara bayılırım

Playboy dergisi sahibi ve çeşitli erkek dergilerinde yazdığı cinsellik yazılarıyla tanınan Nejat Bayramoğlu, genel olarak fanteziler ve kendi fantezilerine ilişkin olarak* Nokta'*nın sorularını yanıtladı.

Nokta: Cinsel fantezilerin doğuşundan başlayalım isterseniz. Fanteziler hep var mıydı acaba?

Bayramoğlu: Çok eskiden cinsel fantezi yoktu. Sonraları oluştu bunlar. Uygarlıkla birlikte oluştu. Burada, hepimizin bildiği ama inkâr ettiği bir gerçek var. Cinsellik, insan neslinin üremesi ve devam etmesi olayından çıktı, insanların boş vakitlerini değerlendirdiği en güzel meşgale haline geldi. Yani demek ki, belli bir cinsel hayatı olan herhangi bir insanın basitçe "duhul"le yetinmesi artık mümkün değil.

Demek ki seks artık sosyal bir faaliyet. Tıpkı basketbol gibi, futbol gibi... Tabii, bunlar itiraf edilmiyor, insanlar ikiyüzlü davranıyorlar bu konuda. Belki haklılar da. Neyse, seks bir sosyal faaliyet haline gelince, boş zamanlarını zevkle değerlendirme aracı haline gelince, salt cinsel birleşme yetmemeye ve insanlar fantezilere başvurmaya başladılar. Yani, fantezilerin tek amacı seks hayatını renklendirmek. Fanteziler gerçekleştirilsin, gerçekleştirilmesin, önemli değil. Önemli olan bir fanteziyi kurmak.

Nokta: Sizin gözde fantezilerinizi öğrenebilir miyiz?

Bayramoğlu: Fantezi deyince, gerçekleştirilmesi mümkün olmayan şey akla geliyor ilk önce. Gönül arzu eder ki fanteziler gerçekleştirilsin ve insanlar bunalıma düşmesinler. Mesela benim tanıdığım kadınlardan bir tanesi çıplak kadın resimlerine bakmaktan müthiş zevk alıyordu. Ve biz yatağa herhangi bir erkek dergisi soktuğumuzda olay çok daha başarılı ve zevkli oluyordu. Belli ki, lezbiyen fantezileri vardı ve uygulayamıyordu. Ama işte, dergi aracılığıyla bu fantezisini hiç değilse yatağın bir bölümüne sokma şansını buluyordu.

Ben kendi hesabıma "seks kölesi" olan kadınlardan çok hoşlanıyorum. En sevdiğim roman "O'nun Hikâyesi", en sevdiğim film de "O'nun Hikâyesi"dir. Evet, zincirlenmiş, bağlanmış kadınlar beni müthiş tahrik ediyor. Bu fantezimi bazı kadınlarda da zaman zaman gerçekleştiriyorum. Ama böyle yaptığım zaman kadınlara acı vermek hiçbir zaman aklımın ucundan geçmiyor.

Fantezileri gerçekleştirirken, benim inandığım ve uyguladığım bir şey var hayatta; insanların karşılıklı rızası olduktan sonra yapılan şeyler başkalarını ilgilendirmez. İkili, dörtlü grup seks de yapılabilir, hiç karşı değilim, yapmamış olanlara da tavsiye ederim ayrıca. Ben, pencereyi açıp çıplak vücudumu göstermiyorsam, perdelerim kapalıysa içerde istediğimi yaparım, kimseyi ilgilendirmez. Ama, karşılıklı rıza olsa da, işin içine zorbalık ve gerekli ölçünün üstünde acı girdiği zaman, yani sadizmi ya da mazohizmi kast ediyorum, ben bunun doğru olduğu kanaatinde değilim. Demek ki, her şeyin bir sınırı olduğu gibi, fantezilerin de bir sınırı var. Fantezilerimizi gerçekleştireceğiz diye karşımızdakine acı vermenin sonu iyi olmaz. Yani şiddeti ve kanı seks içinde göremiyorum ben. Bekâretin bozulması dışında -ki, benim bu tür bir tecrübem de yoktur- bir kan olayı yoktur sekste. Kısaca, seks de, fanteziler de barışçı olmalıdır bence.

Erica Jong, "Funny" adlı kitabında kadınları böyle "seks kölesi", "seks objesi" olarak gören erkeklerin bilinçaltlarında homoseksüellik yatmaktadır, diyor. Kadın, kendi açısından haklı olabi-

da sahip olur bana.''

Ünlü feministlerden Nancy Friday'ın kadın fantezilerini derlediği ''Benim Gizli Bahçem'' adlı kitaptan alınan bu fantezide İsa'nın işi ne? Bu soruya verilecek cevap, cinsel düşlerimizin bir başka yönünü ortaya koyuyor: Yasakları yıkmak, tabuları kırmak... En ayıp, en günah olanı yapmak, en erişilmez olanı baştan çıkartmak... Koyu Katoliklerin fantezilerinde rahibelerin sık sık boy göstermesi, günah çıkartma odalarında papazların baştan çıkarılması, hep, insan beyninin yasak tanımayan tabiatını yansıtmıyor mu? Seksterapistler, olur. Ama ben, kendi hesabıma bu tür fanteziler taşımakla ve bunların bir kısmını gerçekleştirmekle birlikte, kendi cinsime bir yakınlık duymadım. Böyle imkânlarım da oldu. İstesem, kimse duymadan becerebilirdim de bu işleri. O bakımdan kendimi gayet heteroseksüel hissediyorum.

Nokta: Fanteziler, ne ölçüde yasak ve tabuları aşmanın bir aracı acaba? Soruyu şöyle de sorabiliriz: Bir an için cinsellik alanındaki bütün yasak ve tabuların kalktığını düşünsek, fanteziler açısından nasıl bir tablo çıkar ortaya?

Bayramoğlu: Fanteziler hep olacaktır. Başta da belirttiğim gibi, seks artık kültürel bir olay olduğu için, mutlaka beyinden gelen uyarılara ihtiyaç vardır. Açıkça söyleyeyim, bir kadınla yatakta klasik bir sevişme bana yetmiyor, tahrik bile olamıyorum artık. Sevişme yaratıcı olsun istiyorum. Fanteziler hep olacak. Çünkü sadece toplumun baskısından kaynaklanan bir olay değildir bu. İnsanların yaratıcı gücü nedeniyle, aksine zenginleşerek artacaktır fanteziler. Mesela bilgisayar seksi var şimdi. Ben daha fırsat bulamadım ama, strip poker oynanıyormuş masada. Ne güzel, değil mi?

Söz yasak ve tabulardan açılmışken, fantezilerin bir nimetinden daha söz edeyim. Bir tabunun ortadan kalkması için önce kafalarda yıkılması gerekir. İşte fanteziler bunu başarır. Bu açıdan, cinsel fantezileri korkunç demokratik unsurlar olarak niteleyebiliriz.

Ünlüler ve fantezileri

Edebiyat, sanat ve sinema dünyamızın bazı ünlüleri, cinsel fantezilerini,yaşamlarındaki yerini ve favori cinsel fantezilerini* Nokta *'ya şöyle anlattılar.

TARIK GÜNERSEL (Şair, yazar)

''Doğrusu son aylarda galiba hiç cinsel fantezim olmadı. Hafızam yanıltmıyorsa değişik bir dönem oluyor bu. Öte yandan hayatımın bazı evrelerinde tuhaf bir çocuksuluk ve faşizanlıkla fantezilerimi disiplin altında kurduğum olmuştur, filanca kişiyle sınırlandırmak gibi. Ama öyle fanteziye fantezi denir mi? Bir çeşit gerçekçilik denir herhalde. Cinsel gerçekçilik. Arzular galerisinden bir portre beliriverir bazen. Bakın şimdi fark ettim: Tanıdığım biri aklıma geldiğinde daima tek başına gelir. İki kadınlı fantezilerim ise hep anonim suratlarla olur.''

BEDRİ BAYKAM (Ressam)

''Kendimi hatırladığımdan bu yana cinsel fantezilerim oldu. 3-4 yaşındayken bile vardı. O yaşlardayken sekse hangi ilgi ve arzuyla bakıyorsam bugün de aynı bakıyorum. Fark yok. Çocukken bana büyük bir güç ve yetki verildiğini düşünür ve bu güçle de istediğim her kadını soyduğumu, elediğimi,dokunduğumu düşünür, fantezimi kurardım. Doğrudan kendi fantezim olmamakla beraber 3-4 yıl önce Penthaose'da okuduğum gerçek bir fantezi öyküsü beni çok etkiledi. Hâlâ aklımdan çıkmadı. Frane adlı bir kız üniversitede hasta olduğu için bir dersin sınavına katılamıyor ancak sınıfını da mutlaka geçmesi gerek. Dersin yaşlı hocası konuyu görüşmek için kızı evine çağırıyor. Evde de kızı kendisiyle yatmaya zorluyor. Daha sonra ise daha önceden çağırdığı başka bir hocayla birlikte Frane'i paylaşıyorlar. Hocanın fantezileri son bulmuyor, çağırdığı bir fahişeyle kızı lezbiyen ilişkiye mecbur kılıyor.''

NAZLI ERAY (Yazar)

''Cinsel fanteziler hakkında çok düşünmüyorum. Ancak fantezileri oldukça egzotik buluyorum. Bence cinselliğin yetmediği, zora girdiği anda fanteziler gerekiyor. Benim de anlatacağım bir fantezim var ama oldukça çocuksu ve derinliği olmayan bir fantezi bu. Uçsuz bir orman var. Ben pamuk prenses gibi tüller içinde yarı uyanık vaziyette yatıyorum. Büyük olasılıkla da kitaplarımı düşünüyorum. Ve beni yakışıklı bir prens öperek uyandırıyor.''

ŞAHİKA TEKAND (Sinema oyuncusu)

''Fanteziler insanların ilişkilerini renklendirmek için gerekiyor. Benim fantezilerime gelince kurgu olarak anlatamam ama cinselliği cazip kılıcı bazı ipuçları verebilirim. Bilinmeyen beni çok çeker, çok cezbeder. Mesela mekân olarak Bermuda Şeytan Üçgeni'ni düşünürüm. Bilinmeyen beni çok çeker böylece yeni tatlar alabilirim.''

dukça yaygın rastlanan "eşini başkasıyla düşleme" fantezisinin de böyle "yasak delici" bir yanı olduğunu vurguluyorlar. Evlilik kurumunun temel taşı olan cinsel monogaminin düşlerde kırılması bile, kadın ya da erkeği doruklara çıkarmaya yetiyor. Sübyancılığın, çocukları oldukça ileri yaşlara kadar aseksüel varlıklar olarak kabul eden ve katı yasaklar koyan anlayışa tepki olarak gelişebileceği, teşhirciliğin insan bedeninin ve cinselliğinin çirkin ve ayıp sayılmasına duyulan öfkeden kaynaklanabileceği öne sürülüyor. Yine sıkça rastlanan grup seks fantezisinin asıl tahrik edici yanını, çok sayıda vücut ve değişik tatlar değil, cinselliği kolektif biçimde yaşamanın, "seks yalnızca iki kişiye aittir" tabusunu kırmanın keyfi oluşturuyor.

Ve işte, romanlardan, filmlerden, erkek dergilerinden tanıdığımız, değişik versiyonlarını dinlediğimiz bir fantezi: Kalabalıklar arasında, herkesin gözü önünde sevişmeyi düşlemek.

1960'larda, "Why don't we do it on the road?" (Neden sokakta yapmıyoruz?) diye soruyordu Beatle'lar ve gençlik onlarla birlikte çılgınca tekrarlıyordu aynı dizeyi. Cinselliğin üzerindeki giz perdesinin kaldırılmasını, sevişmenin aleni olmasını isteyenler bugün de var. Ama o yıllardan beri değişen bir şey olmadığı, cinsellik hâlâ ikili gruplar halinde ve yorgan altında yaşandığı için, onlar bu özlemlerini ancak düşlerinde gerçekleştirebiliyorlar. Kimi zaman bir sokak, kimi zaman bir süpermarket, kimi zaman da üniversite öğrencisi Fuat K'nınkinde olduğu gibi, bir tren kompartımanı oluyor bu yer:

"Benim gözde fantezilerim hep kalabalıklar arasında geçer. Ama genellikle trenlerde... İşte yine bir tren kompartımanındayız. Üzerinde, bu randevu için giymesini istediğim uzunca, belden büzgülü eteklik var. Elimi merakla eteğinin altına kaydırıp, istediğim ikinci şeyi yapıp yapmadığını kontrol ediyorum... Evet, külodu yok. Bütün yapacağım şeyin bu olduğunu sanıyor ama, yanılıyor. Az sonra neden topuklarıma kadar uzanan bir yağmurluk giydiğimi anlayacak. Ben de yalnız külot değil, pantolon da yok. Böyle durumlarda kullanmak üzere bir pantolonumu dizlerinden kesip, diz kısmına lastik geçirerek ürettiğim dizaltı pantolonu var üzerimde. Dış görünüşümde hiçbir tuhaflık yok bu nedenle. Onu kucağıma alıp eteğini sıyırıyorum. Teni benimkiyle temas edince anlıyor ne olacağını ve hiç itiraz etmiyor. Hiçbir şeye değişmeyeceğim o müthiş birleşme işte böyle, herkesin gözü önünde gerçekleşiyor."

Düşler gerçek olunca... Ne oluyor acaba? "Yaşanılan şey, genellikle hayal kırıklığından başka bir şey değildir" diyor uzmanlar. Diyelim, eş değiştirme hayali, düzenli şekilde eş değiştirmekten çok daha fantastik ve doyurucu oluyor. Çünkü eş değiştirildiğinde bir erkeğin karşısına yine bir kadın çıkıyor. Bütün yasak taşıyıcılığı ile, bütün olumsuzlukları ile. Oysa hayaldeki eşler çok farklıdır. Yine örneğin, erkek fantezilerinde kadın 15 yaşındadır ama bir fahişe kadar tecrübelidir, ya da gerçek hayatta asla rastlanamayacak kadar masumdur. Hayaldeki sübyan, hiçbir zaman olamayacak kadar sübyandır. Hayaldeki kadın da erkek de doyumsuzdur. Sınır tanımaz, engel ve problem çıkartmaz. Grup seks hayalinde herkes muazzamdır, erkeklerin tümü her an ereksiyon halindedir, vb. Özetle, cinsel kültür ve renkler henüz pek cılız olduğu, sağdan da sayılsa, soldan da sayılsa topu topu on beş-yirmi kalem iş yapılabildiği, buna karşılık insan, hayal gücü çok geniş bir yaratık olduğu için, gerçekle yetinemiyor ve fanteziler gerçekleştirilmeye çalışıldıklarında hayal kırıklığı kaçınılmaz oluyor.

Fantezilerin yararlı mı, yoksa zararlı mı olduğu, cinsel psikolojinin bitmek bilmeyen tartışmalarından biri. Masters ve Johnson, fanteziler yoluyla cinsel yaşamın zenginleştirilmesinin, yeknesaklıktan kurtarılmasının olumlu etkilerini savunanların başında geliyorlar. Ama, Alan Rapaport gibi, fantezinin gerçek bir cinsel bağın doğmasını frenlediğini savunanlar da var. William Reich'a göre ise, fanteziler genel olarak var olan ilişkileri dönüştürme arzusundan kaynaklanıyor. Bu dönüştürme arzusu tek bir yöne kanalize olduğundan başkaldırı duygusunu engelliyor. İlişkileri dönüştürme arzusu cinselliğe hapsoluyor, o alanda tatmin bularak toplumsallaşamıyor. Ancak, birçok araştırmacı, cinsel fantezilerin tabu kırıcı özelliğine dikkati çekiyor ve bir buhran yaratsalar da bilince bir ivme kazandırabileceğinden söz ediyorlar. Bu görüşe göre, fanteziler

Kalabalığın ortasında birdenbire bir çıplak! "Niye olmasın? Nasıl olsa hayal" diyenlerin sayısı

bilinçli faaliyetler oldukları, ahlaken ve mantıken de desteklendikleri için, bilince ivme verebilirler. Kişinin kendi fikirlerini, hayat tarzını, teorilerini, ahlakını sorgulama olanağı ya da gerilimi yaratırlar. Fanteziler ahlak anlayışı tarafından belirlenir ve sınırlanır ama geri dönüp onu etkileyebilirler.

Peki tek tek fantezilerin türüne bakıp, olumlu mu, olumsuz mu; sağlıklı mı sağlıksız mı olduğuna karar verilebilir mi? Psikologlar bu soruya olumsuz yanıt veriyorlar. Çünkü aynı fantezi bir insanda hayata sağlıklı bir bakışın belirtisi olurken, bir diğerinde ruhsal bir bozukluğun cinsel alandaki ifadesi olabiliyor. Örneğin bir teşhirci, bu tür düşler kurarken, bunu örtünme tabusuna bir eleştiri ile bütünleştirerek, kendi iç tutarlılığını ve bütünlüğünü koruyarak yapabilir; bir diğeri aynı şeyi utanma ve arlanmanın verdiği heyecanla tahrik olarak ve kafaca kendi vücudunu kötü ve ayıp görerek yapabilir. Bu durumda yaşadığı gerilimin ve çelişkinin ruh sağlığını etkilemesi kaçınılmazdır.

Fantezi-kolikleşenlerden misiniz? Fantezilerin sağlıklı mı sağlıksız mı olduğu konusunda getirilen bir başka kriter ise, takıntı halini alıp almaması, ya da Dr. Olcay Yazıcı'nın ifadesi ile, "başka türlü doyuma ulaşamama gibi bir noktaya gelmemesi." Dr. Yazıcı, "seksüel bozukluk" kavramının zaman içinde büyük değişiklik gösterdiğine işaret ederek şöyle söylüyor: "Bundan 10, 20, 30 yıl öncesine giderseniz, psikoloji kitaplarında seksüel bozukluk denen şeyler en ağır akıl hastalıkları arasında sınıflandırılmıştır. Toplumun bakış açısı değiştikçe sapma olarak nitelendirilmeye başlanmıştır. Tolerans genişledikçe 'hafif ayrılma' gibi bir terime dönüştürülmüş ve nihayet, bunların içinden birçoğu çeşitlemeye alınarak seksüel yaşamın zenginleştirilmesi olarak görülmeye başlanmıştır. Bu yüzden fantezi kurmanın ya da cinsel yaşamı zenginleştirecek diğer öğelerin patolojik bir tarafı yoktur."

Ama fantezi bir takıntı haline geldiği zaman da tedavi gerekiyor. Kendisini eski bir "fantezi-kolik" olarak adlandıran F.Ö., 23 yaşında. Yakınlarda geçirdiği psikotera-

hiç de az değil

SİNAN ÇETİN (Film yönetmeni)

"Bir değil bir kaç fantezi anlatabilirim. Aynı süratle uçan iki kuş düşlerim. Erkek olanını kendim olarak düşünürüm. Çok yüksekten aşağı doğru düşerken sevişme eylemi gerçekleşir. Sevişen iki kuş birlikte su altında kaybolurlar. Yazın sıcağında büyük boş alanlarda dolaştığımı düşünürüm. Dolaşırken çok güzel çırılçıplak bir kıza rastlamayı ve onla boş bir kulübeye girmeyi hayal ederim. Bir sokak satıcısı olduğumu varsayarım, bir tül arkasından canı sıkkın bir kadın sokağı seyreder, o kadının yanına giderek hiçbir şey konuşmadan onu tanımadan, ne yaşanırsa onu yaşamak isterim."

LEYLA ERBİL (Yazar)

"İlk ilişkiyi eşekte denemiş gençlerin yaşamına kadın girdikten sonra fantezilerinin ne olacağını ben de merak ederim. Bir kadın arkadaşım baş fantezisinin nefret ettiği jandarmaların ırzına nasıl geçtikleri olduğunu anlatmıştı. Kitabımda devrimci narsisizmini geliştirmiş bir kadının Lenin,Guevara, Castro'yu akıldan geçirdikten sonra Stalin'le halleşmesini yazmıştım. Sanırım doğru konuşacak olsalar kadının cinsel yaşamında en dipte kor-kunun devlet baba imajının yattığı fantezilerin olduğunu görürüz özellikle 1970'lerden sonra. Benim fantezim güya faşistlerden kaçıp saklandığım bir siper ile ilgili. Genç kızken birbirimizi çok sevdiğimiz halde evlenemediğimiz bir yağız delikanlı da siperdedir. Nedense çırılçıplağızdır. Mücadele aleyhimize sonuçlanırken bu kavga arkadaşımla sımsıkı sarmaşık tek vücut haline gelir yok oluruz. Eşimle dara geldiğimde kutsal evlilik yatağımı sık sık bu fantezi ile süslemişimdir"

HINCAL ULUÇ (Spor yazarı)

"Fanteziler insanların günlük yaşamları ve meraklarıyla ilgili. Ben 17-18 yaşındayken (1957-1958'lerin Türkiye'si) elime kadın eli değmediği bir dönemde benim için grup seks keyifli bir fanteziydi. O dönemde Avrupa'da grup seksin çok yaygın olduğunu duyardık,oysa bugün grup seks bana çok ters geliyor. Yani fantezi, zaman, yer ve koşula göre değişiyor. Zaten gençliğimden bu yana cinsellik benim için merak olmaktan çıktı, şimdi ise seyrettiğim güzel erotik hard porno filmlerin etkisiyle olacak iki kadınla birden sevişmeyi düşlerim. Ama bu grup seks değildir, çünkü yatakta bir kadınla olmak isterim ama hayalimde iki kadın vardır yani biri yardımcıdır."

Bu görüntüde herkesin cinsel fantezisinden bir parça var sanki: Jartiyerli çoraplardan, kaçamak cinsel hazlara, erkeği kışkırtmaktan, kadını "savunmasız" yakalamaya kadar...

piyle bu "bela"dan kurtulmuş. Şöyle anlatıyor:

"18 yaşındayken bir gence âşık oldum. Daha önce hiç cinsel deneyimim olmamıştı. Cinsel ilişkimiz petting'den öteye gitmemişti. Derken bir gün randevuevine gittiğini öğrendim. İşte ne olduysa o zaman oldu. Meraktan çıldırıyordum. Sorular sordum. "Nasıl biriydi, nasıl oldu?" Sabit fikir haline gelmişti. Sonra da o korkunç devre başladı. O fahişeyle özdeşleştim. Cinsel yönden çekingen olan ben ezbere bildiğim bir sahnenin sevgilim tarafından anlatılmasıyla kişilik değiştiriyordum. Önceleri o konuşuyor ben hayal ediyordum. Sonraları ben oynar hale geldim. Daha sonra da birlikte oynar hale geldik. Müthiş zevk alıyordum. Ne var ki git gide heyecan azaldı. Senaryo değiştirdik. Her şeyi o fısıldıyordu, bir suflör gibi. Ama iş uyuşturucu bağımlılığı gibi bir şeye dönüştü. Her seferinde yataktan güreşmiş gibi çıkıyorduk. Yavaş yavaş o saatlerde büründüğüm fahişe kimliğinin ruhsal durumumu hırpaladığını fark etmeye başlamıştım. Uzunca sayılabilecek bir beraberlikten sonra ayrıldık. Son aylarda birlikte olduğum yeni bir erkekle cinsellikte başladığım yere döndüm: Aynı çekingenlik... Psikoterapiye kadar vardı bu iş. Bazen sağda solda

Fanteziler tiyatrosu

Elleri bileklerinden bağlı güzel bir kadın seyircinin önünde diz çöker. "Suçumu itiraf ediyorum. Aşağılanmaya, cezalandırılmaya müstehakım." Ortaçağ kıyafetinde sakalli bir adam kadının üzerine çıkar. "Mahkûmun seyircilere teşekkür etmesi âdettendir." Kadın teşekkür eder: "Aşağılanmamı görmeye geldiğiniz için teşekkür ederim." Ve kadın cezasını çeker. Bir tüyle çıplak tabanları gıdıklanır.

Cinsel fanteziler tiyatrosu The Project'in tipik bir sahnesini seyrediyoruz. Haftada bir oyun sahneye koyan The Project dört yıl önce Manhattan'da açıldı. Kâr amacı gütmeyen tiyatronun kurucuları radyo program yapımcısı Leil Lowndes ile aktör ve sahne menejeri Chip Durgom.

The Project bir erkek dergisine verilen tam sayfa ilanla başladı. İlan olağan dışı cinsel fantezilerin gönderilmesi için bir çağrıydı. İlanı veren Lowndes ve Durgom'a binlerce mektup geldi. Bu mektuplar ve yapılan yüzlerce mülakat, Lowndes ve Durgom'un yazdıkları oyunlara kaynaklık ediyor.

Her hafta bir akşam da kendi fantezilerini oyunlaştıranların gösterileri yer alıyor. Bütün gösteriler oyuncular ve izleyiciler arasında yapılan tartışma ile son buluyor. "İnsanlar uzun süredir içlerinde sakladıkları enformasyonu aktarmayı canı gönülden arzu ediyorlar" diyor Durgom, Lowndes da ekliyor, "Hareket noktamız insanların fantezilerini ifade etmelerini sağlamak. Gizli fantezilerin gösteri sonunda bir salon dolusu insan tarafından alkışlanması onlara güven veriyor. Böyle bir tecrübeden sonra sevgililerine çok daha rahat açılabiliyorlar."

Teşhircilik mi? "Hayır," diyor katılanlar. Başlangıçta provalar mecburiyet verici ve sancılı oluyor. Ancak fantezistlerin çoğu kolay vazgeçmiyor. Gail bunlardan biri. Bu zenci bayan fantezilerinde açık artırmaya çıkarılmış bir köle. Beyaz erkekler bir yandan pazarlık ederken bir yandan da Gail'e hakaretler yağdırıyorlar. Fantezi bağlamı dışında, Gail bu sözlerden nefret ediyor. Ama fantezi bağlamında Gail'e erotik geliyor.

Bazıları önce katılmaya çekiniyor. Cinselliğin bu yönünü bunca yıl sakladıktan sonra birden bire açığa vurmak güç geliyor.

George 50 yaşlarında utangaç bir muhasebeci. Oyunda genç ve güzel bir öğretmene ceza veren bir okul müdürünü oynuyor. George bir yıl önce oyun sonrasında bir

'cinsel yaşantınızı fanteziyle renklendirin' diye yazılar görüyorum ve ürperiyorum.''

Cinsel düşlerin ruh sağlığının başına bela olması, çevreye de zarar vermesi durumunda çeşitli tedaviler uygulanıyor. Geçmişte, bu tür hastalara uygulanan tedavi, genellikle, fantezi slaydlarıyla birlikte elektro şok uygulanmasıydı. Günümüzde terapistler, bireysel durumlara göre farklı tedavi şekilleri benimsiyorlar. Amerikan Butler Hastanesi'nde, hastanın cinsel hayatı dört bölümden oluşan bir testle sınanıyor. İlk olarak hastanın cinsel kimliği belirleniyor. İkinci olarak sosyal becerileri değerlendiriliyor. Üçüncü test, hastanın cinsel uyarılma modelini konu alıyor. Eğer sorun, cinsel uyarılma modeli ise, tedavi yöntemi ''örtük hassaslaştırma'' oluyor. Örneğin kadın giysileri giymekten hoşlanan bir polis memuruna kadın giysileri içinde araba kullandığını ve mastürbasyon yapmak üzere olduğunu hayal etmesi söyleniyor. Hasta tam mastürbasyona konsantre olduğu an, iş arkadaşları tarafından durdurulup aşağılanarak karakola götürülmesi ve orada şefi tarafından işine son verilmesi teması işlenmeye başlıyor. Polis memuru eve geldiğinde çocukları okulda babalarının durumu nedeniyle alaya alındıklarını söyleyip ağlıyorlar. Hasta, bu tür senaryolarla arzuya karşı kâbus oluşturularak tedavi ediliyor.

Bu da bir fotoğrafçı fantezisi: Hep ünlü kadın yıldızlar yılanlı fotoğraf çektirecek değil ya!

Ancak fantezilerimiz, kimliklerimizin çok önemli bir parçası olduğundan, psikologların büyük bölümü düşlerin yok edilmesi ya da yeniden biçimlendirilmesinden çok, kabullenilmesi üzerinde duruyorlar. Ve haklı olarak şu soruyu soruyorlar: Gerçeklikten koparacağı, gerilimler yaratacağı savıyla cinsel fantezilere karşı çıkanlar, dört bir koldan üretilen sosyal ya da siyasal fantezilere neden aynı kaygıyla bakmıyorlar? Nastassia Kinsky'yi baştan çıkarıp yatağa götürmek hayaliyle, ''Başbakan beni karşılamış, elimi sıkmış, yanına oturtmuş'' hayali kurmanın ne farkı var? Yüz kadından oluşan bir harem kurmayı düşlemekle, yılbaşı piyangosundan 5 milyar kazanmayı düşlemenin, ne farkı var? Evet, ikisi de ''gerçeklikten'', fakirlik gerçeğinden kopuyor. Biri cinsel dünyamızın, diğeri mali dünyamızın fakirliğinden. Kötü mü ediyor? ●

EMRE ULAŞ / NOKTA

köşede ellerini kavuşturup oturan bir adamdı. Şimdi kendine güvenle ve ilgiyle seyirciye hitap ediyor. Ailesini bile oyunlara getiriyor.

Ama dolabın kapağını açan herkes mutlu değil. Birkaç hafta süreyle fantezilerini sahneye koyan bir çift, ahbaplarının gelip seyretmelerine dayanamayarak oyunu bıraktılar. Fazlaca utanç duymuşlardı.

13 yaşındaki bir köle kızı canlandıran Earl, hiç çekingenlik duymayanlardan. Külhanbeylerin bol olduğu Brooklyn'de büyüyen Earl'in çevresi eşcinsellerden nefret ediyor, onları aşağılıyordu. Eşcinsel olmamasına rağmen Earl kadın giysilerinden hoşlanıyor. ''Bu istekten kurtulmayı çok istedim. Ama bir süre kaybolup tekrar ortaya çıkıyor. Yedi yıl psikanalize gittim. Bana 35.000 dolara mal oldu ama fantezi yok edilemedi. Ama The Project sayesinde mutsuz bir fanteziste mutlu bir fanteziste dönüştü.''

İRANLI MÜLTECİLER / İADE KORKUSU

Ölüm ne yana düşer...

Giderek sertleşen Humeyni rejimi ve İran-Irak Savaşı Türk-İran sınırının yoğun bir mülteci akınına uğramasına yol açıyor. Ancak iltica talep eden kaçak İranlıların Türk yetkililer tarafından ülkelerine iade edilmeleri sınırda bir insanlık dramı yaratıyor

"Ortalık kapkaranlıktı, gündüz serpiştiren kar, yerini dondurucu bir ayaza bırakmıştı. İranlı insan kaçakçısı bizimle hiç konuşmuyordu. Kaçakların en küçüğü bendim ve diğer iki kaçağa korktuğumu belli etmek istemiyordum. Tahran'dan yola çıkarken sınırı geçmenin pahalı ve zor olduğunu, geçsek bile iade edilmenin çok büyük ihtimal olduğunu biliyordum. Ama bu bir kaderdi ve belki benim kaderim değişecekti. Tek bildiğimiz az sonra Türk sınırına ulaşacağımız ve İranlı insan kaçakçısının bizi Kürt kaçakçıya teslim edeceğiydi. Ansızın silah sesleri ve at kişnemelerine karışan insan çığlıkları duyduk, sanki kadın sesi de vardı aralarında. İranlı kaçakçı hemen geri dönmemiz gerektiğini, Türk jandarmasının ateş açtığını söyledi. Onu dinlemedik, her türlü korkuya karşın ilerledik. Uzakta at ve insan ölüleri gördük. O sırada yanımıza kucağında bir çocukla, kaçakçı olduğunu söyleyen biri geldi. 'Kadın ve çocuk öldü, kocası yaşıyor. Hemen geri dönün' dedi. Geri döndük. Yeniden İran topraklarına girdik."

İkinci Dünya Savaşı'nda Almanya'dan kaçan Yahudileri kucaklayan dünya İranlı mültecilere

Kasım ortasında Türkiye'ye Başkale sınırından giren on dokuz yaşındaki İranlı Pervizi anlatıyordu bunları. Gerçekten de aynı günlerde sınırı kocası ve iki çocuğu ile geçmeye çalışan genç İranlı hemşire kadınla çocuklarından biri öldürülmüş, kocası hemen İran'a iade edilmişti. Diğer çocuğu ise Kürt kaçakçı tarafından bilinmeyen bir yere götürülmüştü. Yetkililerce bilinen tek şey dur ihtarına uymamış olmalarıydı.

Bu olay genç Pervizi ve arkadaşlarının ertesi gün sınırdan geçmelerini önlememişti. "Bizim için artık korkunun anlamı kalmıyor" diyordu Celili A. "Her şeyden o kadar çok korkuyorsunuz ki artık bir yerden sonra hiçbir şeyden korkmamaya başlıyorsunuz."

Türkiye-İran sınırında, yıllardır sessiz sedasız yaşanan bir dramın isimsiz kahramanlarından biriydi genç Pervizi. Humeyni ile Saddam Hüseyin arasında neredeyse bir kan davasına dönüşen savaş ve mollaların giderek sertleşen yönetimleri, her gün çok sayıda İranlının başka bir ülkede, yeni bir yaşam kurabilmek umuduyla sonu bilinmez bir maceraya sürüklenmelerine yol açıyordu. Bir yanda, daha sınırı aşamadan devrim muhafızları tarafından vurulma korkusu, öte yandan, sınırı geçse bile Türk yetkilileri tarafından apar topar iade edilme kâbusu. Hukukçuların ve yerel yetkililerin iltica talepleri ve iadeler konusunda net bir fikre sahip olmamalarının üstüne Birleşmiş Milletler Yabancılar Komiserliği'nin pasif tutumu da eklenince, işler iyice içinden çıkılmaz bir hal alıyordu.

Uzun ince bir yoldayım... Bir buçuk aydır Van'da bir otel odasında korku içinde yaşayan Pervizi, ülkesinden kaçmayı düşünmüyordu aslında. Ancak, bir oğullarını sorgu odalarında diğerini ise cephede kaybeden ailesi, ne yapıp edip son çocuklarını kurtarma telaşı içindeydiler. Yapılacak ilk iş güvenilir bir insan kaçakçısı bulmaktı. Aylar süren aramalardan sonra bulunan kaçakçı, Pervizi'nin İran casusu ol-

Ölüm Rüstem Sucai'yi Van-Hoy sınırında yakalamıştı. O, mültecilik yolunda kırılanlardan sadece bir tanesiydi

sessiz bakıyor

madığı konusunda ikna edildikten sonra "özgürlüğe" doğru ilk adım atılıyordu. Pervizi, dilekçesini hâlâ Birleşmiş Milletler'e ulaştırabilmiş değil. Yarın başına nelerin gelebileceğini de bilmiyor, ama her şeye rağmen kader birliği ettiği birçok İranlı'dan daha şanslı. Çünkü daha iade edilmedi.

Van Emniyet Müdürü Ferdi Erzerim, 1987 yılı içinde yalnızca 73 İranlı'nın Türkiye'ye geçtiğini ve bunların hiçbirinin geri verilmediğini söylüyordu **Nokta** muhabirine. Oysa resmi olmayan bilgilere göre her gün ortalama on İranlı bir yolunu bulup Türkiye'ye geçiyor, bunların çok büyük bir bölümü de gerek valilik gerekse emniyet yetkilileri tarafından hemen bir hafta içinde İran'a iade ediliyordu. İşte birkaç örnek: Babek Trud, Sayed Tebrizi, Afşin Mür Mectehidi, Muhammed Rıza, Ali Reza Pertevizade... Bu isimlerin tek ortak noktaları Türkiye'ye kaçak olarak girmiş olmaları değildi. Hepsi Van Sulh Ceza Mahkemesi'nce, Pasaport Yasası'na muhalefet etmekten yargılanan ve haklarında yurt dışına çıkma yasağı bulunan bu Iranlılar, emniyet tarafından sınır dışı edilmişlerdi. Resmi belgeler yalnızca emniyetin değil, Van Valiliği'nin de mahkeme kararına rağmen çok sayıda İranlı'yı ülkelerine geri verdiğini ortaya koyuyordu. Ne var ki Van Valisi Özdemir Hanoğlu bu çelişkili uygulamalar konusunda ne düşündüğünü anlamak mümkün değildi. Çünkü **Nokta** muhabirinin gerek Van'da bizzat yaptığı başvurular, gerekse İstanbul'dan telefonla ilettiği görüşme talepleri, vali beyin yoğun çalışma programı nedeniyle her seferinde sonuçsuz kalıyordu.

Ya geri verilenler? Çok zayıf bir umut kırıntısına bağlanıp Türkiye'de Birleşmiş Milletler'in cevabını beklemek gerçek bir sinir harbine dönüşüyordu İranlılar için. Ama bir yandan da iade edilmeden geçirdikleri hergün yanlarına kâr kalıyordu.

Freydon Ghahani valilik kararıyla mahkemece yurt dışına çıkış yasağı olmasına karşın sınırdışı edildi

İsfendiyar K. bir süre önce kardeşiyle birlikte geçmişti sınırdan. Ancak kardeşi, Türk yetkilileri tarafından iade edilmiş ve hemen sınırda İranlı devrim muhafızları tarafından kurşuna dizilmişti. Geri gönderilenlerin başlarına gelebilecekleri şöyle anlatıyordu İsfendiyar: "Neler olacağı kişinin şansına bağlıdır. İran ordusu ikiye bölünmüş durumda. Bir bölümü Pasdarlar, yani devrim muhafızları, diğerleri ise Şah zamanından kalma ordu mensupları. Eğer iade edilen kişi Pasdarların eline düşmüşse ölüm kaçınılmazdır. Yok eğer şanslıysa diğerlerinin eline geçer ve hafif bir sorgudan sonra cephenin ön saflarına gönderilir." Kırk katırla kırk satır öyküsünü anımsatan bu iki seçenek arasındaki tek fark ölümün ne zaman geleceği noktasındaydı yalnızca. Çünkü, "Cephede en önde gitmek biraz daha geç ölmek demektir. Kurtulma şansı hemen hemen yok gibi" diyordu İsfendiyar.

Yeni bir buluş: "Ev tepsisi". İadelerde sonuç ne olursa olsun kazançlı çıkan her seferinde Humeyni rejimi oluyordu. Çünkü, bir süre önce çıkarılan bir yasayla "ev tepsisi" adı verilen bir uygulama başlamış ve böylece kaçakların sırtından İran bütçesine ciddi bir katkı sağlanmıştı. İranlı kaçaklardan A. Karamani tepsi uygulamasını şöyle anlatıyordu: "İade edilenlerin yüzde doksanı hemen sınırda öldürülüyor. Aylar süren sorgulama ve işkence sonrasında cepheye yollananların ailesi ise teminat olarak ev tepsisi bırakmak zorundadırlar. Aile, değeri en az üç milyon liradan başlayan bir tepsiyi hükümete teslim eder. Bu tepsi, kaçağın cepheye gidebilmesi için bir kefalet anlamın-

dadır. Üç yıl askerlik yapan kaçak, sağ kalmışsa üç yıl da cezaevine konur. Cezaevinden sonra on yıl boyunca da bütün sosyal haklarından mahrum bırakılır. Ancak bu on altı yılın sonunda tepsi, ailesine iade edilir. Tabii bu kâğıt üstünde yazılı olanlar. Şimdiye kadar daha hiç uygulanmadı.''

Ev tepsisi formülü yalnızca iade edilen kaçaklar için söz konusu olmuyordu. Eğer kaçak iade edilmese bile 18 yaşından küçükse, ailesi yine bu bedeli ödemeye zorlanıyor ve kaçak ülkeye geri dönene kadar geri verilmiyordu.

Yakınları iltica etmeye çalışan İranlıların başlarındaki tek dert ev tepsisi değildi kuşkusuz. ''Şimdi geride kalanların durumu çok kötü,'' diye anlatmaya koyuluyordu Celili A. ''Ben İran'dan kaçtığım için, ailemden hiç kimse, kazanmış olsa bile üniversiteye gidemeyecek. Bir de kopol, yani sizin dilinizdeki günlük erzak karnesini de elimizden alacaklar'' Zaman zaman farklı uygulamalar da görülüyordu. İsfendiyar K. sınırı birlikte geçtikleri arkadaşının ailesinin devrim savcılığı tarafından tutuklandığını, işkence gördüklerini ve oğulları geri dönene kadar tutuklu kalacaklarının duyurulduğunu anlatıyordu.

Birleşmiş Milletler ne yapıyor? Bütün engelleri aşıp, iltica talebini içeren dilekçelerini Birleşmiş Milletler'e ulaştıran İranlıların durumu diğerlerinden daha parlak görünmüyordu. ''Birleşmiş Milletler çok pasif. Bizi dikkate almıyor,'' diyordu Behzat D., ''Oysa biz uluslararası anlaşmalarda sözü edilen, İnsan Hakları Sözleşmeleri'nin bizzat konusu olan gerçek mültecileriz.''

1987 Haziran ayı rakamlarına göre Türkiye'de bir milyonun üzerinde İranlı kaçağın bulunduğu resmi yetkililer tarafından kabul ediliyordu. Üstelik savaşın ve molla rejiminin giderek sertleşmesi nedeniyle insanların, ölümü, iadeyi ve her türlü bilinmezliği göze alıp kaçmaya devam edecekleri su götürmezdi. Ancak Birleşmiş Milletler'e yapılan başvurular genellikle aylarca, hatta zaman zaman bir yılı aşkın süre yanıtsız kalıyor, bu sürenin sonunda gelen yanıtlar ise, çoğunlukla bütün umutların yok olması anlamına gelen bir ''Hayır!'' oluyordu.

Humeyni ve Saddam'ın kan davasına dönüşen savaşı, sonu bilinmeyen bir serüven

Hukukçular tartışıyor

Nokta, ***mültecilerin iadesi konusunda değişik görüşleri sunmak için, Birleşmiş Milletler Kamusal Enformasyon Dairesi Başkan Yardımcısı Judith Kumin, Uluslararası Hukuk Profesörü Rona Aybay ve Devletlerarası Özel Hukuk ve Milletlerarası Münasebetler Araştırma Merkezi Müdürü Prof. Ergin Nomer'le görüştü.***

Birleşmiş Milletler görevlisi Judith Kumin'in ''Mülteci nedir?'' sorusuna verdiği yanıt, 1951 Birleşmiş Milletler Mültecilik Statüsü Antlaşması'nda gösterilen çerçevedeydi. Ülkesini çeşitli nedenlerle terk eden ve dönmesinin sağlam kanıtlara dayalı sakıncaları olan ve en önemlisi iade edilmesi halinde hayati tehlike ile karşı karşıya bulunan kişilere mülteci deniliyordu.

Uluslararası bu tanıma ek olarak Prof. Ergin Nomer Türk hukukunda ''Bir zaruret dolayısı ile Türkiye'de yerleşmek amacında olmayıp, muvakkat olarak sığınan kişilerin'' mülteci kabul edildiğini belirtiyordu. Ancak Prof. Nomer mülteciler konusunda devletlere yüklenmiş bir sorumluluk olmadığını, iltica taleplerinin talep edilen devletçe kabul edilip edilmemesinin özgür bırakıldığını sözlerine ekliyordu.

''Mahkeme kararına rağmen iade'' boyutunu da tartışan Prof. Nomer, bir mülteci hakkında mahkemece çıkış yasağı konulduğunda, bunun tartışılamayacağını ve her makamın mutlaka yargı kararlarına uymak zorunda olduğunu vurguluyordu.

Prof. Rona Aybay ise konuya değişik bir bakış getiriyordu: ''Uluslararası hukuk açısından sınırlarımızdan içeriye usulsüz girmiş bir kişiyi iade etmek son derece doğaldır. Ancak bu iadenin hukuka ve insan haklarına saygılı bir idareden beklenen prosedürü vardır. Olması gereken öncelikle sınırdışı edilecek kişiye bu tasarrufu sözlü, tercihan yazılı tebliğ etmek gerekir. Tebligatı alan ilgiliye, bu karar aleyhinde üst makamlara veya yargıya itiraz başvurusu yapmak hakkı olduğu hatırlatılır. Ve en sonunda hangi ülkeye sınırdışı edilmek istendiği sorulur.

Çok şükür tek komşumuz İran değil ve yine çok şükür kara sınırımız olmayan ve uçakla ulaşılabilecek yüzden fazla ülke seçeneğimiz var. Bir mülteciyi sınırdışı etmek ne kadar doğalsa, onu bekleyen vahim baskılar ve ölüm tehlikesi varken kendi ülkesine iade etmek o kadar anormaldir.''

Birleşmiş Milletler görevlisi Judith Kumin Türkiye'nin iade politikasının ülke için çok hassas bir

Doğu'nun yeni ekmek kapısı: İnsan kaçakçılığı

Özal ekonomisi ile ekmek kapıları bir süre için kapanan kaçakçılar Allah'tan umut kesmemişlerdi. Nitekim hemen sonra Allah adına Humeyni yönetimi ve İran-Irak Savaşı yetişti imdatlarına. Yeni iş alanı, eşya kaçakçılığından daha riskli ancak daha kazançlı olan insan kaçakçılığıydı. Savaştan ve yönetimden kaçan İranlı ve Iraklı mülteciler çeşitli yöntemlerle insan kaçakçıları ile ilişki kuruyorlar ve kapağı Türkiye'ye atıyorlardı.

Ancak her meslek gibi insan kaçakçısı olmanında çeşitli raconları vardı. Her şeyden önce Türk-İran sınırındaki köylerden birinde yaşıyor olmak ve iki ülkenin köylüleri ile akrabalık bağına sahip olmak gerekiyordu. Salt kan ilişkisi meslek için yeterli değildi. İşinin ehli bir kaçakçı Türkçe, Arapça, Kürtçe ve Farsça dillerini ana dili gibi konuşmak zorundaydı. Bu koşullar tamam olduğunda geriye Tahran'dan başlayıp İstanbul'a uzanan insan kaçakçılığı zincirinde bir halkaya takılmak kalıyordu. Müşteri sıkıntısı ise hiçbir zaman çekilmiyordu ve siyasi koşullar böyle sürdükçe de çekilmeyecekti.

Bu zor meslekte kaçakçı önce kendi güvenliğini sağlamak zorundaydı. **Nokta** muhabiri ile konuşan insan kaçakçısı Hamit D. şunları söylüyordu: "Kaçak, Türk kanununa güvendiği için emniyetçe yakalanır yakalanmaz olayı dosdoğru anlatıyor. Çünkü ne kadar doğru anlatırsa Türkiye'de kalma şansının o kadar arttığını düşünüyor. Bunun için kaçaklara asla doğru isim vermeyiz. Bir de geçtiğimiz yolları, köyleri yanlış tanıtırız. Başkale'deysek Özalp, Özalp'taysak Başkale deriz. İranlı yakalandığı yeri daima yanlış bilir."

Hamit D.nin bu sözleri yetkililerce de doğrulanıyor ve İranlıların verdiği kaçakçı isimlerinin sahte çıktığı anlaşılıyordu.

Kaçakların ücretleri yaş, statü, kaçılan kent gibi birtakım ölçütlere göre değişiyordu. Tahranlı bir ailenin tek oğlu olarak Van'a gelmek on milyon Türk lirası gerektirirken, Rizai Urumiye gibi kentlerden çok çocuklu bir ailenin oğlu olarak kaçmak bir milyon Türk Lirası'na kadar düşebiliyordu. Üstelik ücret tarifesine ve yapılan anlaşmaya sonuna kadar uyuluyordu. Birlikte kaçtığı kardeşi iade edilen Daryuş "Babam kardeşimle benim için Tahran-İstanbul tarifesi onar milyon lira ödemişti. Fakat kardeşim iade edilip, ben de Van'dan öteye gidemeyince paranın, yerine getirilemeyen bölümü babama iade edilmiş" diyordu.

Para daima peşin olarak ve en başlangıçtaki İranlı kaçakçıya ödeniyordu. İranlı kaçakçı bu paranın gerekli bölümlerini Türk kaçakçılara ulaştırıyordu. Parayı ödedikten sonra ortada kalmak gibi bir tehlike mevcut değildi. İnsan kaçakçıları onurlarına oldukça düşkündüler ve mesleklerinin itibarına gölge düşürecek hiçbir davranışa girmiyorlardı. Kaldı ki insanın ekmek kapısına tükürmesi de beklenemezdi.

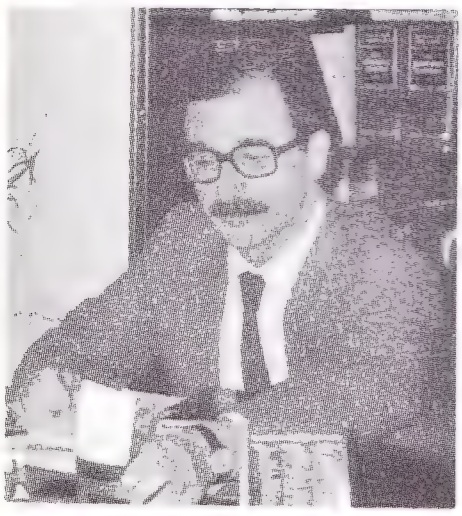

Prof. Rona Aybay

konu olduğunu söylerken, Türklerin haklı olarak çekindiklerini belirtiyordu. Kumin, Birleşmiş Milletler'ce reddedilen mülteci talepleri hakkında şunları söylüyordu: "Birleşmiş Milletler bir başvuruyu reddettiyse, o insanın ülkesinde hayati bir tehlike ile karşı karşıya bulunmadığı anlaşılır. Böyle bir tehlike olsa talep reddedilmez." Ancak Kumin, taleplerinin reddinden sonra İran'a geri verilen mültecilerin ne gibi bir muamele ile karşı karşıya bulundukları konusunda bilgileri olmadığını da eklemek zorunda kalıyordu.

Prof. Rona Aybay'a göre her ne kadar bir ülkenin kendi uyruğunda olmayan kimselere sınırlarını açmama geleneği varsa da, bunun son birkaç yıldır aşındığı ve bazı özel durumlarda devletlerin başka ülkelerin yurttaşlarını da kendi ülkelerine kabul yükümlülüğü olduğu gözleniyordu.

Her şeye karşın hukukçuların birleştiği görüş Türkiye açısından sınırdışı edilmesi gerekli kişiye "kendi ülkesinden başka bir ülkeye sınırdışı edilerek savunma hakkı" verilmesi yolundaydı. Sınırdışı eden ülkenin en önemli insani yükümlülüğü olayda taraf olmaması gerekliliğiydi.

Her şeye rağmen Birleşmiş Milletler tek umut kapısı olmaya devam ediyordu kaçak İranlılar için. Henüz iade edilmemiş olan Şehriyari P.'nin sözleri bu acı gerçeği tüm yalınlığıyla gözler önüne seriyordu: "Bu savaş bizim savaşımız değil. Humeyni ile Saddam Hüseyin'in savaşı. Bu yönetim bizim yönetimimiz değil, fanatiklerin yönetimi. Kardeşimle birlikte sınırdan geçtik. Ben kaldım o iade edildi. Ve sınırda kurşuna dizildi. Adını vermiyorum. Burada yapacağım her hata İran'da ailemin daha çok acı çekmesine yol açacak. Belki ben de iade edileceğim. Belki iade edildiğimde, sınırda değil, cephede öleceğim. Böylece beni iade edenler rahat olacaklar. Çünkü cephede ölmek herkes için adil bir cinayet olarak kabul edilecektir. Ama ister sınırda, ister cephede, isterse SAVAMAK (İran Gizli Servisi) odalarında öldürülmek, hiçbir şey bu mülteci akınını kesmeyecektir. Çünkü korku bizim gözümüzde değerini yitirdi artık..."

Ayşe BAŞTÜRK

TURİZM / SON GÖZDE SSCB

Burjuvalar Moskova'ya!..

Son yıllarda Sovyetler Birliği'ne düzenlenen turistik turlar büyük ilgi görüyor. Turizm şirketleri, bu ilgiyi "glasnost"a ve fiyatların ucuz olmasına bağlıyorlar.

"Komünistler Moskova'ya..."

12 Eylül öncesindeki sağcı mitinglerin ve toplantıların gözde sloganı buydu. Ama köprülerin altından çok sular akmış ve kendilerine Moskova yolu gösterilen yurt dışındaki siyasi mülteciler yavaş yavaş Türkiye'ye gelirken, Türk burjuvazisi Moskova yollarına düşmüştü... Türkiye'nin önde gelen turizm şirketleri arasında yer alan Miltur, Vip, Vitur ve Duru Turizm olayı doğruluyor ve gelen talepleri karşılayamadıklarını bile ifade ediyorlardı...

Ah şu "glasnost!" Aslında her şey Sovyetler Birliği'nde Gorbaçov'un uygulamaya başladığı "glasnost"un yani açıklık rejiminin başının altından çıkmıştı. "Glasnost"la birlikte Moskova kapıları turistlere açılmış ve işin en ilgi çekici yanı, bu açık kapıya en fazla rağbet edenler Türkler olmuştu. Özellikle yılbaşı tatillerinde Moskova ve Leningrad'a düzenlenen turlarda yer bulmak neredeyse imkânsızdı. Başta işadamları olmak üzere hali-vakti yerinde olan pek çok kişi bu turlara büyük rağbet gösteriyordu.

Bir dış ticaret şirketinde çalışan ve işi dolayısıyla sık sık Sovyetler Birliği'ne giden Tuncel Gülsoy, "glasnost"la birlikte Rusya'nın kapılarını bütün dünyaya açtığını düşünüyordu. Önceleri kalın bir duvarın arkasından görülebilen Rusya'da ne olup bittiği herkesin merak ettiği bir konuydu. Bunun giderek bir moda haline gelmesi ise gayet doğaldı. Gülsoy'a göre, kafalarında Rusya hakkında önyargı bulunan kişiler hayli şaşırıyorlardı Moskova"yı görünce...

Trende âlem. "Leningrad'a giderken siyah havyar ve Rus votkası ayarladım ben. Ekibi de bir kompartımana topladım. Kimler yoktu ki? Halit Kıvanç, Vural Gökçaylı, Refik Erduran ilk aklıma gelenler. Teybi de kompartımanda bir yere astık. Gece ikilere, üçlere kadar müzik eşliğinde eğlenerek Leningrad'a gittik. Böyle bir olayın daha önce görüldüğünü sanmıyorum."

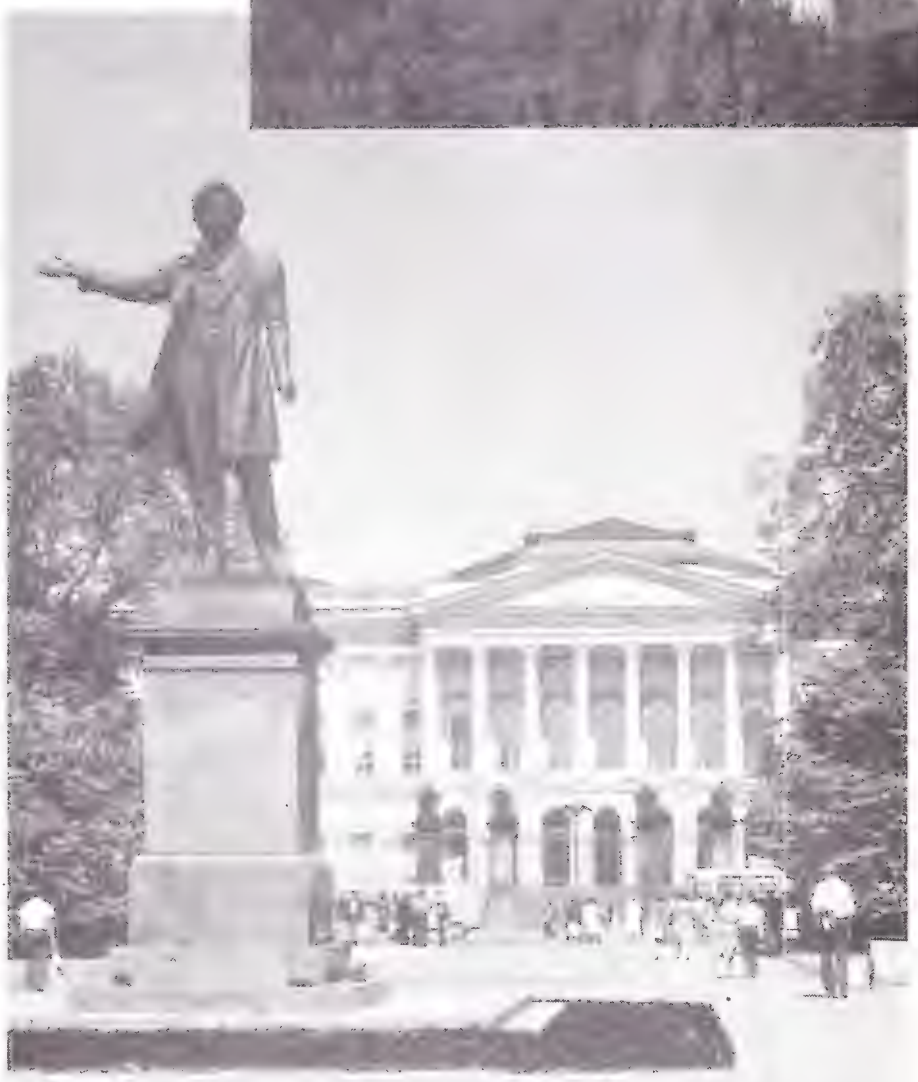

Sovyetler Birliği'ne düzenlenen turlarda büyük ilgi gören iki yer: Smolensky Katedrali (üstte) ve Puşkin Müzesi

Bunları Hilton Oteli Müdürü Mehmet Kunt anlatıyordu. O da önceki yıllarda bir tura katılmış çok da memnun dönmüştü. Ama başlarına da az olay gelmemişti doğrusu: "İlk akşam Halit Kıvanç, Vural Gökçaylı ve ben Kızıl Meydan'a gitmeye karar verdik. Metroya girdik ama bütün yazılar Rusça. Anlamanın mümkünü yok. İngilizce

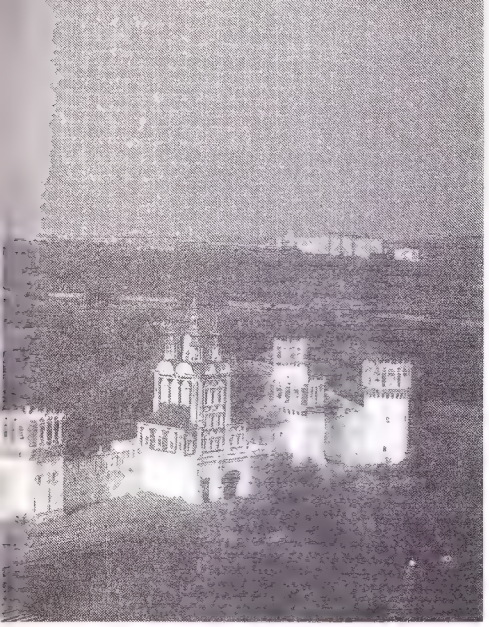

ve Fransızca olarak Ruslara soruyoruz. Hepsi güleryüzlü ama dil bilmiyorlar. Zor bela Kızıl Meydan'a indik ama ne çektiğimizi ben biliyorum..."

Bolşoy'a bir-iki... Evet, son yıllarda Sovyetler Birliği'ne düzenlenen turlara büyük ilgi vardı. Vip Turizm'den Aynur Asova, Avrupa'nın artık eskisi kadar cazip olmadığını, hatta İngiltere'ye düzenledikleri bir tura çok az rağbet olduğu için iptal etmek zorunda kaldıklarını belirtiyordu. "Rusya ise değişik bir kültür olduğu için cazipti. Özellikle Bolşoy Balesi herkesin görmek için can attığı bir sanat ziyafetiydi."

Asova'ya göre bu sene gidenler, daha önce gidenlerden dinlediklerine dayanarak başvurmuşlardı tura. Vitur'dan Güzin Baş da doğruluyordu bunu. Kendilerine gelen talepler üzerine ilk kez bu yıl böyle bir tur düzenlemişlerdi. Rusya'nın resmi turizm bürosu olan İntourist'le yazışmışlar ve güç bela 25 kişilik bir yer bulabilmişlerdi. Bu yer de bir hafta içinde dolmuştu zaten.

Tur programını İntourist hazırlıyordu ve şirketler buna uymak zorundaydı. Moskova ve Leningrad vardı tur kapsamında. Gezilen yerler ise Kızıl Meydan, Lenin'in mozolesi, metro gibi tarihi yerlerdi.

İlk Türk uçağı Moskova'da. Miltur'dan Attila Rua'ya göre Sovyetler Birliği'ne gösterilen bu ilginin bir başka sebebi fiyatların son derece ucuz olmasıydı. Bir kişi tam pansiyon olarak 800-900 bin lira arasında değişen bir rakamla bir hafta kalabiliyordu Rusya'da. Tabii bu arada bazı zorluklar da yaşanmıyor değildi. Sözgelişi Aeroflot üç hafta önce Miltur'un bağlantı kurduğu bazı seferleri iptal etmişti. Gerçi sonra tekrar anlaşma sağlanmıştı ama kendileri de az sıkıntılı günler yaşamamışlardı.

Attila Rua, artan talepleri Aeroflot'la karşılayamayınca değişik bir yola başvurduklarını söylüyordu bu kez. Miltur, Toros Havayolları'ndan bir özel uçak kiralamıştı. Rua'ya göre, resmi ziyaretlerin dışında ilk defa bir Türk uçağı inecekti Moskova'ya.

Tabii Rusya'ya gidenler bazı "ulusal" özelliklerimizi de beraberlerinde götürüyorlar ve bunun için de bazen başlarına ufak tefek olaylar geliyordu. Türkiye'deki alışkanlığıyla dışarda para bozdurmak isteyenleri ruble yerine Yugoslav Dinarı vererek kandırıyorlardı örneğin. Sonra alışveriş için pek fazla yer yoktu.

Bütün turizm şirketlerinin üzerinde birleştikleri bir başka konu ise İntourist'in belirlediği otellerin lobilerinde gezinen Rus kadınlarının gayet cazip olduğuydu. Türklerin böyle bir cazibeye ilgisiz kalacakları da herhalde düşünülemezdi...

"Kapalı kutu merak uyandırıyor"

Geçtiğimiz yılbaşında Sovyetler Birliği turuna katılan gazeteci-yazar Refik Erduran, konuyla ilgili olarak Nokta*'nın sorularını yanıtladı.*

Nokta: Sovyetler Birliği'ne yönelik turizm patlamasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Erduran: O kadar uzun zaman kapalı kutu biçiminde tutuldu ki Sovyetler Birliği, büyük bir merakın olması gayet doğal. Sonra bu turlar diğer turlara kıyasla çok ucuz. Bunun bir hayli süreceğini tahmin ediyorum.

Nokta: Gidenlerin en çok yadırgadıkları şeyler neler oldu?

Erduran: Geçen yılbaşında gittiğimizde hepimizde ortak bir hayret konusu oldu: Beklediğimizden çok daha açık bir toplum bulduk Sovyetler Birliği'nde. İnsanların korkup konuşmaması diye bir şey yoktu. Gayet rahat, açıksözlü ve akıllıca eleştiriler yapıyorlardı rejim hakkında. Resmi kişilerde bile bu böyleydi.

Nokta: Tur programında Nâzım'ın mezarı neden yoktu?

Erduran: Nâzım'ın mezarı özel izinle ziyaret edilebiliyor. Çünkü orası devrimin kahramanlarının gömülü olduğu bir yer. Her aklına esen oraya girse çıksa, ortalık panayıra döner diye onu özel izne bağlamışlar. Ben de Sovyet Yazarlar Birliği'nin aldığı izinle gö-

rebildim.

Nokta: Sizi en çok etkileyen şey ne oldu?

Erduran: Nâzım'ın mezarına özel izinle gelmiş Moskovalıları görmek beni çok etkiledi. Diğer mezarları ziyarete gelen insanlar aynı anda Nâzım'ın mezarına da gelip çiçek koyuyorlardı. Onu hiç unutmuyorum. Hep gözümün önünde.

Nokta: Peki Sovyetler Birliği'nde size en garip gelen şey ne oldu?

Erduran: Glasnost'a rağmen bürokrasinin boğucu etkisi birçok yerde görülüyor. Örneğin havaalanında giriş-çıkışlar bir felaket. Bizim onbeş-yirmi yıl önceki giriş çıkışlara benziyor. Uzun süre kuyruklarda bekliyorsunuz ve didik didik ediyorlar insanı. Siyasal konuda büyük bir rahatlık var da kambiyo yasakları tam bir rezalet. Girerken deklare ettiğiniz dolar çıkışta eksik olsa hapse girme tehlikesi bile var.

İstanbul Belediyesi
ŞEHİR TİYATROLARI

4-10 Ocak 1988

HARBİYE M.ERTUĞRUL TİYATROSU (140 77 20)

GOLDONİ
ARLECHİNO İKİ EFENDİNİN UŞAĞI
Türkçesi: Zeynep AVCI-Işıl KASAPOĞLU
Yöneten : Işıl KASAPOĞLU
(6-7-8-9 Ocak)

ANTON ÇEHOV
VİŞNE BAHÇESİ
Yöneten: Leonid HEIFETS
Türkçesi: Belgi PAKSOY
(10 Ocak Pazar: 15.00-18.30)

FATİH REŞAT NURİ TİYATROSU (526 53 80)

Sam SHEPARD
VAHŞİ BATI
Türkçesi: Yıldırım TÜRKER
Yöneten: Tunç YALMAN
(6-7-8-9 Ocak)

Vedat TÜRKALİ
DALLAR YEŞİL OLMALI
Yöneten: Hakan ALTINER
(10 Ocak Pazar: 15.00-18.30)

ÜSKÜDAR M.CELAL TİYATROSU (333 03 97)

Reşat Nuri GÜNTEKİN
HANÇER
Yöneten: Engin ULUDAĞ
(6-7-8-9-10 Ocak)

Oyun günleri: Çarşamba: 15.00-20.30 Perşembe: 20.30 Cuma: 20.30 C.tesi: 15.00-20.30 Pazar: 15.00-18.30

GAMZE
Medikal Estetik Güzellik Salonu

Jimnastik, Lazerle Terapi, Masaj, Makyaj, Epilasyon, Manikür, Pedikür

Nihat Kızıltan Sokak Arzum Ap. No: 7/1
Kantarcı
Tel: 357 06 29 — 369 00 70

Proktologie (Hemoroid, Fistül) VARİSLERİN
İNFRAROD, İĞNE İLE TEDAVİSİ

OPR. DR. HAYATİ F. KOCAL

Rumeli Cad. Ogan Apt. No: 16 Kat. 2
Nişantaşı Tel: 141 35 89 - 132 01 20

WIM WENDERS SUNAR

ZÜLFÜ LİVANELİ'DEN BİR FİLM
YER DEMİR GÖK BAKIR

SELECTION OFFICIELLE CANNES 87

ROMAN: YASAR KEMAL
Rutkay Aziz • Macide Tanır • Yavuzer Çetinkaya

SAN SEBASTIAN '87 O.C.I.C. ÖDÜLÜ

Ele aldığı hiçbir şeyi (yoksulluk teması, sömürü teması, çevre egzotizmi vb.) sömürmeden evrensel bir olayı araştıran film, sinemamız için önemli.
ATTİLA DORSAY-Cumhuriyet, 17.5.87

Önemli, büyük bir film.
WIM WENDERS

Çok güzel yönetilmiş, seçkin bir film.
VARIETY, ABD 20.5.87

Dünyaca tanınmış besteci Livaneli, özenle seçtiği imajlarla, olağanüstü plastik kaliteyi, yazdığı çok güzel müzikle kaynaştırmış.
MARCEL MARTIN La Revue du Cinema, FRANSA Ağustos 87

Bir kar operası... Vahşi bir şiir.
NICE MATIN, FRANSA 14.5.87

Livaneli'nin filmiyle festivale (Cannes) Türkiye'nin katkısı unutulmaz.
LE MONDE, FRANSA 20.5.87

nterfilm

CANNES, LONDRA, RİO, KUDÜS, MOSKOVA, SAN SEBASTIAN Festivalleri

Yönetmenliğini Yücel Çakmaklı'nın yaptığı, senaryosunu Tarık Buğra'nın yazdığı "Kuruluş" 12 bölümden oluşuyor.

TV / "KURULUŞ" EKRANDA

Dizi film peşinde 180.000 kilometre...

Televizyonun gelmiş geçmiş en büyük prodüksiyonu olan "Kuruluş" dizisi, önümüzdeki haftadan itibaren 12 bölüm halinde ekrana geliyor. Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluş yıllarını anlatan dizide Türk sinema ve tiyatrosunun pek çok ünlüsü yer alıyor.

Yücel Çakmaklı "stop" deyip yönetmen koltuğuna yorgun argın ama yüzünde mutlu bir gülümseme ile çöktüğünde bütün ekip derin bir nefes almıştı. 1986 yılının Mart ayında başlayan ve bir dolu serüvenin yaşandığı "Kuruluş" dizisinin çekimleri nihayet sona ermişti. Yücel Çakmaklı şöyle bir düşünüyor ve çekimler boyunca Anadolu'da 180.000 km yol kat ettiklerini, 22 ayrı mekânda 60.000 metre film kullandıklarını söylüyordu gülerek...

Önümüzdeki hafta ekrana gelecek olan "Kuruluş" dizisinde, dünyanın en uzun süre ayakta kalan imparatorluklarından birisi olma özelliğini taşıyan Osmanlı İmparatorluğu'nun temellerinin atılışı sırasında gelişen olaylar canlandırılıyor.

Aslında çalışmalar 1985 yılının Nisan ayından itibaren çekim öncesi hazırlıklar düzeyinde başlamıştı. Altı ay kadar süren bir ön araştırma, tahmini bütçenin 908 milyon lira civarında olacağını gösteriyordu. Ancak kısa bir süre sonra evdeki pazarın hiç de çarşıya uymadığı görülecekti. Çünkü dekorlar, kostümler, silah araç-gereçleri, çadırlar derken tahmini bütçe harcanıp gitmişti. Yönetim kurulundan talep edilen ek bütçeyle dizinin maliyeti iki milyar yüz milyonu bulacaktı.

Dünyada mekân... Çakmaklı, "Kuruluş" dizisinin çekimleri sırasında karşılaşılan en büyük sorunlardan birisinin tarihsel mekanlarda karşılarına çıktığını belirtiyordu. Çünkü o döneme ait eserlerin hemen tamamı yıkıntı halindeydi. Burada da iş yine ekibe düşecek ve bulunan mekânlar restore edildikten sonra çekim yapmak mümkün olacaktı. Ne var ki bu mekânları bulmak hiç de kolay olmamıştı. Uzun aramalardan sonra Bursa Cumalıkazık, Isparta Aksu ve Aksaray Sultanhan'da karar kılınmıştı. Bizans kaleleri içinse Anamur, Çandarlı, Silifke ve Yılanlıkale kullanılacaktı.

Tabii böylesine büyük bir prodüksiyon için büyük bir organizasyon gerekiyordu. Dile kolay, yetmiş yıllık Türk sinema tarihinin en önemli yapımıydı bu. Kamera gerisinde sürekli görev yapan yetmiş kişilik bir teknik ekip vardı. Kamera önündeki insanların sayısını tespit etmek ise mümkün olamamıştı doğrusu. Peki ya diğerleri?

En büyük sorun atlar ve binicileri konusunda ortaya çıkmıştı. Çünkü atlı çekimler Türk sineması için öteden beri büyük bir sorundu. Bir zamanlar ordudaki süvari birliklerinden at temin ediliyordu ama bu artık mümkün değildi. Çünkü süvari birlikleri lağvedilmişti. Geriye kala kala Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı kalıyordu ancak on-

"Kuruluş" TV'nin en büyük ve en pahalı prodüksüyonu...

Osman Gazi'yi Cihan Ünal, Mal Hatun'u Sema Çelebi oynuyor.

"Kuruluş" dizisi için yaklaşık bir milyar liralık kostüm ve aksesuar yapıldı. Bunlar şimdi TRT arşivinde yer alıyor.

Osman Alyanak, Haluk Ertan, Osman Özer, Süleyman Turan, Yusuf Sezgin, Yaşar Yağmur ve Ulvi Alacakaptan dizinin bir sahnesinde...

ları da her çekime vermiyorlardı.

Bu noktada ekibe şansı yardım edecek ve Ege bölgesindeki cirit ekipleriyle karşılaşacaklardı. Böylece at ve binici sorunu birdenbire çözümlenmiş ve ekibe 600 de at dahil olmuştu...

Büyük bir kafile oluşturan ekibin bir yerden bir yere hareketi görülecek şeydi doğrusu. Her birinde altı at bulunan 100 kamyon, kostüm ve aksesuarlar için 15 kamyon, oyuncular için iki otobüs, teknik ekip için dört minibüs, bir makyaj otobüsü, bir de jeneratör kamyonu derken karayollarında ve konakladıkları yerlerde unutulmaz manzaralar oluşturuyorlardı. Üstelik bu "garip kafile" bütün bir Anadolu'yu dolaşmıştı...

Anthony Quinn neden gelmedi?

Dizide Osman Gazi'nin babası Ertuğrul Gazi için dünyaca tanınmış bir oyuncu düşünülmüştü başlangıçta. Yabancı oyuncu filmin dış piyasasını da güçlendirecekti hiç kuşkusuz. Bunun için akla ilk gelen oyuncu da "Mesaj" filmindeki Hz. Hamza rolüyle özellikle benimsenen Anthony Quinn'di.

Önceleri sadece sekreteriyle bağlantı kurulabilmişti Anthony Quinn'in. Dizinin büyüklüğünü ve önemini fark edince Quinn bizzat

"Devlet Ana da çekilmeli..."

TRT'nin en büyük prodüksiyonlarından olan "Kuruluş" adlı 12 bölümlük dizi önümüzdeki hafta ekrana geliyor. Dizinin senaristi Tarık Buğra* Nokta*'nın sorularını cevaplandırdı.

Nokta: "Osmancık" ismi neden "Kuruluş"a dönüştürüldü?

Buğra: TRT öyle istedi. "Kuruluş" daha anlamlı bulundu. "Osmancık" kelimesi benim anlayamadığım bir tepkiyle karşılaştı. "-Cık" eki küçümseme anlamı taşır denildi. Ancak TRT'nin asıl yorumu şuydu: "Madem Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşunu anlatıyoruz, "Kuruluş daha uygun bir isim." Ben de bunda bir sakınca görmedim. Onların malı çünkü.

ilgilenmeye başlamıştı projeyle. Önce konuyu isteyen Quinn, İngilizce özeti okuduktan sonra "Ertuğrul Gazi rolünü oynamaktan büyük bir kıvanç duyacağını" bildirmişti. Quinn para meselesinin önemli olmadığını da belirtmişti üstelik. Ancak, kendi piyasasının hayli altına inen Quinn'e, TRT olumlu cevap verememişti. Bunun üzerine rol Baykal Saran'a kalıyor, Saran'ın oyununu görenlerin hiçbirinin aklına "Keşke Anthony Quinn gelseydi" gibi bir soru takılmıyordu...

Dizide Osman Gazi rolü için ise baştan beri IV. Murat'taki başarılı oyunuyla göz dolduran Cihan Ünal düşünülmüştü. Diğer rollerde ise Türk sinema ve tiyatro çevrelerinin tanınmış isimleri ve binlerce de figüran... Üstelik bu isimlerin hiçbiri profesyonelce ele almamıştı işi. Oldukça komik sayılabilecek ücretlere rağmen canla başla çalışmışlardı...

Ve çekim başlıyor. İç çekimler için Galatasaray'daki TRT binasında büyük bir plato oluşturulmuş ve çadır içi sahneleri burada çekilmişti. Ama dış çekimler oldukça büyük problemdi. Burada da işler yolunda gitmiş ve gerek Cumalıkazık, gerekse Aksu yaylasındaki göçebe aşiretler ekipten hiçbir yardımı esirgememişlerdi. Anadolu'da kadın figüran bulmak neredeyse imkânsızdı ama konuyu öğrenen insanlar seve seve katılıyorlardı çekimlere. Hatta bunların arasında çeyiz sandıklarını açıp bohçalarındaki kıyafetleri çekim ekibinin kullanımına sunanlar bile vardı...

Tabii böyle büyük bir organizasyonda önlenemez kazalar da oluyordu. Cihan Ünal iki kez sakatlanmıştı örneğin. Savaş sahnelerinde yaralananlar için ise sürekli bir ilk yardım otosu hazır bulunduruluyordu.

Elli ülkeden talep. Yönetmen Yücel Çakmaklı'ya göre böyle bir film Türk sinemasının maddi imkânlarıyla yapılamazdı. Dizinin dünya piyasalarındaki rekabete katılabilmesi için de bütün önlemler alınmıştı. Bunların başında 60.000 metrelik negatiflerin laboratuvar işlemlerinin Londra'da yapılması geliyordu. Bu çalışmalar gerekli teknik ve estetik üstünlüğü sağlayacak düzeydeydi. Çünkü dünya pazarlarında önemli olan bunlardı.

12 bölüm halinde hazırlanan dizinin dünya piyasalarına seslenecek üç saatlik bir de kısaltılmış montajı yapılmış ve daha şimdiden 50'ye yakın ülkeden talep gelmişti. Belki de Türk sinema birikimi bu diziyle dünya sinemalarında söz sahibi olabilecekti. Yücel Çakmaklı ise sözlerini şöyle bitiriyordu: "Darısı Devlet Ana'nın başına..."

Sefa KAPLAN

Nokta: Siz Osmancık'ı doğrudan roman olarak mı düşünmüştünüz yoksa senaryolaştırılması ihtimali baştan beri var mıydı?

Buğra: Aslında ben 1950'lerden itibaren bu konuda bir roman yazmayı tasarlıyordum. Hatta hayli malzeme de toplamıştım. Tam yazmaya hazırlanıyordum ki Kemal Tahir'in "Devlet Ana"sı çıktı. Bir tepki sayılmasını istemediğim için bir kenara bıraktım. Kemal Tahir benim iyi arkadaşımdı. Endişelerimi kendisine söylediğimde "Sen aptal mısın yahu..." dedi, "Ben de Yorgun Savaşçı"yı Küçük Ağa'dan sonra yazdım, bunu sana tepki mi sayalım?" Ama ben yine de vazgeçtim. Aradan yıllar geçti. TRT'den bu konuda bir teklif gelince hazırlıklarıma güvenerek kabul ettim. Romanı yazarken de sanaryoyu gözettim hep. Yani romanı senaryolaştırmak diye bir şey söz konusu değil.

Nokta: Osmancık'ı Devlet Ana ile karşılaştırdığınızda neler söyleyebilirsiniz?

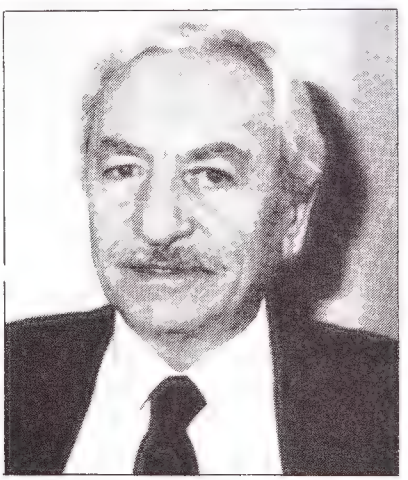

Buğra: Yorum tamamen farklı. "Devlet Ana" ile bir bağlantı kurmak, sanırım büyüteçle bakan eleştirmenler için bile mümkün olmayacaktır. Her şeyiyle farklıdır.

Nokta: "Devlet Ana" da dizi film haline getirilse ve seyirci bir kıyaslama yapabilme imkânı bulsa gibi bir düşünceye katılır mısınız?

Buğra: Ben sık sık söylemişimdir. "Yorgun Savaşçı" vesilesiyle de söyledim. Önemli olaylar ve önemli kişiler, ne kadar farklı açılardan ele alınırlarsa o kadar yararlıdır. "Devlet Ana" da neden çekilip gösterilmesin? Ben "Küçük Ağa" gibi "Yorgun Savaşçı"nın da gösterilmesini istemiştim.

Nokta: Senaryo konusunda Yücel Çakmaklı'yla aranızda görüş ayrılıkları oldu mu?

Buğra: Ufak tefek ayrıntılarda elbette yönetmen de bazı teklifler getirdi. Üstelik bu da hakkıydı. Ama ana yorum, karakterler ve devlet anlayışı konusunda en küçük bir müdahale olmadı.

Nokta: Sonuçta "tam istediğim gibi" diyebileceğiniz bir yapım çıktı mı ortaya?

Buğra: Zannederim sadece bana has bir kompleks değil bu. Pek kolay razı olamıyor insan "tam benim istediğim gibi oldu" demeye. Kafanızda kurduğunuz dünya başka, karşılaştığınız dünya başka. Bu duygusal aldanışı bir yana bırakırsak, Türkiye'de yapılabilecek olanın en iyisi yapıldı...

Menekşe gözlerin gerçeği...

"Kendimi tanıyorum. Menekşe gözlerimin dışında başka şeylere de sahip olduğumun artık farkındayım." Kuşkusuz, Elizabeth Taylor'ın bu sözler. Hastalıklardan, acılardan, bunalımlardan, aşk anaforlarından geçen ünlü yıldız yeniden gündemde. Bu kez koca adaylarıyla değil, AIDS'e karşı mücadelesiyle, "Passion" adlı parfümün arkasındaki işkadını kimliğiyle Batı basınında öne çıkıyor Taylor. Cosmopolitan dergisi geçenlerde yıldızla yaptığı bir söyleşide bu yeni kimliği daha yakından tanımayı amaçladı.

Taylor: "Menekşe gözlerimden başka şeylere de sahip olduğumun farkındayım" diyor

Soru: Geçirdiğiniz çok sayıda hastalık sizi ilaçlarla yaşamaya itmişti. Bir de içki. Sonra nasıl oldu da, Betty Ford Kliniği'ne gidip bütün bu alışkanlıklarınızdan kurtulmaya karar verdiniz?

E. Taylor: Son olarak Los Angeles'te bir hastanede kolit tedavisi görüyordum. Her zamanki ağrılarım iki misli artmıştı. Bu yüzden de olağanüstü yüksek miktarda ağrı kesici alıyordum. Üstüne bir de içki. Hastane odasında "uçurtma" gibiydim... Erkek kardeşim sonunda olaya elkoydu.

Soru: Klinikte günler nasıl geçti?

E. Taylor: Kardeşimle karısına "allahaısmarladık" dedikten sonra yalnız kaldığım odama gittim. Akşamdı ve aklımda hep "Guguk Kuşu" filmi vardı. Okunacak hiçbir şey yoktu, radyo yoktu filan. Ve ben oturmuş bana yardımcı olacak hemşireyi bekliyordum. Kendimi hiç o kadar yalnız hissetmemiştim... Ama sonraki 10 gün boyunca her şey çok iyi gitti. Hemşirem ise harika çıkmıştı. Onunla daha önce kimseyle konuşmadığım şeyleri açıklıkla konuşuyordum. Gerçekten neredeyse şizofrenik bir hale doğru sürüklenmiştim o güne dek. Şu ün... Hep başkası rolündesiniz. Bu sözleri söylerken bile kendiniz değil, canlandırdığınız bir karaktersiniz. Orada bu paltoyu sırtımdan çıkarıp atmayı ve bütün öteki insanları stüdyoda bırakıp gerçek kimliğimle yaşama karışmayı öğrenmek zorunda kaldım. Yavaş yavaş, bir soğanın kabuğunu soymak gibi bir şeydi...

Soru: Şimdi çok farklısınız...

E. Taylor: Evet. Yaşantım büyük ölçüde değişti. Şimdi huzurluyum. Kendime güveniyorum. Neden mi içerdim? Ürkek, çekingen birisi olduğum için. Bir çok insan buna inanmaz ama doğru. İçince, her şeyden önce daha kolay konuşur, sohbet eder oluyordum.

Soru: Alkolik miydiniz?

E. Taylor: Klinikte iki hafta geçirdikten sonra öyle olduğuma karar verdim. Grup terapi toplantılarında "Merhaba, adım Elizabeth. İlaç bağımlısı ve alkoliğim" diyordum.

Soru: Klinikten çıktıktan ve kilolarınızı da verdikten sonra kocanıza dönmediniz. Gelelim şu George Hamilton'a...

E. Taylor: Çok insancıl birisiydi ama arada sırada da olsa sinirli birisi olup çıkıyordu. Birlikte harika günlerimiz oldu.

Soru: Söyler misiniz, neden kadınlar ve erkekler bu kadar isteyip de bir türlü evliliklerini sürdüremezler?

E. Taylor: Belki de en ciddi sorun iletişim yetersizliği. İnsanlar konuşmaya ve dinlenmeye son verdiklerinde birbirlerine dikkat etmeye de son veriyorlar. Oysa öteki kişinin farkında olmayı sürdürmelisiniz.

Soru: Kendilerinden genç erkeklerle birlikte olan kadınlara gelelim. Bu tür ilişkiler yürüyor mu?

E. Taylor: Neden yürümesin? Yaşın bu işle ne ilgisi var anlayamıyorum.

Soru: Bütün erkeklerinizi tutkuyla, bütün varlığınızla sevdiniz. Kadınların gergin ve korkak olduğu o eski dönemlerde bile seks konusunda nasıl böyle rahat olabildiniz?

E. Taylor: Evlendiğimde bakireydim. Deneysiz ve seks hakkında hiçbir bilgisi olmayan bir kızdım.

Soru: Ama on sekiz yaşındaydınız ve aşka hazırdınız...

E. Taylor: Aşka ve aşk yapmaya hazırdım. Bu sanki benim genlerimde var. Hayvanları ve çocukarı da çok ama çok severim.

Soru: Daha farklı, sözgelimi bir çocuk yıldız olmanıza karşı çıkan bir anne babanız olsaydı, yine de böyle ünlü birisi olabilir miydiniz?

E. Taylor: Bu "Çinli olarak doğsaydım yaşantım farklı olurdu" demek gibi bir şey. Ben anne ve babamın ürünüyüm. Rol yapma fikri küçücükken bile beni büyülüyordu. Annem oyuncuydu. Oyunculuk benim için de çocukken oynadığım hayali oyunların bir uzantısıydı. Bir parça yalnız bir çocuktum odamda oturur, müzik dinler ve hayal kurardım.

Soru: Özellikle beğendiğiniz ya da birlikte çalışmayı istediğiniz aktörler var mı?

E. Taylor: Ah, evet. Dustin Hoffman, Al Pacino, Robert De Niro. Tanrım hepsi o kadar iyi ki.

Soru: Peki, beğendiğiniz kadın oyuncular?

E. Taylor: Debra Winger, Sissy Spacek, Jessica Lange, Kathleen Turner... Ve Meryl Streep.

Soru: Yine size dönelim. Olmazsa olmaz diye düşündüğünüz bir makyaj malzemesi var mı? Rimel, ruj ve benzeri bir şey...

E. Taylor: Renksiz bir dudak cilası diyebilirim.

Soru: Windsor Düşesi gibi, bir gün sizin de şu ünlü mücevherleriniz satılacak mı?

E.Taylor: Ne yazık ki, öyle. Çocuklarımdan hiç birinde mücevher tutkusu yok. En iyisi parayı aralarında paylaştırmaları.

Soru: Amerikan AIDS Araştırmaları Vakfı'na nasıl katıldınız?

E. Taylor: Herkes Rock Hudson yüzünden vakıf çalışmalarına katıldığımı sanıyor. Oysa Hudson'ın hasta olduğunu öğrenmemden 7 ay önce vakfın ilk toplantısında başkanlık yapmıştım. Bu işe girdim çünkü çok kızgındım. İnsanların tavrındaki hoşgörüsüzlüğe, bağnazlığa kızmıştım.

Soru: 55 yaşındasınız. Yaşınız hakkındaki gerçek duygularınızı anlatır mısınız?

E. Taylor: Yaşadığım her yılın bana bir Tanrı armağanı olduğunu hissediyorum ●

1980'lerin başında 30 kilo birden almıştı ünlü yıldız

Bu fotoğraftaki E. Taylor MGM'le kontrat yapmış 15 yaşında bir yıldız adayı

DÖNEMLİ DY YAYINCILIK

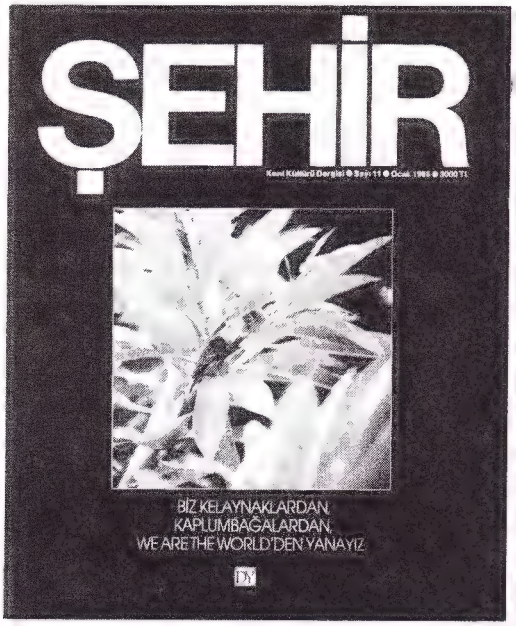

DÜN ESENTEPE'DE 10 DAKİKA SÜREYLE BİR AĞAÇ GÖRÜLDÜ!

ŞEHİR Dergisi "Çevre Özel Sayısı"nda özel konukları ve özel söyleşileriyle çevre sorunlarını sorguluyor...

- Alman Yeşiller Partisi Eski Başkanı

PETRA KELLY

- Fransa Çevre Eski Bakanı

HUGUETTE BOUCHARDEAU

- BRICE LALONDE
- ROSA FILIPPINI
- WORLD WILDLIFE FUND

EKREM IŞIN/CENGİZ BEKTAŞ/İLHAN TEKELİ
OKTAY EKİNCİ/TANIL BORA/ ASAF SAVAŞ AKAT
ÜMİT SERDAROĞLU/ BEHİÇ PEK/AHMET TULGAR

Biz Kelaynaklardan, Kaplumbağalardan
"We Are The World"den Yanayız!

ABONE FORMU

Adı Soyadı .....
Adresi.....
.....
.....
Tarih..... .....Telefon ....

Ödeme şeklinizi lütfen işaretleyin
Abone bedeli **30.000 TL**'yi

☐ Yapı Kredi Gayrettepe Şubesi 1633-7 nolu hesaba yatırdım. Banka makbuzu veya fotokopisi ektedir.

☐ Halk Bankası Mecidiyeköy Şubesi 1161 nolu hesaba yatırdım. Banka makbuzu veya fotokopisi ektedir.

- KKTC abone fiyatı: **66.000 TL**
- Avrupa Ülkeleri abone fiyatı **134.000 TL**
- ABD abone fiyatı **228.000 TL**

Yukardaki formu DÖNEMLİ YAYINCILIK A.Ş. Abone Servisi BÜYÜKDERE CAD. No:59 80310 Mecidiyeköy-İstanbul adresine gönderiniz
Tel: 174 63 73

Yayınevimiz ödemeli istekleri karşılayamamaktadır.

ŞEHİR

Kent Kültürü Dergisi

DİKKAT TÜKENİR!!!

SÖYLEŞİ / A. TANER KIŞLALI

'Köşe yazısında da haber niteliği olmalı'

1978 Ecevit hükümeti Kültür Bakanı, 30 yıllık gazeteci ve halen Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu öğretim üyesi olan Ahmet Taner Kışlalı, SÖZ gazetesinde köşe yazarlığına başlaması dolayısıyla Nokta'nın sorularını yanıtladı.

Nokta: Politikacılık deneyiminden sonra yine ilk göz ağrısı gazeteciliğe döndünüz. Mesleki kariyerinizi anlatır mısınız?

Kışlalı: Gazeteciliğe 1957 yılında öğrenciyken başladım. Cihat Baban'ın başyazarı,Mehmet Ali Kışlalı'nın da yazıişleri müdürü olduğu Yeni Gün gazetesi benim de içinde bulunduğum bir grubun bir tür "gazetecilik okulu" işlevini yerine getirdi. Hıncal Uluç ve Öcal Uluç kardeşler, Oktay Kurtböke, Güneş Tecelli, Yaşar Güngör ve Başkurt Okaygün gibi isimler benimle birlikte bu okulun ilk öğrencileri idi. Spor servisinde çalışıyor ve bu arada da film eleştirileri yazıyorduk. İlk aylığımın 90 lira olduğunu anımsıyorum. Film eleştirileri başına aldığımız 2,5 liralar ay sonunu getirmemize biraz yardımcı oluyordu.

27 Mayıs 1960'dan sonra aynı gazetede spor servisi şefi olarak çalışırken, daha sonra ikisi de profesör olan Kurthan Fişek ve Ersin İstanbulluoğlu bir rastlantı sonucu olarak bizim serviste gazeteciliğe başladılar. İlerki yıllarda Yeni Gün'de yazıişleri müdürlüğü ve fıkra yazarlığı yaptım. Fıkra yazarlığı Doğan Kasaroğlu'nun sahibi, Muammer Yaşar Bostancı'nın genel yayın müdürü ve Öcal Uluç'un yazıişleri müdürü olduğu Ankara Ekspres gazetesinde de sürdü.

Paris'te öğrenci iken, Yön'e ve Milliyet'e yazılar yazdım. Üniversite hocalığını seçtikten sonra da Cumhuriyet, Milliyet, Yankı, Haftaya Bakış gibi yayın organlarında oldukça sık yazılarım yayınlandı. Hatta bir keresinde **Nokta**'ya da "Konuk Yazar" oldum.

Nokta: Gazeteciliğinizin diğer uğraşlarınıza ne gibi etkileri oldu?

Kışlalı: Uzun sayılabilecek bir gazetecilik ve yazarlık geçmişim var. Bir dönem parlamentoda ve hükümette görev aldım. Yirmi yıldır da üniversite öğretim kadrosundayım. Gazeteciliğim hocalıkta işime yaradı. Bilimsel konuları daha açık ve rahat anlaşılır biçimde anlatmaya çalıştım. Siyaset bilimci olmamın ve bir dönem aktif siyaset yapmış bulunmamın da, gazete yazarlığı açısından bazı avantajlar sağlayabileceğini düşünüyorum. Bugün siyasal yaşamımızın üst düzeyinde yer alanların bir bölümü arkadaşım. Bir bölümü ise, oldukça yakından tanıdığım kişiler... SÖZ gazetesindeki amacım, sadece yoruma dayalı yazılar yazmak değil. Olaylara ve haber kaynaklarıyla iç içe olan yazılar yazmayı düşünüyorum. Bunu yaparken de, bir bilim adamının objektifliğini elden bırakmamaya çalışacağım.

Nokta: Türkiye'de köşe yazarlığının evrimi nedir?

Kışlalı: Eskiden köşe yazarlığında anlatım gücü ve düşünce üretimi çok önemliydi. Şimdi de, bu yönleriyle okurların ilgisini koruyabilen yazarlarımız var. Ama artık, içinde haber niteliğindeki öğeler taşıyan yazıların daha çok ilgi çektiği görülüyor. Birinci tür köşe yazarlığı, bir tür ustalık işi. İkinci tür köşe yazarlığı ise, daha hareketli olmayı, masa başında oturmakla yetinmemeyi gerektiriyor. Ben, özellikle ikinci tür köşe yazarlığının öneminin arttığı kanısındayım...

Nokta: Bir sosyal bilimci olarak size göre görsel iletişim araçları karşısında yazılı basının şansı nedir?

Kışlalı: Görsel iletişim araçları yazılı basının yerini tutamaz. Hatta okuma alışkanlığı olanlar için yazılı basına olan gereksinmeyi bile artırabilir. Bir futbol maçı ile ilgili yazıları bu maçı görmüş olanlar merak ederler. Bir sahne oyununun ya da filmin eleştirisi onları izlememiş olanları değil izlemiş olanları daha çok ilgilendirir. Son olarak televizyonun naklen yayınladığı hükümet programı üzerindeki görüşleri milyonlarca kişi izledi. İzleyenlerin önemli bir kısmının ertesi günkü gazetelerde bu konuda yazılan değerlendirmeleri okuduklarını sanıyorum. İnsanlar kendi yaptıkları değerlendirmelerin paylaşıldığını görmek isterler. Çoğunluğa ters düşmemek kuşkusu da genel bir eğilimdir. Bazıları da yapılmış olan yorumları okuyarak daha net bir kanaat sahibi olma gereksinmesi duyarlar. Yazılı basının görsel iletişim araçlarına bir üstünlüğü de kalıcı olmasıdır. Video dışında görüntüyü elde tutma olanağı yok. Ama beğenilen bir yazı defalarca okunabilir. Beğenilen gazete veya dergi saklanabilir ●

ADEM ALTAN / NOKTA

Kültür eski Bakanı, 30 yıllık gazeteci Ahmet Taner Kışlalı, bundan sonra SÖZ gazetesinde yazacak

DÖNEMLİ
DY
YAYINCILIK

İNSAN AYAKLARINI NE ZAMAN YIKAR ?

Enis Batur "Anayurt Oteli" filmini sorguluyor...

- Elia Kazan'la İstanbul'da "top secret" görüşme: "Bok fıçısı" Marlon Brando ve diğerleri
- Nilgün Marmara'nın şiirleri ilk kez toplu biçimde yayımlanıyor
- Nabi Avcı,ZAMAN gazetesindeki kadro değişikliğine bakarak genç Müslüman aydının duruşunu sorguluyor

VE:

- Elias Canetti, Sina Akyol, Cihat Burak, Adonis, Mehmet Ergüven

ABONE FORMU

Adı Soyadı ....

Adresi ....

....

....

Tarih .. ..Telefon ....

Ödeme şeklinizi lütfen işaretleyin
Abone bedeli **30.000 TL**'yi

☐ Yapı Kredi Gayrettepe Şubesi 1633-7 nolu hesaba yatırdım. Banka makbuzu veya fotokopisi ektedir.

☐ Halk Bankası Mecidiyekoy Şubesi 1161 nolu hesaba yatırdım. Banka makbuzu veya fotokopisi ektedir.

- KKTC abone fiyatı: **66.000 TL**
- Avrupa Ülkeleri abone fiyatı **134.000 TL**
- ABD abone fiyatı **228.000 TL**

Yukardaki formu DÖNEMLİ YAYINCILIK A.Ş. Abone Servisi BÜYÜKDERE CAD. No:59 80310 Mecidiyeköy-İstanbul adresine gonderiniz
Tel: 174 63 73

Yayınevimiz ödemeli istekleri karşılayamamaktadır.

GERGEDAN

Yeryuzu Kulturu Dergisi

ARTIK 130 SAYFA

Ludendorf , (sağda) "eski patronları" Kayzer Wilhelm ve Hindenburg ile

SAHAFLARDA BULUNMUŞ ESKİ KİTAPLARDA...

Bir Buçukuncu Dünya Savaşı

"Politique-fiction" denen bir yazı türü bir ara Batı'da çok modaydı.... "Waterloo Savaşı'nı Wellington değil de Napoléon kazansaydı ne olurdu?" gibilerden varsayımlar üzerine kurulu romanlar, öyküler bunlar... Bakalım General Ludendorf da 1930 yılında nasıl bir dünya savaşı kurgulamış?

1 Mart 1932 günü başlayan dünya savaşında Türkiye'nin Sovyetler Birliği ile omuz omuza dövüştüğünü ve de Türk ordularının Reis-i Cumhur Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretleri komutasında Kırım üzerinden Berlin'e yürüdüğünü, ayrı bir koldan da Suriye ile Filistin'i "geri aldığımızı" biliyor muydunuz?

Yaa, ben de bilmiyordum.

(Gamlı bir kış pazarı, kar atıştırıyor, baldan tatlı bir karar verilmiştir: Evden çıkılmayacak! Ekose desenli battaniyeyi üzerine çekersin, radyoda Şehnaz faslını arayıp bulursun, Alistair Horne'un tuğla gibi kitabı elinde, çay demini aldı alacak... General Guderian'ın birinci ve ikinci zırhlı tümenleri Meuse Irmağı'nı Sedan'ın kuzeyinden geçip denize varmak üzere Saint-Quentin, Amiens, Abbeville yönünde ilerliyorlar; Rommel'in yedinci tümeni geceyarısına kadar Cambrai'yi tutabilecek mi? Guderian, kolordu komutanı Von Kleist ile kavgalı, Reinhardt Rommel'i hiç çekemiyor, Hitler sinirden tırnaklarını yemektedir: Güneyden Gamelin, kuzeyden İngiliz birlikleri bastırırsa cepheyi yarıp ilerleyen zırhlı birlikler geriden kuşatılabilirler, zafer bozguna dönüşebilir!)

Hadi üşenme, kalk, battaniyeyi fırlat, o telaşla çayı devir, kitaplığının kimbilir hangi ücra köşesinden o kara kaplı, sayfaları sararmış solmuş kitabı ara bakalım işin yoksa... "Yeni Bir Cihan Harbi..." Yazan: "Jeneral" Ludendorf ... Nakleden: Muallim Mubahat! Sahip ve naşiri, Resimli Ay Matbaası. İstanbul, 1931...

Bul ve masanın üzerine koy. Şimdi elini sağa at, üst üste yığılı Livre de Poche'ların arasından bir tanesini çek: Üçüncü Dünya Savaşı, 4 Ağustos-22 Ağustos 1985... Yazan: General Sir John Hackett... 1979'da çıkmış. 1985'te üçüncü dünya savaşı olmuş bitmiş de bizim bundan haberimiz yok! Vay anasını sayın okuyucular, pazar keyfi derken işte yeni yazı konusu çıktı, bu haftayı da kurtardık!

(Batı'da 'politique-fiction' denilen bu tür, bir ara nasıl yaygın, bizim yazarlar nedense iltifat etmiyorlar, artık belki 'muhayyile fukaralığından,' belki bazı edebiyat çetelerini yöneten bazı despotlara bakıp hizaya gelme gereğini duyduklarından, belki Jdanov babalarının ruhu 'muazzep' olur diye korktuklarından... Eloğlu beynindeki gri hücreleri alabildiğine zorlamış, im-

gelemine at koşturup hiç umulmadık hayal ufuklarına kanat açıyor: Waterloo Savaşı'nı Napoléon kazansaydı ne olurdu? İkinci Dünya Savaşı'nı Almanlar kazansaydı nasıl bir dünyada yaşardık? Amerikan İç Savaşı'ndan güneylilerin galip çıktığını düşünebiliyor musunuz? Yalnız , Amerikan yazarları tam bu güzelim uçukluk düzeyini tutturmuş giderken, işin içine uzay canavarlarını, zaman içinde ileri geri gezintileri, bilmem ne gezegeninden gelen yeşil saçlı, salyangoz duyargalı ziyaretçileri karıştırıp tadını kaçırıyorlar...)

Ludendorf kim? 1923'te Münih'te Hitler'in şu ünlü birahane darbesine katılan, onunla yan yana yürüyen, asker ateş açınca da Hitler'le birlikte kendini yere atan adam değil mi? Birinin dişi kırılmış, birinin dizi tutmuyor, yanılmıyorsam! Peki üç yıl önce Berlin'de Kapp darbesinde ön saflarda kim vardı? Gene Herr Generaloberst Erich Ludendorf cenapları. 1925'te Hindenburg'a, "eski patronuna" karşı Nazi partisinin cumhurbaşkanı adayı olan kim, gene Ludendorf. 1928'e kadar Reichstag'da Nazi partisi milletvekili olarak görev yapan kim? Gene Ludendorf.

Rahmetli, su katılmamış Prusyalı. Bir numara tıraşlı kafası, tek gözlüğü, boynundan sallanan demir haç nişanı, sivri miğferiyle karikatürlerdeki Prusyalılar'dan daha da Prusyalı. Soylu değil, yoksul bir aileden geliyor. Genelkurmaya kadar yükselmiş, 1914'te Fransız ordularını harmanlayacak Schlieffen Planı'nı hazırlayanlardan. Aynı yıl Rus ordusunu Hindenburg ile birlikte Tannenberg'de görülmemiş bir yenilgiye uğratan büyük asker işte bu Ludendorf. Falkenhayn Verdun'de işi yüzüne gözüne bulaştırınca (Falkenhayn, önce 'Garp' cephesinde, sonra Filistin ve Suriye'de bize savaşı kaybettiren sayılı budalalardan biri, Mustafa Kemal, Falkenhayn'dan nefret ediyor!), Ludendorf Alman ordusunun başına Hindenburg ile birlikte getiriliyor. Ancak denizaltı savaşını başlatıp ABD'nin de büyük kavgaya girmesine yol açan da kendisi. Teslim olmamakta direniyor, 1918'de yenilgiyi hazmedemeyecek, bundan böyle her fırsatta rövanş peşinde koşacak, bu amaçla Hitler'i destekleyecek, ikinci kavga günlerini görmeye de ömrü vefa etmeyecek,

"Alaman zeplinleri Paris'in meşhur Eyfel kulesi'ni berhava ediyorlar!"

1937'de yetmiş iki yaşında bir "tekaüt paşası" olarak ölecektir...

Hazret oturmuş 1930 sonbaharında bir "politique-fiction" kaleme almış. Ertesi yıl Resimli Ay "müessesesi" çeviriyi Muallim Mubahat Hanım'a mı ısmarlıyor, kitabı kim getirtip okumuş, Sabahattin Ali mi (canavar gibi Almanca bilir), Zekeriya Bey mi, Sabiha Hanım mı yoksa? Nâzım Hikmet Bey olabilir mi? Her neyse, "Yeni bir Cihan Harbi," 1931 yılında piyasaya çıkacaktır, İstanbul'da Şafak Kütüphanesi'nden kırk beş kuruş karşılığında edinebilirsiniz efendim...

Tekaüt paşası, yeni bir dünya savaşının kaçınılmaz olduğuna, bunun da tastamam 1 Mart 1932 günü patlak vereceğine yemin billah ediyor... Çünkü efendim, "harbin amillerinden" en önde geleni Fransa Maşrık-ı Azamı'dır! Paşa Hazretleri nereye baksa Yahudi komplosu, Cizvit tezgâhı, Mason üçkâğıdı ve Marksist örgütü görmektedir, yenik düşmüş ve zayıf Almanya'ya karşı Fransız Mason localarıyla Papa'nın ittifak halinde olduğunu sanıyor, üstelik faşistler de, yani Mussolini başta olmak üzere has ahbabı Adolf bile bu dümenin içindedirler... Ludendorf bir yandan Almanya'nın belini doğrultma şansını ancak Yahudiler ve Masonların yok edilmesinde görüyor, bir yandan da Bolşevikler ile Naziler'in pek de farklı olmadığını savunuyor! Hitler ile yollar ayrılmış mı? Resimli Ay dergisinin bu kitabı çevirtip yayınlamakta ne çıkarı var?

Yeni savaşta "tayyareleri düşüren elektrik dalgaları", düşman "kıtaatını" bir anda yok edecek "Z şuaı" gibi fıttırık yeni ve gizli silahlar kullanılacaktır... Savaşın 1 Mart 1932 günü başlamasının "sebeb-i hikmeti" de, Yahudiler'in, Cizvitler'in ve "Farmasonlar"ın Kabala tutkunu olmaları. Ludendorf Fransız Devrimi'nin patladığı yılın, 1789'un rakamlarını birbirine eklemiş, toplam 25 çıkmış. Birinci Dünya Savaşı'nın yılı 1914'ün rakamlarını da birbirine eklemiş, o da 15 çıkmış. İmdi, 1932'yi toplayınca da 15 ediyor! Ludendorf diyor ki, "bu hususdaki kanaatın çok budalaca, çok iptidai olmasına rağmen, bunların siyasi takvimlerini tayin eden budur!" Rahmetlide basiret kıyamet...

Yeni dünya savaşı, Fransa ve Belçika ordularının Alman topraklarına saldırmalarıyla başlıyor... İtalya, müttefiklerin safındadır. Fransız, İngiliz, Sovyet ve İtalyan "tayyareleri" Alman şehirlerini bombalıyorlar! Çek orduları Doğu'dan Leipzig üzerine yürümektedir. İtalya, Trieste dolayından birkaç ordu düzeyinde bir kuvvetle,

Avusturya'da Linz ve Salzburg'a saldırıyor, amacı Münih'e ulaşıp Bavyera'yı işgal etmek... İngilizler Danimarka üzerinden, kuzeyden sarkıyorlar, Kızılordu Doğu Prusya'yı harmanlamış, Breslau ile Stettin'e yürümektedir.

Peki, Türkiye **Cüm**huriyeti? Türkiye, elbette Suriye'deki "zaif" Fransız "kıtaatına" karşı harekete geçmeye karar vermiş ve seferberlik ilan etmiştir! Türkiye aynı zamanda Araplar'ın Filistin'de Yahudilik ve İngiliz mandasına karşı çıkarmış oldukları karışıklığı da "himayeye" niyetlenecektir... Öte yandan Türk 1. ordusu "esas itibarıyla" İstanbul dolaylarında toplu bulunduğundan, bunun bir bölümünü İngiliz gemilerinin yardımıyla Kırım'a "sevkedecek" ve "bu suretle Rus ordusunun sol cenahına ikame edecektir..." Rahmetli paşanın ferasetine diyecek yoktur doğrusu, Çek ordusu Viyana'yı alır, İngilizler Kuzey'den, Fransızlar batıdan Almanya içlerine yürürken, Alman şehirleri pasa bombalanır, Almanlar açlık ve alevler içinde ölürken, uyanık Türkler Ruslar'la birlik olup Polonya ve Romanya ordularının direncini kırmışlar, seferberliğin beşinci haftasından başlayarak şiddetle ilerlemişler ve kısa zamanda Bulgaristan ile Yunanistan'ın da kendilerine müttefik olmasını sağlamışlardır (oh, hele şükür)...

"Alaman tayyarelerinin" bu savaşta gösterebildikleri varlık, "Paris şehrinde kaim meşhur Eyfel Kulesi'nin berhava edilmesi" olacaktır!

Efendiiim, savaşın sonunda ne mi oluyor? Irak, Suriye ve Filistin, Türkiye'nin egemenliğini, pardon, "hâkimiyet-i aliyesini" kabul etmek zorunda kalıyorlar! Güney taraflarında imparatorluğun bir bölümü yeniden kurulmuştur, hem de kim tarafından? **Cüm**hurreisi Gazi Mustafa Kemal, yani "Yurtta sulh, cihanda sulh" demiş olan adam tarafından... Türkiye, "muvaffakiyetleri neticesinde tekrar bir devlet-i muazzama" olmuştur... Ludendorf mu uçuyor, Muallim Mubahat Hanım mı acaba? Bir paragraf daha okuyalım: "Türkiye, her türlü gizli teşekkülleri şiddetle takip ettiği gibi, Yahudiler'i de muzır propagandalar yapamayacak bir hale ifrağ etmiştir!"

Ne o, ağzınızın suyu mu akıyor? Masal bunlar masal, General Ludendorf'un hezeyanları... Almanya baştan aşağı yanmış yıkılmış, savaş yorgunluğuna dayanamayan Fransız milleti ayaklanıp yöneticilerine karşı dönmüş, sonunda Sovyet Rusya'da da "ihtilaller" patlak vermiştir (Allah Allah)... Japon zırhlıları Avustralya kıyılarında dolaşıyorlar, Hindistan ve Mısır ayaklanıp bağımsızlığını kazanmıştır, Afrika'nın her yanında beyazlar katlediliyor, "Amerikan sanayi erbabı ile devlet ricali" durumu ellerini ovuşturarak seyrediyorlar, Cihan hâkimiyeti artık Amerika'nın avucundadır! (Paşa bilmiş gibi söylemiş...)

Adolf, Ludendorf'u "kafakola" almış, sonra sonra aralarına karakedi girmişti...

Peki, İngiliz emekli paşası Sir John Hackett ne buyuruyor? Onunki Ludendorf kadar şen şakrak değildir, ne de olsa günümüzün savaşlarında o eski hamasete rastlanmıyor, 4 Ağustos 1985 günü Sovyet tanklarının Federal Almanya'nın kuzeyine saldırmasıyla başlayıp Minsk ile Birmingham'a karşılıklı nükleer bombalar atılmasıyla süren, on sekiz gün sonra Sovyetler'in yenilgisiyle sonuçlanan bu yeni senaryo hayli sevimsiz. Üstelik 1978'de yazılıp üçüncü savaşı da 1985 yılına oturttuğu için çok yakın, yakın olduğu için de hiç olmayacak iş görünüyor! Oysa 1932'de Ludendorf'un çılgın çeşitlemeleriyle bezenmiş bir "Bir Buçukuncu Dünya Savaşı" daha şirin...

(Kar tipiye çevirecek, çayın altını yeniden yakmalı, bir cıgara daha, biz gerçek savaşlara dönelim: Boulogne ve Calais dolaylarında denize ulaşan Guderian kuzeye, Dunkerque'e yöneliyor, Alman piyadesi güneye, Paris'e doğru sarkmaya başladı bile; yolların iki yanı bisikletleri, yatak yorgan denkleri ve çocuk arabalarıyla akın akın güneye kaçan mültecilerle dolu, ara sıra delibaş bir Stuka pikeye geçiyor, kır şoselerinin üzerinde iki sıra şakırdayan makineli tüfek mermilerinin kaldırdığı toprak, konuyla ilgili filmleri kaçırmamış meraklıların hatırlarındadır.)

Engin ARDIÇ

Bir Buçukuncu Dünya Savaşı (1932-1933)

CİRİT / DÜNYA VE SEMPATİ REKORTMENİ

Yılın kadını Fatima

Dünya şampiyonu İngiliz ciritçisi Fatima, BBC tarafından düzenlenen anket sonucu yılın sporcusu seçildi.

Son günlerde İngiltere'deki tüm yayın organlarının spor sayfalarının ve spor basının manşetlerinde ufak tefek ama adaleli esmer bir kız gülümsüyordu elinde ciritiyle. BBC tarafından düzenlenen anket-te Fatima Whitbread yılın kadın sporcusu seçilmişti. Fatima Whitbread Dünya Cirit Atma Şampiyonu, Londra doğumlu, Kıbrıs asıllı bir "Türk"..

Fatima Türkiye'de doğsaydı ne olurdu bilinmez, ama eğer Doğu Almanya'da doğmuş olsaydı herhalde cirit atma şampiyonu olamazdı. Büyük bir olasılıkla bilim adamları boyuna posuna bakıp Fatima'yı başka bir spora yönlendirirlerdi.

Fatima'nın cüssesi Doğu Bloku'nun devasa bayan sporcularıyla hele hele ciritçilerle kıyaslanabilecek gibi değildi. Hatta cirit sporunun gerektirdiği ölçüde de iri değildi. Genel kanının aksine, ufak tefek bir kadındı 1.62 boyundaki Fatima. Kameraların yanıltıcı olduğunu düşünüyordu genç kadın: "İnsanlar beni iri yarı, dev cüsseli biri sanıyorlar. Yüz yüze geldiğimizde bedenimin küçüklüğüne şaşırıyorlar."

27 yaşındaki rokertmen ciritçinin spor yaşamı, bir bakıma talihin anatomiye ve bilime galip gelmesinin öyküsüydü. Aslında Fatima hayata pek talihli bir başlangıç yapmamış, doğumundan kısa bir süre sonra terk edilmiş bir bebek olarak girdiği kimsesiz çocuklar yurdundan ancak 14 yıl sonra çıkabilmişti.

Cirite duyduğu ilgi Fatima'nın talihini döndürmüştü. Beden eğitimi öğretmeni Margaret Whitbread Fatima'nın cirit antrenmanlarına katılmasından, önceleri pek memnun olmamıştı. Fatima huzursuz,

"Doping kadar dayanaksız doping iddiaları atletizmin geleceğini tehdit ediyor"

Fatima Whitbread

problemli bir çocuktu. Ancak, kendisi de eski bir ciritçi olan Whitbread kısa bir süre sonra Fatima'nın cirite olan tutkusunu fark edecekti. Cirit sevgisiyle başlayan yakınlaşma giderek anne-kız ilişkisine dönüşecek ve Whitbread ailesi Fatima'yı evlat edinecekti.

Fatima'nın hayatında yepyeni bir dönem başlıyordu. Annesi ve antrenörü Margaret Whitbread nezaretinde yaptığı çalışmalarla ulusal ve uluslararası başarılar kazanıyor ve dünyanın sayılı atletlerinden biri oluyordu.

Fatima kısa sürede cirit tarihinin en uzun altı atışından beşinin sahibi olacaktı. 1986 Roma Dünya Şampiyonası'ndaki 77.4 m'lik derecesiyle 76 m.'yi geçen ilk bayan atlet unvanını kazanan Fatima'nın Seul Olimpiyatları'ndaki hedefi 80 m.'yi geçmekti. Fatima başarısını Seul'de de sürdürüp yine altın madalya kazanırsa, Avrupa Dünya ve Olimpiyat şampiyonluklarının üçünü birden kazanan ilk ciritçi olacaktı.

Bugün Fatima, Britanya Adaları'nın en popüler bayan atleti. Fatima'nın popülerliğinin nedeni yalnızca kazandığı şampiyonluklar değil. Fatima örnek bir sporcu aynı zamanda. Bir yandan doping ve hormon iğnelerinin kullanılmasının, diğer yandan asılsız doping iddialarının atletizmin saygınlığını zedelediğini öne süren Fatima, geçtiğimiz günlerde sportmence yarışma kampanyası başlattı. Sporun yegane amacının kazanmak olmadığını, kazanmak için her yolun geçerli sayılamayacağını vurgulayarak sporculara sporun ruhuna sahip çıkmaları için çağrıda bulundu.

Atletizm tarihine şimdiden adını yazdıran Fatima, İngilizler'in gurur duydukları bir sporcu. Haksız da sayılmazlar. Sonuç olarak Fatma'yı şampiyon Fatima yapan İngiliz toplumu ve İngiliz atletizmi. Fatima da kendisine gösterilen sevgi ve emeği karşılıksız bırakmıyor: "Şeref kürsüsüne çıktığımda çok yorgundum, kolum müthiş ağrıyordu. Milli marş çalmaya başlayınca ne yorgunluk kaldı ne de ağrı. Kendimi hiç bu kadar iyi hissetmemiştim."

Fatima'nın "İngiliz zulmü" gibi bir şikâyeti olmadığına göre, kimi basın organlarının tüm çabalarına karşı, Naim Süleymanoğlu kolaylığında bir şampiyon edinmemiz ihtimal dışı. Yapılacak tek şey Fatma'nın İngilizce telaffuzuna alışmak.

Yücel GÖKTÜRK

Kim bu adamlar?

Eğer sizin için spor, sadece takımların sahada aldığı sonuçlar değilse, Galatasaray Türkiye gündeminde inanılmaz boyutlara ulaşıyor.. Sezon başındaki açılış ile, bu ülkedeki herkese parmak ısırtıp gıpta ettiren kulüp, şimdi, Genel Kuruldan aldığı 11 milyarlık ek bütçeyle, Türkiye'nin gelmiş geçmiş en büyük hamlesine girişiyor..

Florya'daki Galatasaray tesisleri, devlet dahil, henüz hiçbir spor kurumunun düşünce aşamasına bile getirmediği boyutlara ulaşıyor.. Gazetelerde tek sütunluk "Kongre" haberi başlığının altında, Türk sporunun dönüm noktası var..

Galatasaray Florya tesisleri, binlerce sporcuya ve seyirciye hizmet verecek bir komplekse dönüşüyor. Bir idman sahası, bir mini suni çim saha, bir minik, atletizm dahil stat, santrkort, açık ve kapalı yüzme havuzu ve sporcular için kamp oteli..

Tesis sadece Galatasaray sporcularına hizmet etmeyecek. Kulübe yılda ortalama 2 milyar lira da gelir sağlayacak..

Şimdi bütün bu işleri gerçekleştiren Yönetim Kurulu'na siz olsanız ne yaparsınız?..

Herhalde tanıdığınız ilk heykeltıraşa gider, hepsinin birer heykelini sipariş eder, Florya kompleksindeki her spor tesisine de birinin adının verilmesini önerirsiniz.. Ali Tanrıyar Stadı, Faruk Süren Salonu, Alp Yalman Yüzme Havuzu, Ergun Gürsoy Kortu gibi değil mi?..

Hayır..

Bu tesis yapılmasın diye uğraşıyorlar. Fenerbahçeliler mi?..Hayır.. Galatasaraylılar.. Galatasaray'ın kendi içindekiler.. Bu kulübün kongre üyeleri.. 3 kişi daha bulsalar engelleyecekler de..

Aklınız alıyor mu?..

Vefa Semenderoğlu diye birisi çıkıyor.. Adam muhalif.. Her şeye muhalif.. İlle de kendisini Galatasaray Başkanı görmek istiyor.. Eee.. Bu ekip bu işleri de başarırsa, başkasının şansı olur mu?.. O halde işi engellemek gerek..

33 el "Hayır" diye kalkmış Galatasaray Kongresi'nde.. İlerlemeye, gelişmeye, büyümeye, Özal'ınki gibi lafta değil, gerçekte çağ atlamaya karşı 33 el.. Bunlar eğer Galatasaraylı ise, bizim vatan haini olduğumuzu bir kenara yazabilirsiniz..

Divan'da bir yığın işsiz güçsüz var.. Her şeyden emekli olmuşlar.. Hayır.. Bir şeyleri karıştırmak gerek.. Gelip Galatasaray'ı karıştırıyorlar.. Yaşları, başları, kulübün kendilerine verdiği "Divan Üyesi" gibi onurlu sıfatla ağabeylik yapacaklarına, günlük kulüp dedikodularının içinde boğulup ipe sapa gelmez laflar ediyorlar..

Bab-ı Ali'ye de, Galatasaray'a çamur atacak malzeme gerek.. Gidiyorlar Divan toplantısına.. Her toplantıda bir yığın malzeme.. Çünkü Divan'da Galatasaray'a atılan çamurlar, mahalle kahvelerinde atılmıyor.

Şimdi kendinizi bir an için Galatasaray Yönetimi'nin yerine koyun.. Bu işten beş kuruş kazancınız yok.. Cebinizden [illegible]en paraların toplamı, nerdeyse yarım milyar lirayı bulmuş.. Geri alıp almayacağınız belli değil, alsanız da faizini almayacağınızdan yarısı enflasyonla gidecek zaten.

Galatasaray uğruna, işinizden ve evinizden çaldığınız zamanın, emeğin ve özenin,maddi ve manevi tutarı ise ölçüsüz.

Öteki kulüp yöneticilerinin tersine, gazetelerde görünmek, reklam yaptırmak peşinde de değilsiniz..

Bütün bu çabalar sonucu, ne bekliyorsunuz?.. Bir sırt sıvazlama.. Bir teşekkür değil mi?..

Hayır.. "Gölge etmeyin başka ihsan istemez" diyeceğiniz birtakım yaşlı,genç, sözüm ona Galatasaraylılar, sizi içerden vurmak için ellerinden geleni yapıyorlar..

"—Yeter be.. Yeter.. Alın emanetinizi geriye.." demez misiniz?.

Her şeye lanet edip, evinize, işinize dönmez misiniz?

İşte en azından bizim tanıdığımız Galatasaray yöneticileri bu noktaya gelmek üzere..

Gerçek Galatasaraylılar "Ben olmazsam, Galatasaray da olmasın" diyenleri, kişisel menfaatlerini kulübün de üstünde tutanları iyi tanımalıdır.

Divan'daki gerçek Galatasaraylılar "Kol kırılır yen içinde" kuralını, kurullarına yerleştirmeli, eleştiri ile, çirkin ve gereksiz dedikoduyu birbirinden ayırıp, kişiliklere yönelik konuşmaları engellemelidir.

Özetle, Galatasaray'ın büyümesinin önüne, Galatasaraylılar'ın geçmesi önlenmelidir!.

Hıncal ULUÇ

Doruktakiler '87

Son üç yıllık Doruktakiler listesinde birçok ismin yeniden ödül aldığını görüyoruz. Bu durum beni oldukça karamsarlığa sevketti: Acaba genç kuşaklarımızdan yetişen yeni değerler niçin bu listelere giremiyorlar? Niçin yıllarca aynı kişiler aynı ödülleri üst üste alıyorlar? Bu sorunun cevabını biraz da 12 eylül icadı YÖK'te aramak lazım. Üniversiteler gibi engin bir kaynak öylesine kurutuldu ki, yeni kuşaklar için ümit beslemek neredeyse imkânsız hale geldi...

Sait Koçak—BOLU

Yine TRT

Sovyetler Birliği'nin tepkisi nedeniyle Dışişleri'nin veto ettiği Amerika dizisini oynatmakta kararlı görünen TRT, geri adım attı ve "Yayınlamayabiliriz" dedi... Ha şöyle TRT yetkilileri de nihayet bu kurumun "hacı babanın tekkesi" olmadığını anladılar. İyi de birader, bunu onlara anlatmak için illa ki dizinin oynatılmasına ramak kala konuyu **Nokta**'nın haber yapması mı gerekiyor?..

Çetin Derbentli—İSTANBUL

TRT'ye cesaret!

Ben hem bir vatandaş hem de sürekli bir **Nokta** okuru olarak diyorum ki, artık macera ve aşk filmleriyle vakit harcamadan, birtakım gerçekleri ortaya koyan ve yayınlanması cesaret isteyen filmlerin gösterilmesi taraftarıyım. Tabii ki TRT bu konuda daha tutarlı davranmak zorunda.

Tanju Kortun—İSTANBUL

Yeni gençlik

Günümüz gençliğinin "apolitik" olduğunu söyleyenler yanılıyorlar. zira "politika" sadece parlamenter mücadelelerden, "Özal şunu dedi, İnönü bunu dedi"den ibaret değil. Bu anlamda gençlik apolitik sayılabilir ama onlar hayatın her alanında var olan politikayla en az başkaları kadar iç içeler, hatta bu "apolitiklik" olarak nitelenen konumları bile bir politikadır...

Aydın Özgen—İZMİR

Adnan Hoca'nın incileri

Adnan Hoca anlaşılan Bakırköy'den feyz almış, inci üstüne inci döktürüyor. Siyonist-Mason -Komünist üçlüsünün Türkiye'ye azami 1995 yılına kadar komünizmi getirmek konusunda anlaştıklarını "açıklayan" Oktar bu istihbaratı nereden aldı acaba? Celal Bayar da "Bu kış komünizm gelecek" demişti, sonrası malum.

Saim Katırcıoğlu—SAMSUN

Adnan Hoca yine sahnede

Açıklama

Nokta Dergisi'nin 50. sayısında yeralan "Türbanlı Feministler" konulu haber röportaja atılan başlık, çeşitli yanlış anlamalara yolaçabilecek niteliktedir. Ben ve birlikte mülakat verdiğimiz arkadaşlarımın hiçbirisi Türban kelimesi kullanmadığımız gibi, müslüman kadının başını örtmesi konusundaki bu simgenin "Türban" olarak isimlendirilmesini gerçeği saptırıcı bir tutum olarak gördüğümüzü ifade ettik. Ve yine biz Müslüman kadının hakları ve sorumluluklarını kuşanmaları gerektiğini söylerken, bunu hiçbir zaman feminizmle eş anlamlı bir kavram ya da davranış biçimi olarak düşünmedik. Seçilen kapak kompozisyonunu ise özlediğimiz kadın-erkek ilişkisini özetleyen bir kompozisyon olarak görmedik ve itici bulduk. Bu görüşlerimize yer vermenizi rica eder, bu vesile ile en iyi dileklerimizi sunarım.

Asiye Dilipak

Nokta'nın notu: Söz konusu kapak yazısının hazırlanmasında kendileriyle röportaj yapılan kişilerin ne "türban" ne de "feminist" sözcüklerini kullanmadıkları, ayrıca kendileri için "türbanlı feminist" nitelemesi yapmadıkları zaten açıktır. Konuyu en iyi ifade ettiğini düşündüğümüz bu başlık bütün diğer başlıklar gibi **Nokta**'nın yorumudur. Dolayısıyla, yazıda isimleri geçen kişileri bağlamamaktadır.

Okuyucu Mektupları için adres

Nokta Dergisi Okur Mektupları
Gelişim Yayınları
Levent / İSTANBUL

ABONE KOŞULLARI

Yurt içi
6 aylık: 16.000 TL.
1 yıllık: 32.000 TL.

Abone bedellerinin 128 139 no'lu Nokta Süreli Yayınlar A.Ş.
Posta çeki hesabına yatırılmasını rica ederiz.

Yurt dışı
(Yıllık-uçak postasıyla)
Avrupa ve Ortadoğu: 75 ABD Doları
ABD ve Uzakdoğu: 127 ABD Doları
Abone bedellerinin Yapı ve Kredi Bankası Nişantaşı Şubesi 615 147/6 no'lu hesaba transferini rica ederiz.

Eksik sayılar için adres:
Klodfarer Caddesi No: 25
Cağaloğlu-İstanbul Tel: 527 74 64

Kıbrıs fiyatı: 1200 TL.

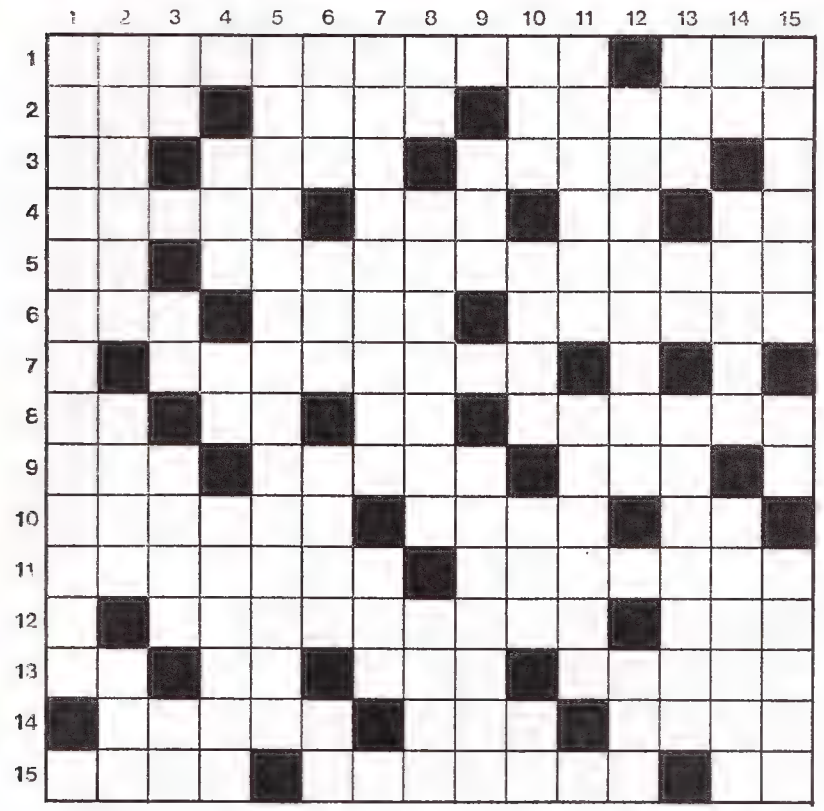

SOLDAN SAĞA: 1. 1906-1964 yılları arasında yaşamış, bir süre kübist teknikle çalıştıktan sonra figüratif soyutlamalarla resimler üretmiş, Rönesans ustalarının izlerini taşıyan geniş boyutlu yapıtlarıyla tanınmış Türk ressamı - Uğur, iyi talih. **2.** Bir göz rengi - Yok etme - Üç katlı bir balık ağı. **3.** Nikelin simgesi - Pokerde aynı renkten ve aynı türden beş kâğıda verilen ad - Benzerleri arasında güç ve önem bakımından başta gelen. **4.** İspanyol müziğinin, vals tarzının ve empresyonizmin etkilerini taşıyan besteleriyle, özellikle **Bolero** adlı senfonik parçasıyla ünlü Frnasız bestecisi - Felsefede düşünce - Bir yüzey ölçüsü birimi - Yemek. **5.** Eğirmen - Brezilya'nın en büyük kenti. **6.** Hava basıncı birimi - Çevik - Türk müziğinde kullanılan zilsiz büyük tef. **7.** İnsanların ırklara ayrılışını, bunların oluşumunu ve aralarındaki bağıntıları inceleyip sınıflayan bilim. **8.** Radon elementinin simgesi - İlenme, beddua - Konut - Gebeliği önlemek için dölyatağı içine konan sarmal biçiminde araç. **9.** Futbolda bir mevki - Çamaşırın az kirli suyu - Verme, ödeme. **10.** Ümidi olan - Hava basınçlı bir tür petrol lambası - Neodim elementinin simgesi. **11.** Eskiden şarapnel yerine kullanılan bir mermi - Yumruları yenilen bir bitki. **12.** Orta ve Güney Amerika'da yaşayan bir tespihböceği türü - Bir işi yerine getirme. **13.** Bir gıda maddesi - Galyum elementinin simgesi - Bir çeşit İngiliz birası - Aydınlık, parlak. **14.** İpekten, sarımtırak dallı nakışlarla işlenmiş bir tür beyaz kumaş - Sezdirme - ABD'de, boşanmanın kolay oluşuyla ünlü kent. **15.** Dekorasyonda, maroken eşya yapımında ve modacılıkta kullanılan deri taklidi sentetik malzeme - Alternatif - Notada durak işareti.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1. 1873-1935 yılları arasında yaşamış, 1. Dünya Savaşı'nda Fransız askerlerinin yaşamını birinci elden aktaran ve dilimize de çevrilen **Ateş** adlı romanıyla tanınmış Fransız yazarı. **2.** İzmir yakınlarında kurulu olan petrol rafinerisi - Büyüme, gelişme - Şenliklerde caddelere kurulan süslü kemer. **3.** Bir nota - Renyum elementinin simgesi - Dantel ya da nakış ipliği yumağı - Tropikal Afrika'da yetişen ve **ohi** adıyla da anılan ağaç. **4.** Gözdeki canlılık - Uzaklık anlatmakta kullanılan söz - **Tarlakuşu** da denilen küçük ötücü kuş. **5.** McCarthy döneminde büyük baskılara uğramasına karşın yürekli savunmasıyla saygınlık kazanmış (**Şarlatanlar Dönemi** adlı kitabı bu olayları anlatır), en tanınmış oyunu **Küçük Tilkiler**'in yanı sıra **Tehlikeli Fısıltılar, Kaçaklar** gibi filmlerin senaryolarını da yazmış, yaşamı Jane Fonda'nın canlandırdığı **Julia** filmine konu olmuş Amerikalı kadın yazar. **6-** Devlet Dairelerinin çeşitli gereksinimlerini karşılamak amacını taşıyan kuruluşumuzun kısa yazılışı - Yapısına girdiği sözcüğe "kendi kendine" anlamı katan yabancı bir önek - Okçulukta kullanılan bir yarışma türü - Duman lekesi. **7.** X. yüzyılda Mısır'da hüküm süren hanedan - Her yanı suyla çevrili kara parçası. **8.** Akım şiddeti birimi kiloamperin simgesi - Küçük demiryolu - Erzincan'ın bir ilçesi. **9.** Bir renk - Karında su birikmesi nedeniyle olan ve şişmeyle beliren hastalık. **10.** Tavır, davranış - Okyanusların çok derin kesimlerine verilen ad - Bir alaşımdaki madenlerin ergime derecesi farkından yararlanarak bunları birbirinden ayırma işlemi - Zihin. **11.** Belirti - Motorlarda bir silindir içinde düzenli hareket eden daha küçük çaplı silindir. **12.** Yutak yangısı - Bir işi yaptırabilme gücü. **13.** Özel gezinti gemisi - Bayram - Mülkünün geliriyle yaşayan kimse. **14.** Bir sayı - Yüksek bir makama sunulan mektup ya da dilekçe - Gömü. **15.** Alman gümüşü - Lantan elementinin simgesi - Batı Anadolu'da bir körfez.

Hazırlayan: Sedat YAŞAYAN

Geçen haftanın çözümü

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	A	L	İ	E	K	R	E	M	B	O	L	A	Y	I	R
2	L	O	R	K	E	■	V	A	R	D	A	M	A	N	A
3	E	D	A	■	T	E	■	N	A	■	L	E	R	C	İ
4	V	E	■	M	O	R	M	O	N	L	A	R	■	A	Y
5	E	R	M	İ	N	■	E	■	Ş	E	Ş	■	A	L	E
6	B	■	E	S	■	A	D	A	■	B	A	Y	R	I	■
7	Ü	S	■	K	A	V	A	T	A	■	H	E	M	Z	E
8	Z	U	M	■	H	O	R	O	Z	B	İ	N	A	■	M
9	Z	■	İ	L	İ	G	■	M	A	R	N	■	G	A	R
10	İ	T	■	A	Z	A	R	■	K	Ü	P	L	E	M	E
11	Y	A	L	■	E	D	İ	M	■	T	A	■	D	O	■
12	A	R	İ	N	■	R	E	E	L	■	Ş	L	O	K	A
13	■	A	V	İ	Z	O	■	K	A	R	A	İ	N	■	V
14	O	M	A	C	A	■	L	E	V	A	■	N	■	R	A
15	H	A	R	E	■	M	A	L	İ	K	A	K	S	E	L

"Şimdi de âşıkmış gibi yapalım"

.....7,6,5,4,3,2,1,0. Bummmm. Roketin fırlatılışını birbirlerine kenetlenmiş olarak izlediler. Roket küçüldükçe duvar boyu ekranda kıpkızıl bir lokomotif büyüdü, büyüdü, devleşti. Bir bir daha bir daha bir bir daha bir daha Siyah kombinezonlu kadın efendi siyah eldivenli elindeki kara kızıl meşin kırbacı şaklattı. Yuvarlanarak doğruldular. Acı sarı Harley Davidson motorsiklet üzerindeki Doberman köpeği kindar kindar hırladı. Siyah meşin pantolonlu erkek köle sinek yeşili gözlükler taktı. Duvar boyu ekran arkasından buram buram bemmmbeyaz taze ter fışkırmaya başladı. Kadın efendi bilinmedik dillerden emirler yağdırıyor, erkek köle sağa sola koşuşturuyordu. Emri anlamamışsa kırbaç. Anlamışsa yine kırbaç şırak, şırak. Kadın efendi ayaklarına paten takıp çırılçıplak kalmış erkek kölenin çevresinde daireler çizmeye başladı. Yan odadaki yabancıların cinsel gürültüleri doluverdi odaya. Ekranda kara maskeli kocaman burunlu yüzler, cinsel fallar anlatmaya başladılar. Doberman dikleşip titremeye başladı. İki takla bir perende erkek köle kadın efendiyi sırtlayıverdi. Loşluktaki ojival yatağa doğru salınmaya başladılar. Kadın efendi fısıldadı, "Şimdi de âşıkmış gibi yapalım."

En büyük cinsel fantezi aşk mıdır? Aşk kutu kutu içinde kutu mudur? Yaratıcı fantezinin hep kurtulmaya çalıştığı cinsel sansür putu mudur? Cinsel minsel, erotik merotik, korno porno, ahhh minel aşk fantezileri testimize buyur ola cismaniler bu defa...

1 "Bir-iki satır okuyup yazmadığım zamanı nasıl hatırlamıyorsam, aynı şekilde hayal gücüme egzersiz yaptırıp kadınlar hakkında fantezi kurmadığım zaman da hatırlamıyorum." Bu fantezistin kim olduğunu tahayyül edebilir misiniz?

a) Mark Twain
b) George Bernard Shaw
c) William Shakespeare
d) David Herbert Lawrence

2 Margaret, hatıralarında kocasıyla parlamento binasının amfiteatr biçimindeki basamaklarında sevişiğini yazmıştı. 20. yüzyılın büyük çılgınlarından olan Margaret evliyken Mick Jagger adlı ünlü pop müzisyeninin sevgilisi olmuştu. Kocasının adını ve statüsünü anımsıyor musunuz?

a) İtalya Başbakanı Fanfani
b) Kanada Başbakanı Jean Jacques Trudeau
c) Kral Lapetamaka
d) Fransa İmparatoru Napoleon Bonaparte

3 Mata Hari kocasının kendisine çok kötü davranması yüzünden onu terk etmiş ve çağın en büyük kadın casusu olmuştu. Erkeklere düşmanlığına rağmen cinsel fantezileriyle de ünlüdür. Günün uluslararası casusluk yorgunluğunu nasıl çıkarırdı?

a) Mesaisi bitince muhakkak bir Fransız randevuevinde çalışmaya giderdi
b) Sefaretlere gizlice girer ve gece bekçilerini ayartırdı
c) Gizlice kiliseye girer ve papazları ayartırdı
d) Çalıştığı gazinonun patronuna özel strip-tease programı uygulardı

4 İnsanlarda 600 cinsel fantezi keşfetmişti. Tabulara karşı çıktığı için yok edilmek istendi. Parisli bir fahişeyle sevişirken kadın öldüverince, işkence yaptığı iddiasıyla ölüme mahkûm edildi. Deli diye tımarhaneye atılarak ölüme terk edilen bu Fransız aristokratını biliyor musunuz?

a) Jean Paul Sartre
b) Georges Battaille
c) Marquis de Sade
d) François Walther

5 Nagisa Oşima'nın çok ünlü bir filmi var: "Tutkular İmparatorluğu". Bu filmde cinsellik ve ölüm arasındaki bağ işlenmekteydi. Filmdeki ölümle sonuçlanan fanteziyi ürpererek anımsayabilecek misiniz?

a) İki sevgili tabut içinde sevişmeye başlarlar. Tabut krematoryuma sevkedilir
b) Erkeğin arzusu üzerine kadın onu sevişirken boğar. Adamın organını keserek çılgınlar gibi koşmaya başlar
c) Uçaktan sevişirken aşağıya atlarlar. Paraşütsüz olarak
d) Seviştiği adamı gıdıklamaya başlar. Adam güle güle gider

6 Marcello Mastroianni'nin oynadığı çok ünlü ve "matrak" filmde ilginç bir cinsel fantezisi var. Ancak tehlike altındayken sevişebiliyor. Örneğin, müzedeki "bal dö ken" denen hani içi görünmeyen perdeli kral yatağında sevişiyor. Müze ziyaretçileri her an perdeyi kaldırıp bakabilirler. Heyecanla, filmi anımsayabilir misiniz?

a) Görevimiz Tehlike
b) Casanova 70
c) Müzedeki Cinayet
d) Damdaki Kemancı

EMRE ULAŞ / NOKTA

Yanıtlar: 1) **b**, 2) **b**, 3) **a**, 4) **c**, 5) **b**, 6) **b**.

Hazırlayan: Ahmet Turhan ALTINER

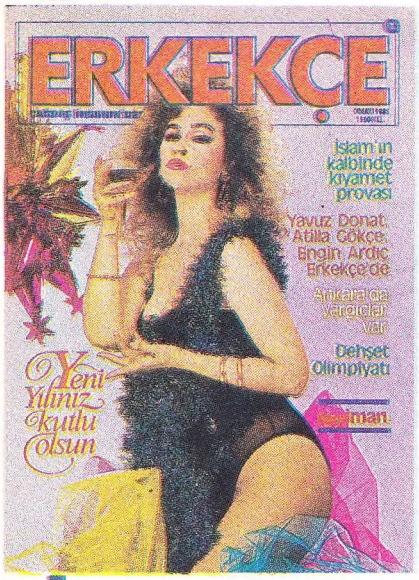

İslam'ın kalbinde kıyamet provası

- 1979 yılında Muhammed Abdullah adındaki bir çılgının 200 yandaşıyla gerçekleştirdiği Kâbe baskını
- "Suudi ordusunun seçkin birlikleri, ellerinde yalnız bıçaklar ve kılıçlar olduğu halde saldırıya geçtiler. Kılıçlı ve hançerli Suudi askerleri, işgalcilerin ateş barajına çarparak, İslam tarihinde emsali görülmemiş bir hız ve yoğunlukta şehit oluyorlardı."
- Dünya basınında tüm ayrıntılarıyla ilk kez Erkekçe yazdı.

- Dehşet olimpiyatı: Seul 88
- 20 milyar metreküp suyun altında bir buçuk milyon ölü...
- Elveda Johnson, Lewis, Stewart, elveda Hıncal Uluç, Togay Bayatlı ve bu yazıyı kaleme alan Atilla Gökçe...
- Erkekçe'nin ünlüler jürisi, Erdal İnönü'yü yılın adamı seçti.
- Yavuz Donat'ın kaleminden en hızlı mavi yolculuk.
- Turhan Selçuk 30 yaşını dolduran Abdülcanbaz'ı anlattı.
- Engin Ardıç'ın gözüyle "Memleketimden seçim manzaraları"
- Ve enine boyuna Neriman....

Çağdaş insanın dergisi

ERKEKÇE

ERKEKÇE herşeyi yazmaz. Ama yazdığı herşeyi okutur.

KUTU KUTU / Salih MEMECAN

MODESSA
LEATHER WEAR
MODESSA
Modessa'yla deride güzeli yaşayın...
Piyerloti Caddesi No: 11-13 Çemberlitaş - 34400
Tel: (1) 528 61 11 İSTANBUL
Telex: 23736 MODS TR.

DERİMODANKARA
DERİMODSAHİLYOLU DERİMODOSMANBEY DERİMODERENKÖY
DERİMOD
GİFT